

Stav české rodiny, co ji chrání a ohrožuje

Závěrečná zpráva z výzkumu

OBSAH

1.	Úvod – cíle výzkumu.	3	6.2	Původní rodinné podmínky biologické matky	50
1.1	Stručně o Nadaci Sirius	4	7.	Postoje k životu, mediální chování.	56
1.2	Stručně o MEDIAN	4	7.1	Hodnotový systém rodiny	56
1.3	Metodika a cíle výzkumu	5	7.2	Přístup k životu a spokojenost	58
2.	Ohroženost českých rodin.	7	7.3	Mediální chování	62
2.1	Konkrétní ohrožení a problémové situace – výskyt v běžné populaci.	7	8.	Postoj k dětem a výchově	65
2.2	Konkrétní ohrožení a problémové situace – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO.	11	8.1	Hodnotový systém ve vztahu k dětem	65
2.3	Skupiny rizik a jejich výskyt – v běžné populaci a v ohrožených rodinách v péči NO	11	8.2	Spokojenost dítěte a výchovný styl	65
2.4	Provázanost skupin rizik – v běžné populaci	12	8.3	Získávání informací o výchově	74
3.	Ekonomická situace, zadlužení a bytové podmínky rodin	14	9.	Řešení rizikových situací.	76
3.1	Složení a úplnost rodiny	14	9.1	Vyhledávané typy řešení rizikových situací.	76
3.2	Příjem domácností a náklady.	14	9.2	Znalost a subjektivní hodnocení pomocných organizací	78
3.3	Subjektivní chudoba – obtíže ve vycházení s příjmem	17	10.	Shrnutí	81
3.4	Úvěry, půjčky a spoření domácnosti	18		Seznam spolupracujících organizací.	83
3.5	Bytové podmínky a majetkové poměry	21			
4.	Komunikace v rodině.	24			
4.1	Komunikace dospělých a její témata	24			
4.2	Komunikace s dětmi	26			
4.3	Spory a hádky a zapojení dětí do nich	28			
5.	Rodinné aktivity	34			
5.1	Činnosti o víkendu a ve volném čase	34			
5.2	Aktivity s dítětem	38			
6.	Původní rodina biologických rodičů	45			
6.1	Původní rodinné podmínky biologického otce	45			

STAV ČESKÉ RODINY, CO JI CHRÁNÍ A OHROŽUJE
Závěrečná zpráva z výzkumu

Autor: Median, s.r.o. a kolektiv

Copyright: Nadace Sirius

Grafické zpracování a tisk: Graffis - grafika a tisk, s.r.o.

Rok vydání: 2016

ISBN: 978-80-906468-1-0

1. ÚVOD – CÍLE VÝZKUMU

„Děti jsou budoucností nás všech, každé si zaslouží mít krásné dětství a šťastný život.“ (Jiří Šmejce, předseda správní rady Nadace Sirius)

Nadace Sirius si při svém vzniku v roce 2008 předsevzala jako své hlavní poslání pomáhat dětem, které v životě štěstí neměly.

Po celou dobu svého působení podporuje a sama realizuje řadu projektů, které přispívají ke zlepšování nesnadného života dětí sociálně znevýhodněných i dětí se zdravotním postižením.

Ve svých aktivitách se primárně zaměřuje na prevenci, tedy na předcházení negativním vlivům, a na ochranu dítěte před nepříznivými okolnostmi jeho života.

Pro posouzení kvality života dítěte je nutné zhodnotit všechny okolnosti, které na ni mají vliv, a pojmenovat takové situace, jež ohrožují jak dítě samotné, tak i celou rodinu jako vzájemně propojený organismus, který dítě ovlivňuje a formuje.

Důležitou součástí pomoci dětem je včasná identifikace kritických míst v jejich životě a snaha o nalezení cest k systematickému řešení konkrétních situací, které povedou k eliminaci problémových situací v rodinném prostředí.

V roce 2012 tak vznikl projekt nazvaný Primární prevence ohrožení rodiny, který usiluje o nalezení takových opatření, aby k ohrožení rodiny a dítěte pokud možno vůbec nedocházelo.

Štěžejní strategií tohoto projektu bylo zrealizování rozsáhlého celorepublikového výzkumu, jehož cílem bylo zmapovat aktuální situaci v českých rodinách s alespoň jedním dítětem do dvanácti let. Na základě získaných dat se podařilo zjistit, jaká je současná životní situace rodin v České republice.

Výzkum poskytl jedinečné informace o stavu české rodiny, které umožní analyzovat její životní a finanční situaci, hodnoty, rodinné aktivity, názory a postoje i subjektivně vnímaná ohrožení. Získaná data pomohou vyhodnotit rizika, která dítě v rodině ohrožují.

Na základě výsledků výzkumu se tak nabízí nová možnost pomoci ohroženým rodinám založená na exaktních údajích.

Závěry výzkumu otevírají prostor k uplatnění nových metodických postupů zaměřených na konkrétní pomoc ohroženým rodinám, včetně motivace rodiny k přijetí odborné pomoci.

Nadace Sirius dlouhodobě podporuje takové aktivity, které jsou inovativní a progresivní, a iniciuje činnosti, které mají potenciál zásadně ovlivnit vývoj v řešení dětské problematiky v dlouhodobém horizontu. V návaznosti na výsledky výzkumu připravuje další aktivity, které usilují o nalezení účelných opatření, která povedou k pozitivním a trvalým změnám v postupech při pomoci rodinám a dětem a mohou mít celospolečenský dosah.

Nadace Sirius děkuje všem organizacím, které se zapojily do celorepublikového výzkumu. Díky jejich spolupráci se podařilo získat jedinečná data, která poskytla aktuální obraz o stavu české rodiny a pomohla získat informace o rizikových faktorech, které dnešní rodinu ohrožují. Mimořádné poděkování patří organizacím uvedeným v závěru této zprávy.

1.1 STRUČNĚ O NADACI SIRIUS

Nadace Sirius se zapojila mezi organizace charitativního sektoru v červnu 2008. Za dobu své existence Nadace Sirius podpořila 25 projektů v celkové výši 64 543 760 Kč. Z toho vyhlásila 5 otevřených grantových řízení, na základě kterých bylo podpořeno 18 projektů v celkové výši 52 069 664 Kč, a udělila 7 přímých grantů v celkové výši 12 474 096 Kč.

Nadace Sirius, vedena snahou aktivního působení v oblasti problematiky ohrožených dětí, založila Obecně prospěšnou společnost Sirius, o. p. s., (OPS Sirius), jejímž posláním je realizovat projekty, které povedou ke zlepšení a rozvoji kvality života dětí. Jednou z prioritních aktivit je vyhledávat oblasti, kde je pomoc nejpotřebnější, hledat chybějící řešení a činit potřebné kroky.

Jedním z dalších projektů Nadace Sirius je projekt **Primární prevence ohrožení rodiny** zaměřený na hledání, nalezení a realizaci takových opatření, která povedou pokud možno k úplné eliminaci ohrožení rodiny a dítěte. Součástí projektu jsou mj. následující aktivity:

- Výzkum v České republice: Predikce ohrožení rodiny (2014–2015)
- Konference: Stav české rodiny, co ji chrání a ohrožuje (červen 2016)

Expertní tým projektu:

Kamila Badová, MUDr. Pavel Biskup, Ing. Vít Černý,
Mgr. Markéta Jírová Exnerová, DiS., Mgr. Helena Fialová,
PhDr. Simona Horáková Hoskovcová, Ph.D., RNDr. Pavel Charamza, CSc., Ing. Dana Lipová, Mgr. Alexandra Matějková,
Mgr. Michaela Svobodová, Ph.D., Mgr. Jana Vožechová, Ph.D.

1.2 STRUČNĚ O MEDIAN

MEDIAN, s. r. o., je česká nezávislá soukromá společnost založená v roce 1993, s významným postavením na trhu v České i Slovenské republice. Realizuje všechny typy kvalitativních i kvantitativních výzkumů trhu a výzkumů veřejného mínění.

MEDIAN je realizátorem rozsáhlých výzkumů sledovanosti médií v České republice, a to MEDIA PROJEKTu (sledovanost tisku) a RADIO PROJEKTu (sledovanost rozhlasových stanic). Dále od roku 1997 realizuje rozsáhlý výzkum spotřebního a mediálního chování a životního stylu MML-TGI. Od roku 2013 MEDIAN také provozuje elektronické pasivní měření sledovanosti TV, rozhlasu a internetu adMeter. MEDIAN je oficiálním partnerem Kantar Group v České republice a na Slovensku, členem Intersearch, ESOMAR a SIMAR.

Kromě mediálních a marketingových výzkumů je aktivní také v sociální a politické oblasti – realizuje výzkumy pro přední české neziskové organizace (Nadace Sirius, Člověk v tísni, Glopolis, Hate Free), média (ČT, ČRo, RTVS, MF DNES), vzdělávací instituce (Univerzita Karlova, Masarykova univerzita, Univerzita Palackého) a akademické instituce (Sociologický ústav AV ČR, CERGE-EI, Centrum dopravního výzkumu a jiné). MEDIAN má vlastní softwarové oddělení, které vyvíjí nástroje pro analýzu dat z kvantitativních výzkumů, marketingové a mediální plánování, organizaci a nákup mediálních časů.

Na výzkumu Predikce ohrožení rodiny se podíleli zejména:

- Miloš Staněk – koncepce, základní metodologie projektu, dotazník
- Daniel Prokop – sociologické konzultace k projektu, metodologie výběru respondentů, analýza dat a sociologická

interpretace výsledků a shrnující práce na výsledcích projektu

- Luděk Rambousek, vedoucí projektový manažer – koordinace prací na projektech
- Eva Kšířová a Kristýna Šeflová – koordinace terénních prací
- Marek Olos – zpracování dat
- Blanka Vančurová – analýza dat a zpracování výstupů, včetně této zprávy

1.3 METODIKA A CÍLE VÝZKUMU

Cílem výzkumu bylo zmapovat situaci v českých rodinách s alespoň jedním dítětem ve věku do 12 let v České republice tak, aby bylo možno stanovit faktory rodinného prostředí, které vedou k rizikovým situacím v rodině majícím vliv na dítě, a dále specifikovat faktory, které zabraňují vzniku rizikových situací (takzvané protektivní faktory). Za tímto účelem bylo nutné popsat životní a finanční situaci rodin, jejich aktivity, názory a postoje, subjektivně vnímané ohrožení, definovat situace, které rodinu ohrožují, a identifikovat znalost odborné pomoci a důvěru v ni, ochotu a dobu jejího využití. Zároveň byly stanoveny dvě cílové skupiny výzkumu, aby bylo možné všechny rizikové i resiliентní faktory srovnat u rodin, které se s žádnou krizovou situací dosud neseťkaly, a u rodin, které jsou již ohrožené vznikem některé z dále uvedených krizových situací.

Cílovou skupinou výzkumu byly rodiny s alespoň jedním dítětem ve věku do 12 let.

Jednou částí výběrového souboru rodin – dále ji nazýváme „**běžná populace**“ – byl reprezentativní výběrový soubor rodin z celé České republiky, který byl vybírán metodou kvótního výběru na základě kraje, místa bydliště, velikosti obce, kde rodina žije, a věku dítěte.

Druhou část výběrového souboru tvořily rodiny (dále je nazýváme „**ohrožené rodiny v péči NO**“), které byly osloveny přes neziskové organizace, jež se zaměřují na pomoc rodinám s dětmi v pěti rizikových oblastech (závislost na alkoholu, rozvodové problémy, kriminalita, pobyt ve výchovných zařízeních, velké problémy ve škole). Zvolených pět oblastí bylo vybráno proto, že v oficiálních statistikách (MŠMT, ČSU a další) existují údaje, z nichž lze odhadnout prevalence těchto typů problémů v populaci dětí a rodin s dětmi.

Podle výše uvedených typů ohrožení byly stanoveny kvóty na základě existujících dat o míře závislosti, rozvodovosti, kriminalitě, počtu dětí v pobytových zařízeních a problémech s chováním dětí ve školách. Kvóty byly stanoveny podle daného typu ohrožení a podle kraje České republiky (bylo tedy přihlíženo k regionálnímu rozložení). Podle stanovaných kvót byly také oslovovány neziskové organizace, které se zabývají různými typy těchto problémů. Populace ohrožených rodin v péči NO by tedy měla zhruba odpovídat populaci rodin, které se institucionálně potýkají s těmito typy problémů. Celkem byly dotázány rodiny zrekrutované přes více než jedno sto neziskových organizací.

Odchyłka vzorku ohrožených rodin v péči NO od jejich cílové populace může být způsobena rozdílnou ochotou různých typů rodin odpovídat. To však není na závadu, protože skupina ohrožených rodin v péči NO ve výzkumu slouží zejména jako referenční skupina k běžné populaci a pro rozšíření vzorku rodin zasažených nějakými problémy, které umožní robustnější modelování rizik.¹

Cílovou osobou (to je osobou, která odpovídala na otázky v dotazníku) byla v každé rodině **osoba, která nejvíce pečuje**

1) Částí projektu, který není obsažen v této zprávě, je vytvoření scoringu / modelu, jaké faktory v rámci rodiny posilují jejich rizikovost.

o dítě, ke kterému byly vztahovány odpovědi v dotazníku.

Tento výzkum byl realizován kvantitativní metodou dotazníkového šetření. Dotazování vzorku *rodin z běžné populace* probíhalo kombinací metod CAPI (osobní dotazování vyškoleným tazatelem s pomocí laptopu) a CAWI (on-line dotazování na panelu respondentů MEDIAN). V rámci vzorku *ohrožených rodin v péči NO* probíhalo dotazování čistě metodou CAPI, a to zejména přímo v sídlech neziskových organizací, přes které byly tyto rodiny rekrutovány.

V první etapě výzkumu byla dotazována běžná populace. Sběr dat probíhal **od 20. září 2014 do 28. ledna 2015 a celkem bylo dotázáno 5 002 respondentů.**

Ve druhé etapě byly dotazovány ohrožené rodiny v péči NO. Sběr dat probíhal **od 3. prosince 2014 do 16. listopadu 2015 a celkem bylo dotázáno 1 421 respondentů.**

Výsledné datové soubory byly nakonec matematicko-statistickými metodami převáženy tak, aby byly minimalizovány odchylky získaného výběrového souboru od ideálních kvótních požadavků. K dispozici jsou tak tři datové soubory:

- Datový soubor rodin ze vzorku Běžné populace
- Datový soubor rodin ze vzorku Ohrožených rodin v péči NO
- Datový soubor spojených dat všech rodin dotázaných během výzkumu

2. OHROŽENOST ČESKÝCH RODIN

2.1 KONKRÉTNÍ OHROŽENÍ A PROBLÉMOVÉ SITUACE – VÝSKYT V BĚŽNÉ POPULACI

Ve výzkumu bylo sledováno celkem 21 problémových situací, jejich výskyt, opakování a řešení.

Nejčastější situací, které jsou dotazované rodiny běžné populace vystavené, je rozchod nebo rozvod s partnerem, v naprosté většině je však tento problém již vyřešen. Rozvod či rozchod zažilo okolo 22 % domácností ve výzkumu. To zhruba odpovídá podílu manželství, která se podle ČSU rozpadnou do osmi let trvání (což je díky cílové populaci cca střední doba soužití partnerů ve výzkumu).

S prospěchovými problémy dítěte ve škole se někdy setkala 12 % dotázaných, s dlouhodobými vážnými problémy s chováním dítěte v domácnosti 11 % rodin. Pátou nejčastější situací jsou kázeňské problémy dítěte ve škole – celkem je přiznává 9 % respondentů. Se šikanou ve škole (či ve školce) se podle deklarací rodičů někdy setkala 8 % dětí do 12 let z běžné populace.

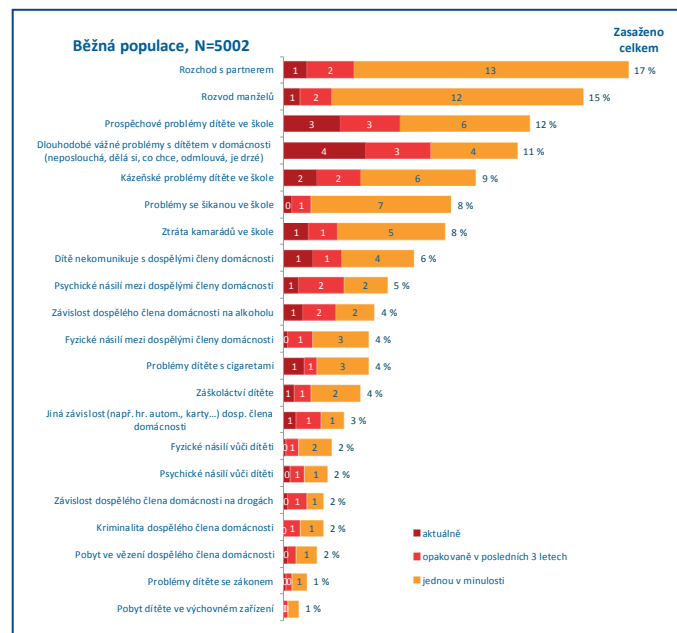
Viz graf č. 1.

Pokud problémy spojené se školou zkoumáme na rodinách, které referovaly o dítěti ve školním věku (7–12 let), tak se tato čísla dle očekávání zvětšují. Kázeňské problémy dítěte přiznává 14 % domácností a o šikaně potomka ve škole ví 12 % domácností. Mezi dětmi 11–12 let, které již prošly prvním stupněm školy, je to přitom 17 % (kázeňské problémy), respektive 14 % (šikana). Viz graf č. 2.

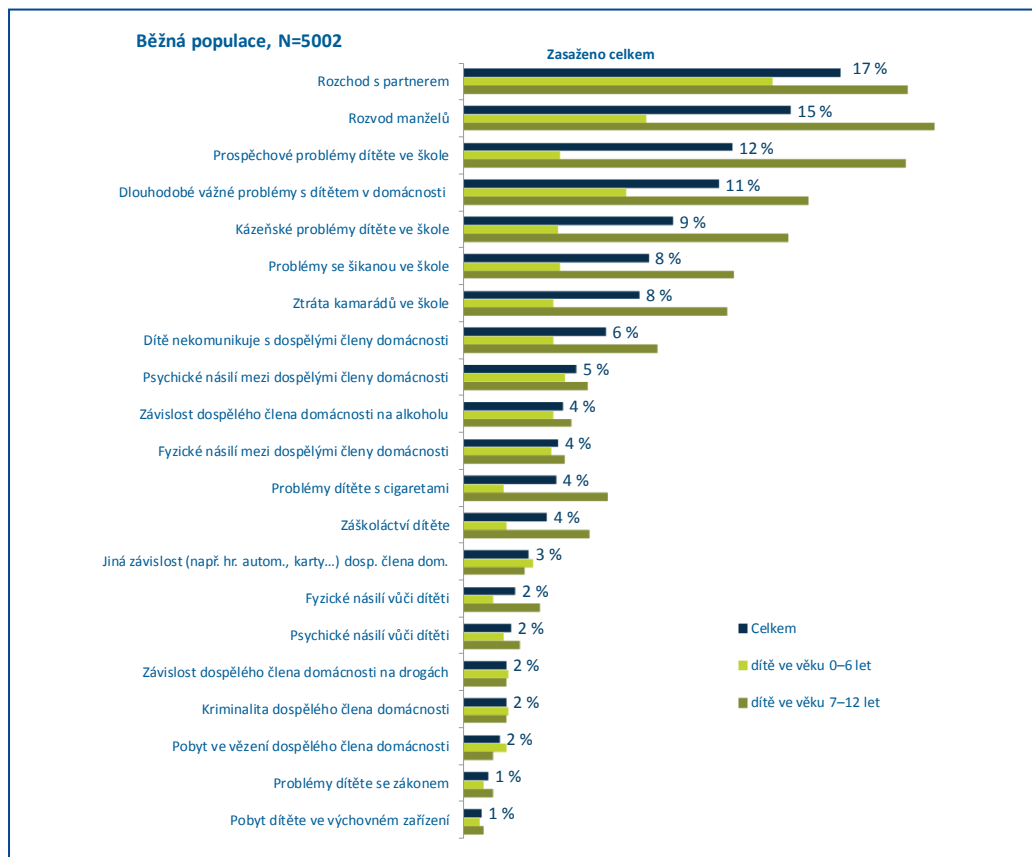
Uvážíme-li, že rodiče, kteří ve výzkumu odpovídali, občas nemusí zejména o šikaně svého potomka vědět a v referování o ji-

ných problémech mohou být občas ovlivněni snahou o sociálně žádoucí odpovědi, je nutné čísla o prevalenci problémů chápat spíše jako minimální odhady v běžné populaci.

Graf č. 1. Procento rodin zasažených problémovou situací

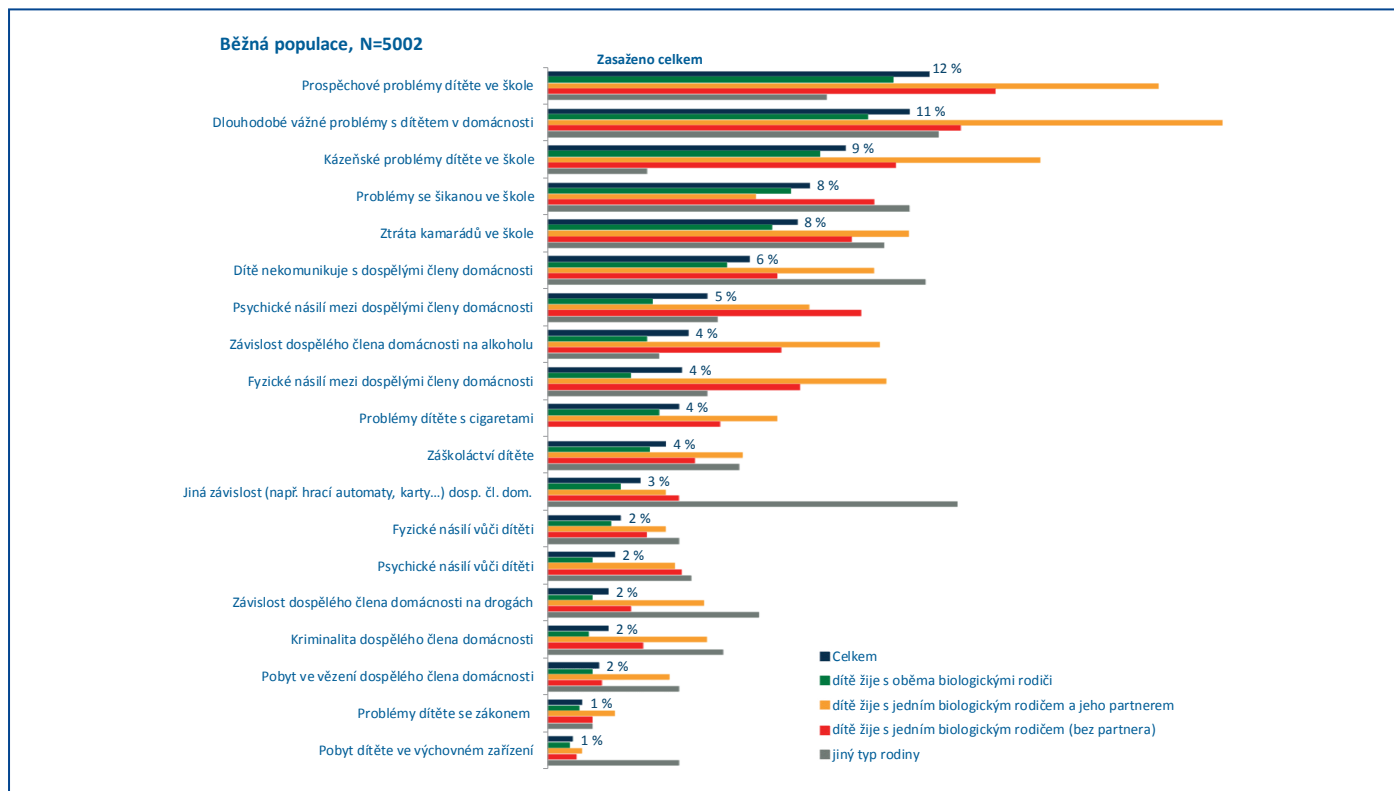
Graf č. 2. Procento rodin někdy zasažených problémovou situací – podle věku dítěte

Značné rozdíly v celkovém výskytu jednotlivých situací i době či opakování jejich výskytu byly nalezeny mezi různými typy rodin. Všechny sledované situace se méně vyskytují v rodinách, kde dítě žije s oběma biologickými rodiči. Ve většině zkoumaných problémů se jedná o rozdíl statisticky významný – tedy rodiny s oběma biologickými rodiči jsou i v populaci (nejen ve vybraném vzorku) méně zasaženy těmito problémy. Viz graf č. 3.

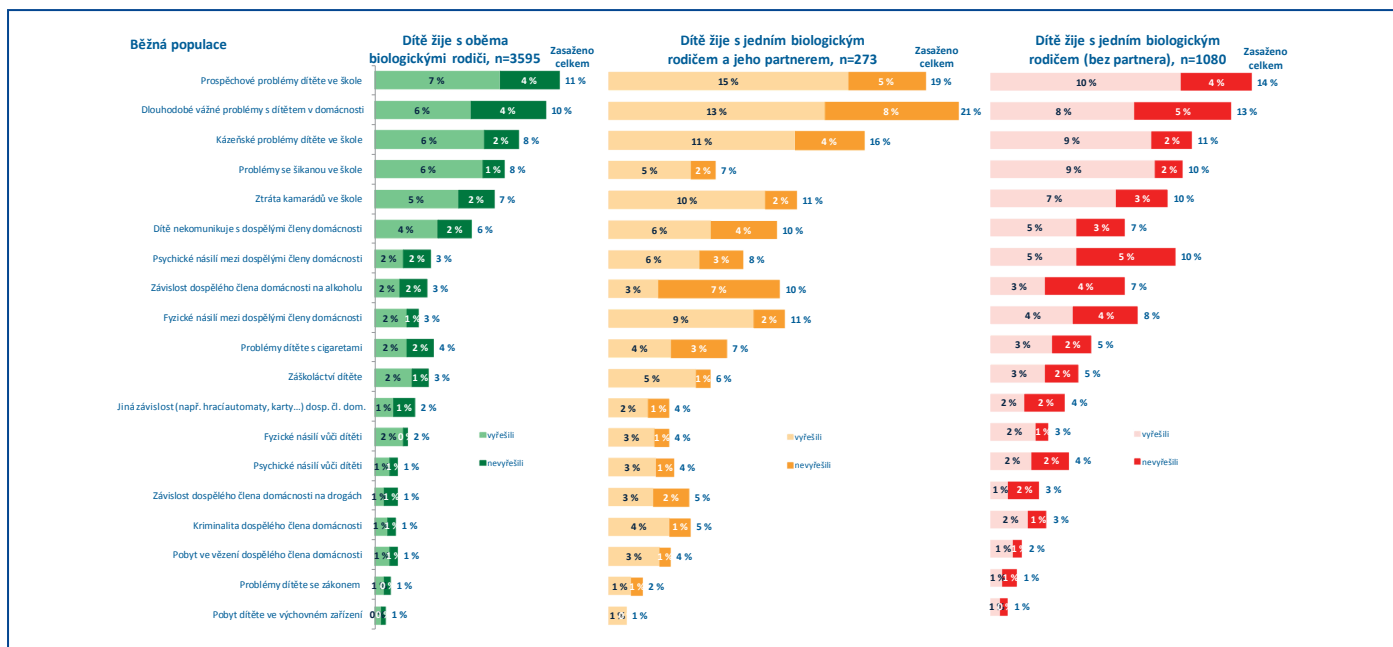
Dlouhodobé vážné problémy s dítětem v domácnosti a kázeňské problémy dítěte ve škole se vyskytují výrazně častěji v rodinách s novým partnerem než v rodinách, kde dítě žije s jedním biologickým rodičem bez partnera. V těchto neúplných rodinách se naopak signifikantně více objevují problémy se šikanou ve škole.

Graf č. 3. Procento rodin někdy zasažených problémovou situací – podle typu rodiny²

2) Rozchod a rozvod s partnerem není zobrazen, protože je jasné, že jsou zasažené rodiny s jedním biologickým rodičem.

Graf č. 4. Procento rodin někdy zasažených problémovou situací a vyřešení či nevyřešení problémů – podle typu rodiny

Kromě frekvence zásahu se jednotlivé typy rodin liší i v míře vyřešení nebo nevyřešení problému. Se závislostí dospělého člena domácnosti na alkoholu, s fyzickým i psychickým násilím mezi dospělými členy a s prospěchovými problémy ve škole se signifikantně častěji setkali v rodinách, kde dítě žije s jedním biologickým rodičem (s partnerem i bez) oproti rodinám s oběma biologickými rodiči. Často jsou tyto problémy už vyřešeny, což

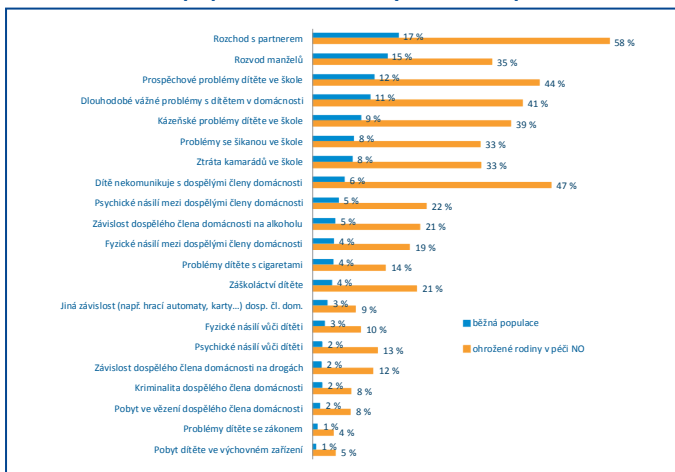
naznačuje, že mohly být důvodem (alkoholismus, násilí) rozpadu starých manželství či jejich důsledkem (prospěchové problémy).

Konkrétně u alkoholismu je ovšem nejvyšší podíl těch, které tento problém zatím nevyřešily, v rodinách s biologickým rodičem a jeho novým partnerem. Alkoholismus tedy je často také aktuálním problémem v nových partnerstvích. Viz graf č. 4.

2.2 KONKRÉTNÍ OHROŽENÍ A PROBLÉMOVÉ SITUACE – SROVNÁNÍ BĚŽNÉ POPULACE A OHROŽENÝCH RODIN V PÉČI NO

Je samozřejmé, že v ohrožených rodinách v péči NO je výskyt sledovaných situací výrazně častější. Je však zajímavé, že i poroční rozdělení výskytu je v těchto rodinách diametrálně odlišné od běžné populace. Zatímco v běžné populaci mezi problémy dominují problémy komunikačního charakteru a partnerské neshody, v ohrožených rodinách v péči NO jsou výrazně častější závažné problémy, které se přenášejí do chování dítěte, jeho nekomunikace s rodiči, velkých problémů ve škole a podobně.

Graf č. 5. Procento rodin někdy zasažených problémovou situací – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

2.3 SKUPINY RIZIK A JEJICH VÝSKYT – V BĚŽNÉ POPULACI A V OHROŽENÝCH RODINÁCH V PÉČI NO

Pro identifikaci jednotlivých skupin rizik, kterým jsou rodiny vystaveny, bylo vypočítáno šest základních skupin. Seskupením konkrétních problémů z výše popisované baterie problémů a dalších rizikových situací zkoumaných v dotazníku, aby odpovídaly definici těchto oblastí, jsme dostali jednotlivé skupiny, jak je popsáno v tabulce 1.

TAB 1. Konstrukce skupin rizik z jednotlivých problémů

Skupina rizik	Rodina se potýká nebo se potýkala s:
Komunikace	Nedostatek komunikace s dítětem
	Dlouhodobé nebo vážné spory a hádky v domácnosti
	Dlouhodobé nebo vážné spory a hádky s dítětem
	Dlouhodobé nebo vážné hádky s dítětem
	Dítě nekomunikuje s dospělými členy domácnosti
Výchova	Problémy se sexuálníím zráním dítěte
	Dítě nespĺňuje očekávání
	Špatné vztahy mezi sourozenci
	Vážné výchovné problémy s dítětem v domácnosti (dělá si, co chce, nekomunikuje)
	Dítě dlouhodobě neplní svoje domácí povinnosti
	Útěk dítěte z domova
	Opakované útoky dítěte z domova
	Sebevražedné tendence dítěte
Dlouhodobé vážné problémy s dítětem v domácnosti (neposlouchá, dělá si, co chce, odmlouvá, je drzé či sprosté na rodiče a podobně)	

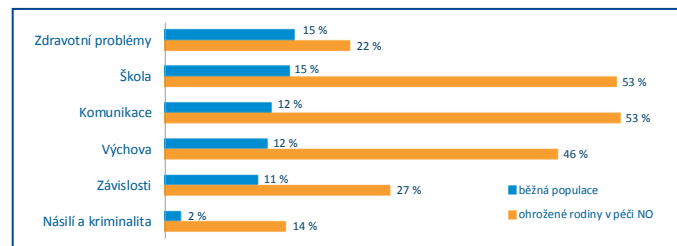
Škola	Dítě má/mělo problémy s vrstevníky
	Dítě nemá/nemělo dostatek kamarádů
	Prospěchové problémy dítěte ve škole
	Kázeňské problémy dítěte ve škole
	Problémy se šikanou ve škole
	Záškoláctví dítěte
	Ztráta kamarádů ve škole
Závislosti	Dítě tráví více jak 3 hodiny denně u počítače (internetu, her)
	Dítě má/mělo problém/y s alkoholem
	Dítě má/mělo problém/y s drogami
	Dítě má/mělo problém/y s hracími automaty, hazardními hrami a podobně
	Problémy dítěte s cigaretami
	Dítě kouří
	Dítě pije alkohol
Násilí a kriminalita	Fyzické násilí vůči dítěti
	Psychické násilí vůči dítěti
	Problémy se zákonem dítěte
	Pobytí dítěte ve výchovném zařízení
Zdravotní problémy	Problémy se sexuálníím zráním dítěte
	Sebevražedné tendence dítěte
	Vážný zdravotní problém dítěte
	Bylo dítě v posledních 12 měsících léčeno v nemocnici? (min. na 14 dní nebo opakovaně)
	Dítě je postižené
	Dítě užívá pravidelně léky
	Zdravotní stav dítěte je špatný (hodnoty „spíše“ nebo „zcela špatný“)

V běžné populaci je 37 % rodin, které jsou aktuálně ohroženy alespoň jednou ze šesti sledovaných skupin rizik.³ Nejvíce jsou

ohroženy rodiny ze vzorku běžné populace zdravotními problémy dítěte, následuje škola a komunikace.

Samozřejmě ohrožené rodiny v péči NO trpí jednotlivými typy signifikantně více. V případě školy, komunikace a výchovy je výskyt v těchto rodinách až čtyřikrát častější než v běžné populaci, v případě skupiny násilí a kriminalita dokonce sedmkrát.

Graf č. 6. Procento rodin aktuálně ohrožených jednotlivými skupinami rizik – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

2.4 PROVÁZANOST SKUPIN RIZIK – V BĚŽNÉ POPULACI

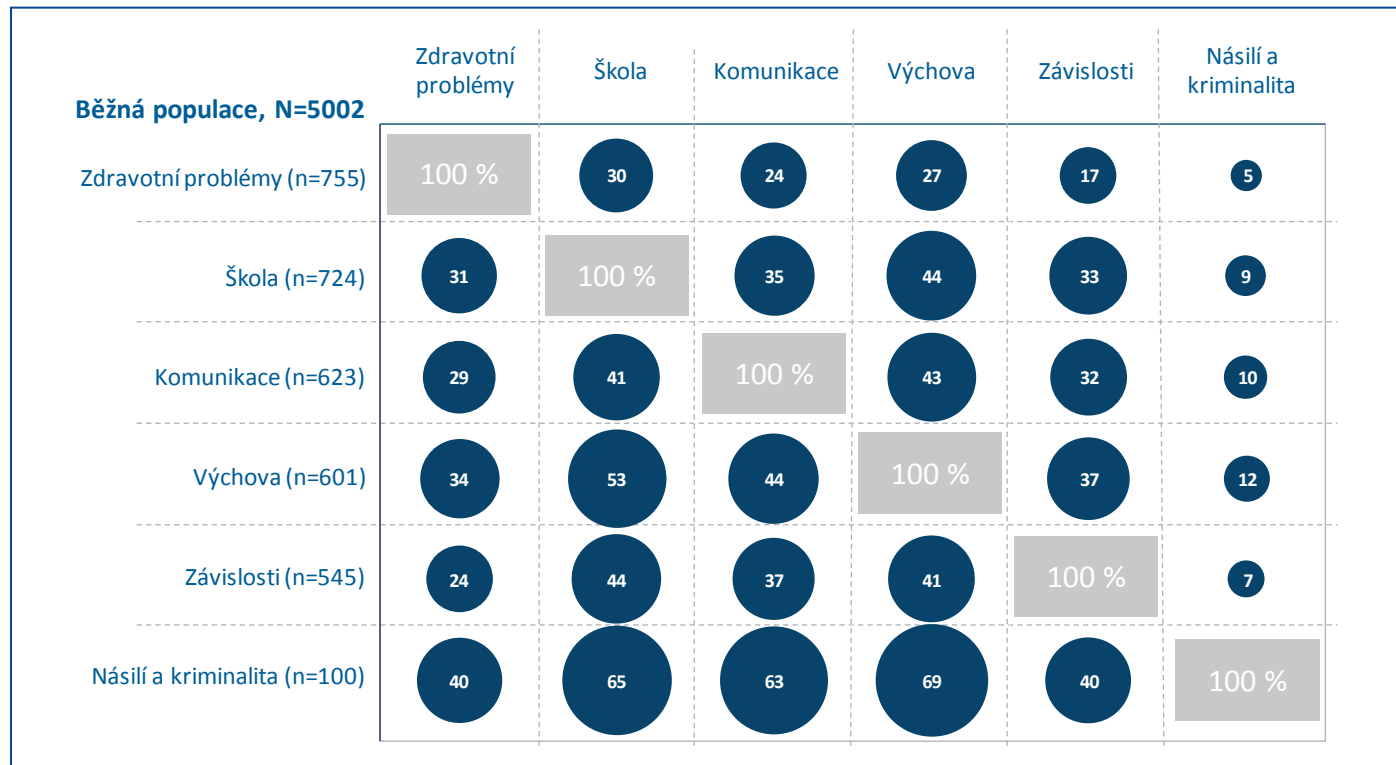
Důležitá je také vzájemná provázanost jednotlivých skupin. Mezi rodinami běžné populace, které jsou ohrožené zdravotními problémy dítěte, se jich zároveň 30 % potýká s problémy dítěte ve škole a podobný podíl (27 %) s problémy ve výchově. Častý je mezi těmito rodinami i problém se závislostmi a komunikací v rodině.

3) Pětina (20 %) rodin v běžné populaci je ohrožena 1 skupinou, 17 % dvěma či více skupinami zároveň.

Vzájemně jsou nejprovázanější skupiny výchova a škola.
 53 % rodin s rizikem „výchova“ je i ve skupině rizik škola a naopak
 44 % rodin s rizikem „škola“ je i ve skupině rizik výchova. U pro-

blému násilí a kriminality se ukazuje, že rodiny z běžné populace,
 které jím trpí, zároveň masivně trpí i všemi dalšími typy problémů.
 Těchto rodin je však v běžné populaci minimum.

Graf č. 7. Vzájemná provázanost jednotlivých skupin rizik (řádková %)

3. EKONOMICKÁ SITUACE, ZADLUŽENÍ A BYTOVÉ PODMÍNKY RODIN

3.1 SLOŽENÍ A ÚPLNOST RODINY

3.1.1 Běžná populace

V dotázaných rodinách z běžné populace žilo v průměru 1,87 dospělého člena domácnosti a 1,67 dítěte. Relativně málo se vyskytují domácnosti extrémní velikosti – tedy se 2 členy (12 %)⁴ a domácnosti se 6 a více osobami (3 %).

Tomu odpovídá typologie rodin – 72 % tvořily úplné rodiny s oběma biologickými rodiči, 22 % neúplné rodiny s jedním biologickým rodičem (častěji matkou) a 6 % rodiny s jedním biologickým rodičem a jeho partnerem. Viz graf č. 8. Stojí za povšimnutí, že ve vzorku běžné populace⁵ bylo více neúplných rodin z ekonomicky nejslabšího českého regionu Severozápad (Karlovarský a Ústecký kraj).

3.1.2 Srovnání běžných rodin a ohrožených rodin v péči NO

Ohrožené rodiny v péči NO se svojí strukturou významně liší. V průměru v nich žije 1,56 dospělého a 1,82 dítěte. Mají tedy významně méně dospělých členů a větší počet na nich závislých dětí. Oproti běžné populaci jsou v nich také více zastoupené domácnosti extrémních velikostí – 23 % byly domácnosti dvou členů a 6 % domácnosti se 6 a více členy.

Rozdílný poměr dospělých členů a dětí vychází z toho, že ohrožené rodiny v péči NO často již prošly rozpadem. Jen 36 % rodin

je zde úplných (polovina oproti běžné populaci), 49 % byly neúplné rodiny s jedním biologickým rodičem a 11 % žije s biologickým rodičem a jeho novým partnerem. Vyskytují se zde i jiné typy rodin (pěstounské, žijící s prarodiči), které jsou celkově v běžné populaci zastoupeny minimálně. Viz graf č. 8.

3.2 PŘÍJEM DOMÁCNOSTI A NÁKLADY

3.2.1 Běžná populace

Ačkoli rodiny s dětmi patří mezi typy domácnosti, které jsou v Česku výrazně více ohroženy chudobou, většina dotázaných rodin z běžné populace má čisté měsíční příjmy, které ji dostávají nad hranici příjmové chudoby a chrání před těžkou materiální deprivací. Celkem 54 % dotázaných běžných rodin, které specifikovaly kategorii příjmu, mělo čisté měsíční příjmy nad 30 tisíc Kč.

3.2.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Ohrožené rodiny v péči NO byly rekrutovány přes organizace, které se zabývají nefinančním typem ohrožení a většinou situací dětí (viz Úvod). Srovnání s běžnou populací však ukazuje, že tyto typy ohrožení s ekonomickou nestabilitou domácnosti často souvisejí. Takřka polovina (49 %) ohrožených rodin v péči NO žije v příjmovém pásmu do 20 tisíc Kč čistého měsíčně, které větší rodiny nechrání před chudobou. Jen menšina (28 %) žije z příjmů nad 30 tisíc Kč čistého měsíčně.

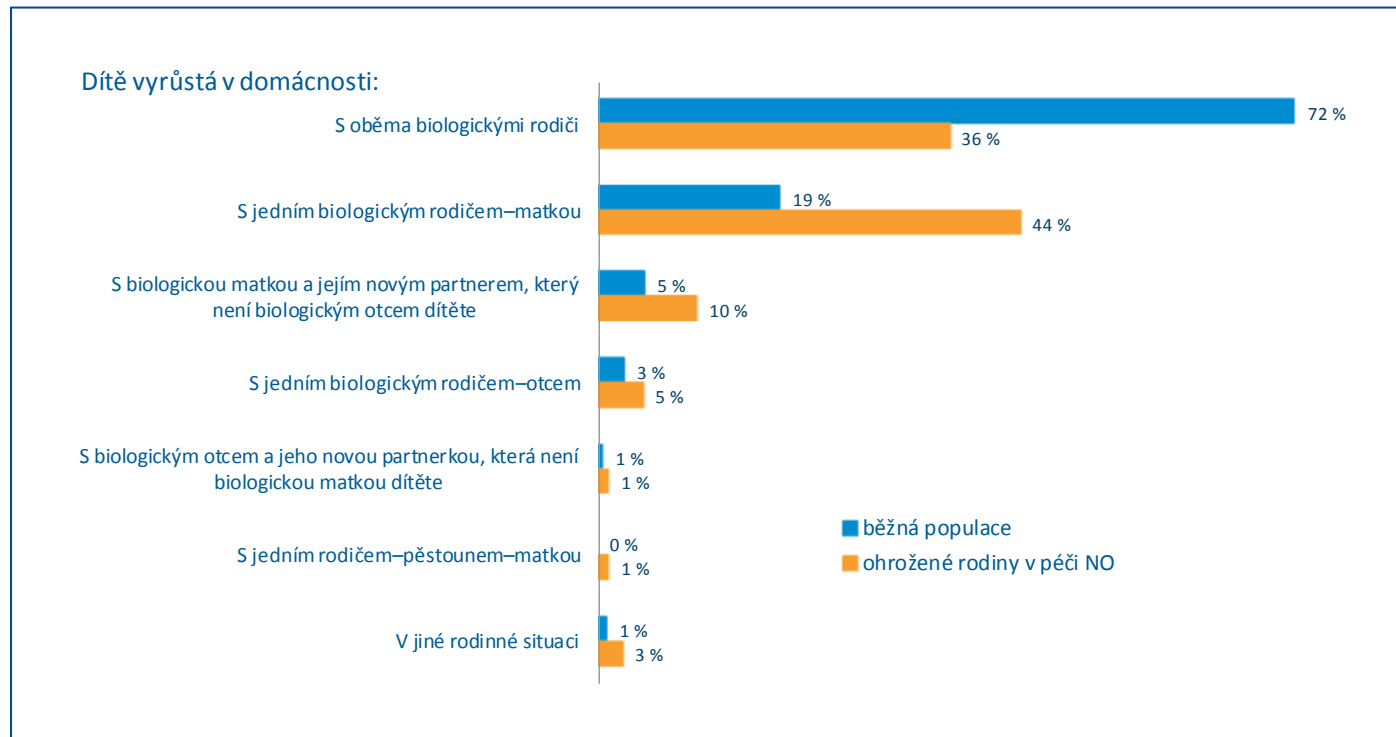
4) Tyto rodiny jsou tvořené jen referenčním dítětem ve věku 0–12 let a vychovávajícím rodičem, který odpovídal ve výzkumu.

5) Vzorek byl reprezentativní i v rámci krajů, a to z hlediska velikosti místa bydliště a vzdělání hlavy domácnosti.

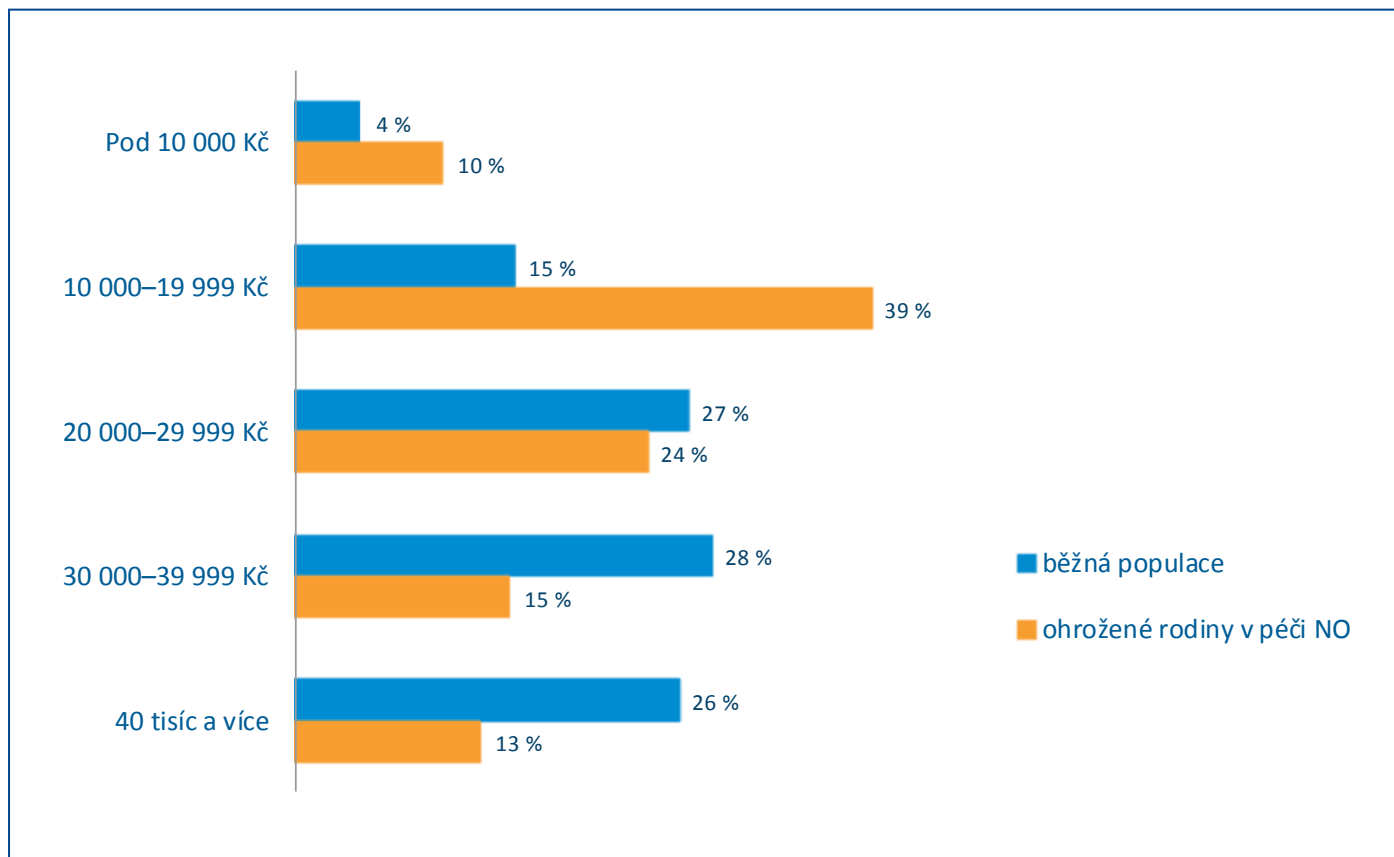
Rozdíl v příjmech je částečně dán rozdílnou strukturou rodin (více rodin s jedním dospělým členem), ale majoritně tím, že v rámci stejných typů rodin mají domácnosti ze vzorku ohrožených rodin v péči NO nižší příjmy. A to díky nezaměstnanosti

dospělých členů, jejich nižšímu vzdělání a kvalifikaci a častějšímu situování rodin do ekonomicky zaostalých regionů (Severozápad aj.), které obecně trpí nezaměstnaností a chudobou až třikrát více než bohatší regiony ČR.

Graf č. 8. Struktura rodin – běžná populace a ohrožené rodiny v péči NO

Graf č. 9. Čistý měsíční příjem domácnosti (z respondentů, kteří neodmítli odpovědět) – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

3.3 SUBJEKTIVNÍ CHUDOBA – OBTÍŽE VE VYCHÁZENÍ S PŘÍJMEM

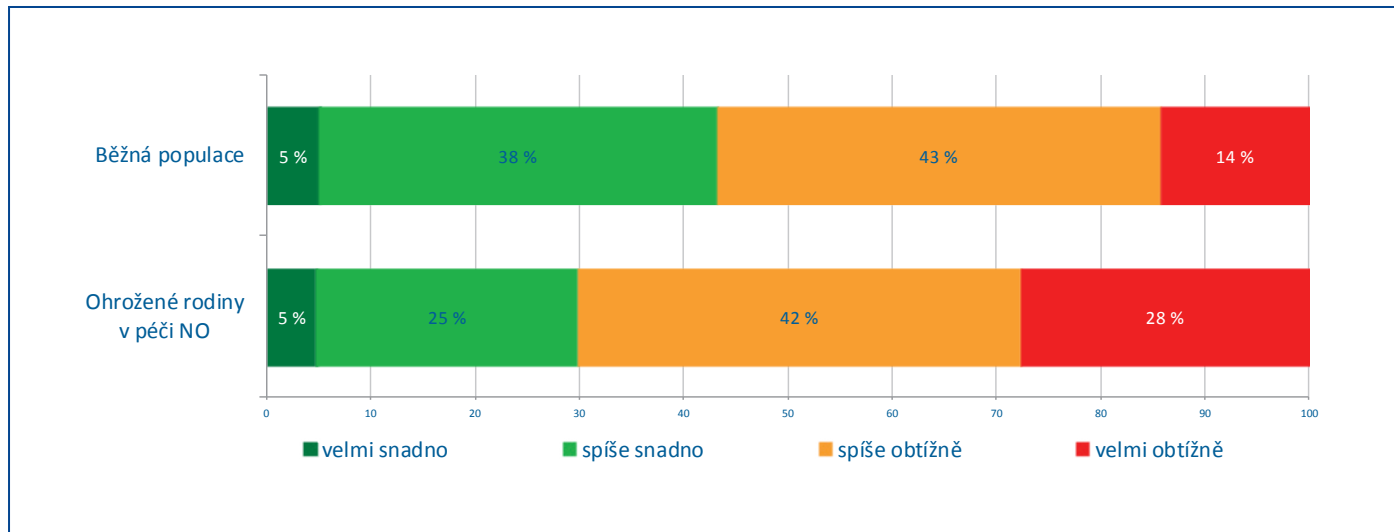
3.3.1 Běžná populace

I rodiny z běžné populace relativně často referují obtíže ve vycházení s příjmem (57 %). Jen málo z nich ovšem mluví o „velkých obtížích“ (14 %). Subjektivní chudoba přitom není jen neopodstatněnou stížností či důsledkem špatného hospodaření na straně výdajů domácnosti. Subjektivní chudoba totiž silně souvisí s objektivní (tedy s nízkými příjmy). Velké obtíže ve vycházení s příjmem deklaruje v běžné populaci přes 40 % rodin s čistým měsíčním příjmem do 20 tisíc Kč a jen zanedbatelné množství rodin s čistým příjmem nad 30 tisíc Kč.

3.3.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Horší objektivní příjmový stav domácností ze vzorku ohrožených rodin v péči NO se promítá také do vyšší intenzity subjektivní chudoby. Obtíže ve vycházení s příjmem deklaruje 70 % ohrožených rodin v péči NO a 28 % má velké obtíže. Tento rozdíl vychází z objektivních rozdílů v příjmové situaci běžné populace a ohrožených rodin v péči NO. Stejně jako v běžné populaci si totiž na velké obtíže ve vycházení s příjmy stěžuje přes 40 % domácností s příjmem do 20 tisíc Kč a jen minimum s příjmy nad 30 tisíc. Těch je však mezi ohroženými rodinami v péči NO výrazně méně.

Graf č. 10. Obtíže ve vycházení s příjmy – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

3.4 ÚVĚRY, PŮJČKY A SPOŘENÍ DOMÁCNOSTI

3.4.1 Běžná populace

Zatížení domácnosti dluhy a na druhé straně její zabezpečení do budoucnosti spořením je kromě příjmů jednou z podstatných složek ekonomické stability rodin. Někjaký typ spoření mají přibližně dvě třetiny rodin z běžné populace. Nejčastěji jde o stavební spoření (47 % rodin). Viz graf č. 13.

Půjčku či úvěr má 55 % běžných rodin s dětmi. Z toho 21 % má pouze hypotéku a 24 % má kromě hypotéky další spotřebitelský úvěr či jinou půjčku. Viz graf č. 11.

Pro ekonomickou stabilitu domácnosti může být ohrožující zejména kumulování půjček či rozsah závazků, který neodpovídá příjmům domácnosti, a může resultovat v neschopnost splácet a v další ohrožení domácnosti (exekucemi, psychologickými a vztahovými dopady a podobně). Někjaké obtíže splácet závazky má 45 % rodiny z běžné populace, které mají půjčku či úvěr, přičemž 11 % má velké obtíže. Viz graf č. 12.

Stojí za povšimnutí, že obtíže splácet půjčky se výrazně liší podle typu rodiny – v neúplných rodinách s jedním biologickým rodičem, které mají omezenější příjmy, mají obtíže se splácením dvě třetiny vlastníků úvěrů, přičemž 29 % má velké obtíže. V úplných rodinách s dvěma biologickými rodiči jsou velké obtíže splácet méně časté (7 %).

3.4.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

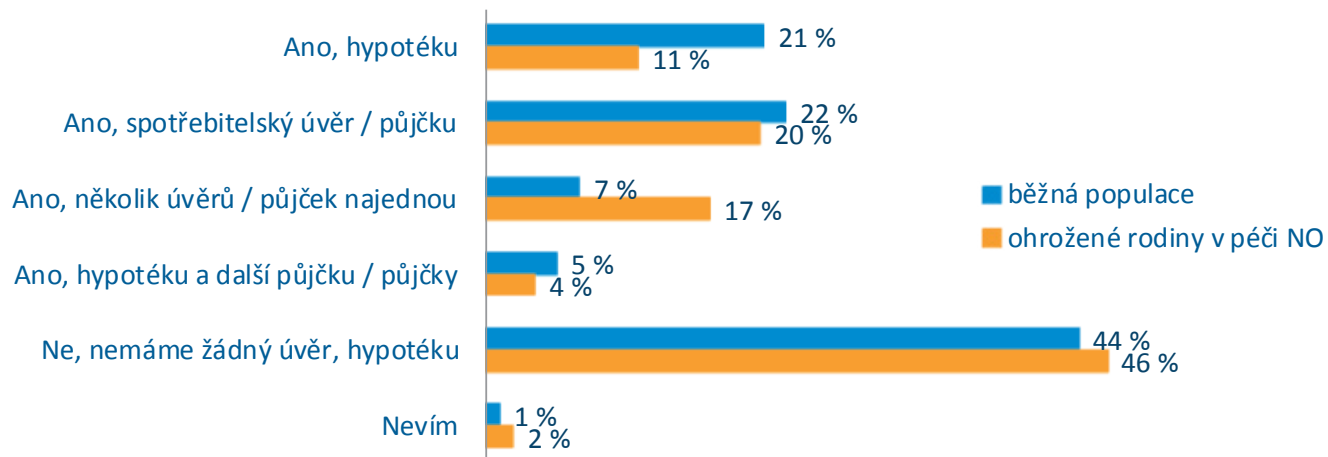
Ohrožené rodiny v péči NO se od běžné populace příliš neliší v procentu domácností, které mají nějaké úvěry či půjčky (přiznává je 52 % ohrožených rodin). Významně se však liší ve struktuře finančních závazků a schopnosti je splácet. Jen 11 % z ohrožených rodin v péči NO má pouze hypotéku, zatímco 41 % má i další

spotřební či jiné půjčky. Výrazně častější oproti běžné populaci je přítomnost několika půjček a úvěrů najednou (17 % z ohrožených rodin v péči NO a 7 % u běžné populace). Viz graf č. 11.

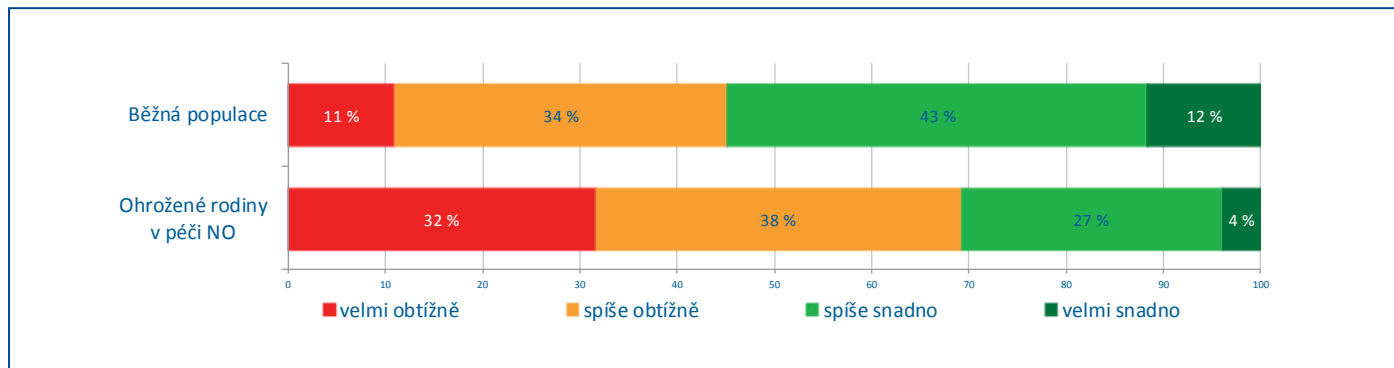
Obtíže splácet má 70 % ohrožených rodin v péči NO, které mají nějaký úvěr, přičemž třetina domácností má obtíže velké. Viz graf č. 12. Stejně jako u běžné populace je přítom zatížení splácením úvěrů mnohem silnější u nízkopříjmových a neúplných rodin. V rodinách s jedním biologickým rodičem má obtíže splácet drtivá většina domácností, přičemž 47 % má obtíže velké. Tématem pro podrobnější výzkum je, nakolik závazky v těchto rozpadlých rodinách pramení ze soužití s dřívějším partnerem.

Někakou formu spoření má jen jedna třetina ohrožených rodin v péči NO, což posiluje nerovnováhu mezi finančními aktivy a pasivy těchto domácností a jejich ekonomickou nestabilitu. Viz graf č. 13.

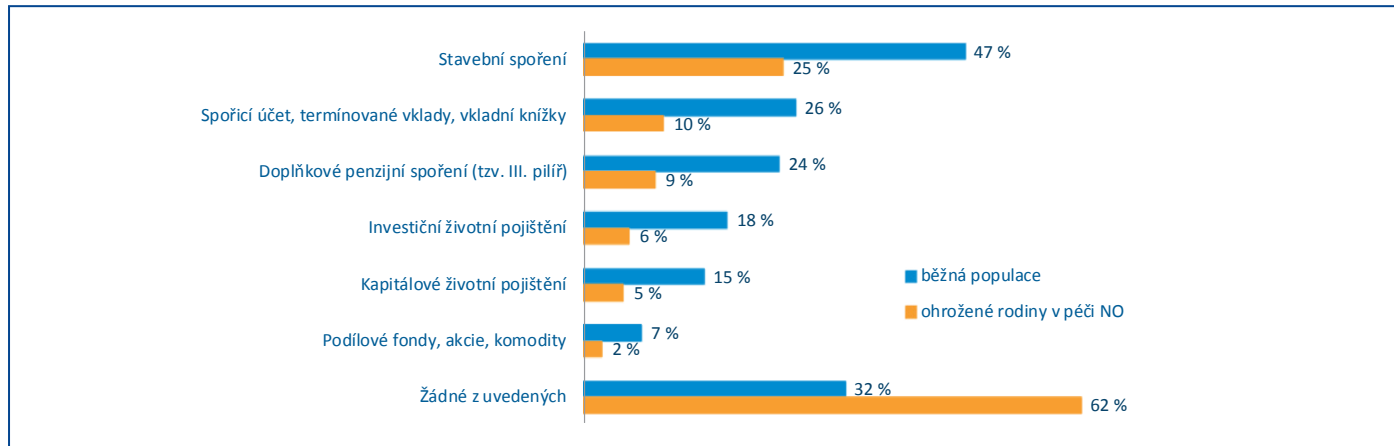
Graf č. 11. Přítomnost typů úvěrů a půjček v domácnostech – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Graf č. 12. Obtíže se splácením půjček a úvěrů – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Graf č. 13. Spoření domácností – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

3.5 BYTOVÉ PODMÍNKY A MAJETKOVÉ POMĚRY

3.5.1 Běžná populace

S ekonomickou stabilitou rodiny souvisí také otázka bydlení. V literatuře o chudobě a sociálním vyloučení je (stejně jako v případě zadlužení) popisováno několik typů kauzalit propojujících bydlení a životní úroveň. Náklady na bydlení a další mandatorní výdaje domácností podmiňují možnosti domácností investovat či splácet závazky v dalších oblastech. Kvalita bydlení může souviset se zdravím a dalšími faktory v kvalitě života jedince. Přítom je sama často důsledkem příjmové situace či vztahových problémů.⁶

Mezi rodinami s dětmi z běžné populace převládá vlastnické bydlení – 62 % domácností bydlí ve vlastním rodinném domě či bytě. Významně častěji bydlí „ve vlastním“ úplné rodiny s oběma biologickými rodiči (cca 70 % z nich). Viz graf č. 14. To může souviset s vyšší schopností pořídit si hypotéku, ale vztah může být i opačný – neúplné rodiny mohou častěji bydlet v nájemném a jiném bydlení díky odstěhování se z původního bytu.

S celkově vysokým podílem vlastnického bydlení také souvisí malá intenzita stěhování mezi rodinami z běžné populace – celkem 77 % rodin se během své existence nestěhovalo ani jednou či jedenkrát. Viz graf č. 15.

3.5.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Mezi ohroženými rodinami v péči NO je vlastnické bydlení výrazně méně časté (jen 37 %). Většinou bydlí v různých typech nájmu či podnájmu od soukromých osob či obce (53 %). Celkem 14 % také uvádí, že žijí v ubytovnách či v sociálním bydlení.⁷ Viz graf č. 14.

S rozdílnou právní formou bydlení také souvisí výrazně častější

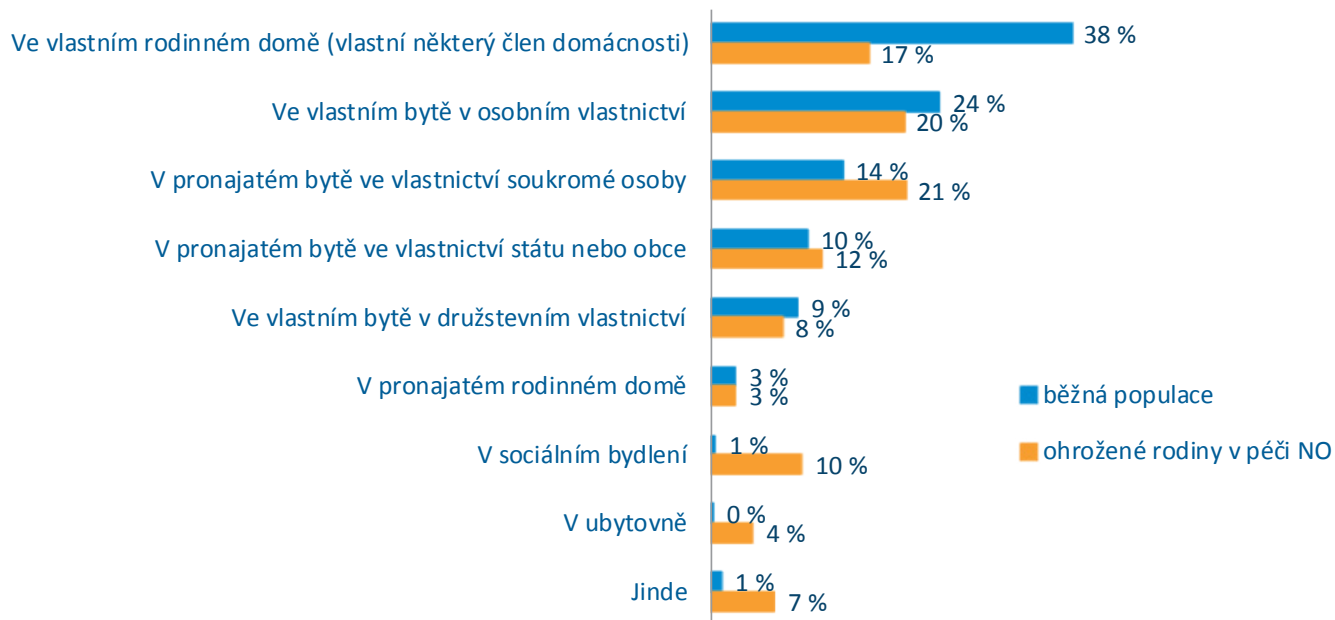
stěhování ohrožených rodin v péči NO. Celkem 64 % uvádí, že se v době své existence stěhovaly dvakrát či vícekrát (20 % se dokonce stěhovalo čtyřikrát). Počet stěhování přitom může ovlivňovat zakotvení domácnosti a dětí v jejich sociálním okolí a její/jejich sociální kapitál související se schopností zvládat krizové situace. Viz graf č. 15.

Ohrožené rodiny v péči NO také žijí v menších prostorách, které někdy svou rozlohou neodpovídají velikosti domácnosti. Rodiny z běžné populace žijí průměrně v domě / bytě o rozloze 93,4 m². V přepočtu na členy domácnosti to vychází 27,2 m² na osobu. Ohrožené rodiny v péči NO žijí v průměru v prostorách o velikosti 72,2 m² a 22,5 m² na osobu.

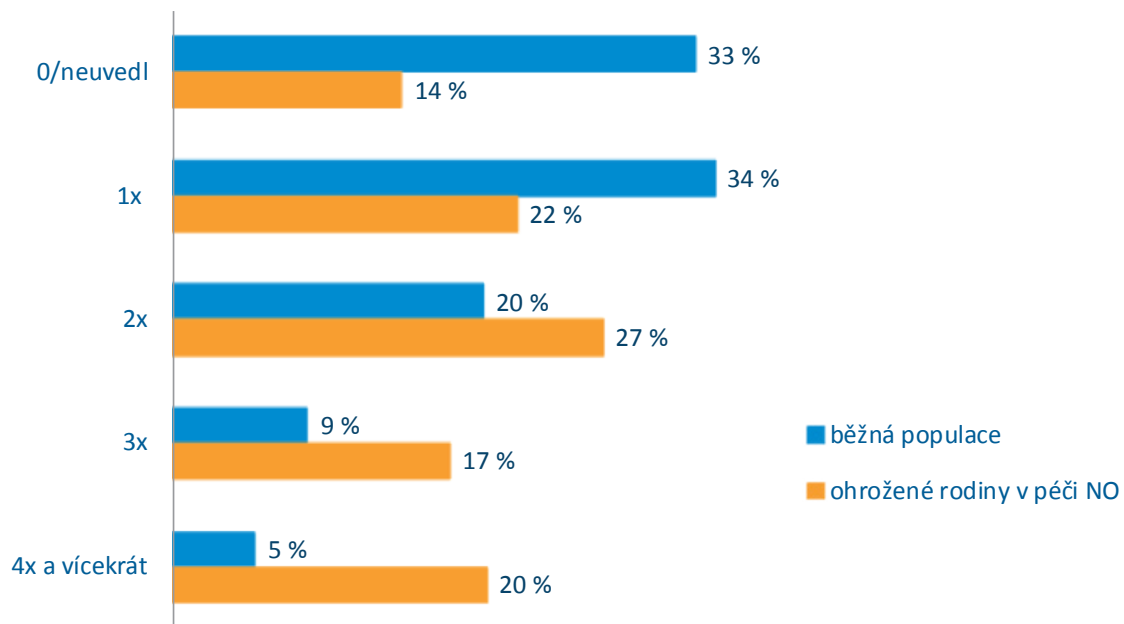
6) V teorii sociálního vyloučení se pro podobné typy vztahů občas používá termín cyklické kumulativní kauzality ekonoma Myrdala.

7) Sociálním bydlením mohou rodiny reálně myslet i nějak zvýhodněné nájemní bydlení od obce.

Graf č. 14. Právní forma bydlení – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Graf č. 15. Počet stěhování za dobu existence rodiny – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

4. KOMUNIKACE V RODINĚ

4.1 KOMUNIKACE DOSPĚLÝCH A JEJÍ TÉMATA

4.1.1 Běžná populace

Zdáleka ne všechny sledované rodiny spolu komunikují na úrovni dospělých členů i o jiných tématech než jen o běžných provozních záležitostech. Na otázku „Komunikujete spolu nejen o provozních záležitostech domácnosti, ale i o jiných tématech?“ odpovědělo kladně 79 % dotázaných. Více spolu komunikují vzdělanější a lépe situované rodiny, rodiče menších dětí a také rodiny, kde je hlava domácnosti věřící (hypoteticky díky vyšší hodnotě připisované rodině).

Na otázku o tématech komunikace, odpovídali pouze ti respondenti, kteří se doma baví o jiných než provozních záležitostech.⁸ Nejčastěji komunikují dotázané rodiny o práci, obecně o dětech, o zájmech a volném čase, o rodině a přátelích a teprve potom následuje téma financí. Za nimi se objevují témata, jako je plánování budoucnosti a budoucích aktivit, cestování, dovolená nebo výlety a aktuality nebo politika. Viz graf č. 16.

4.1.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

V ohrožených rodinách v péči NO je výskyt komunikace kromě provozních záležitostí významně nižší – kladně odpověděla polovina dotázaných.⁹ Stejně jako v běžné populaci i zde spolu více komunikují vzdělanější a lépe situované rodiny. V ohrožených rodinách v péči NO jsou „nová“ partnerství (dítě žije s jedním biologickým rodičem a jeho partnerem) mírně komunikativnější než „stará“ (dítě žije s oběma biologickými rodiči). To lze hypoteticky

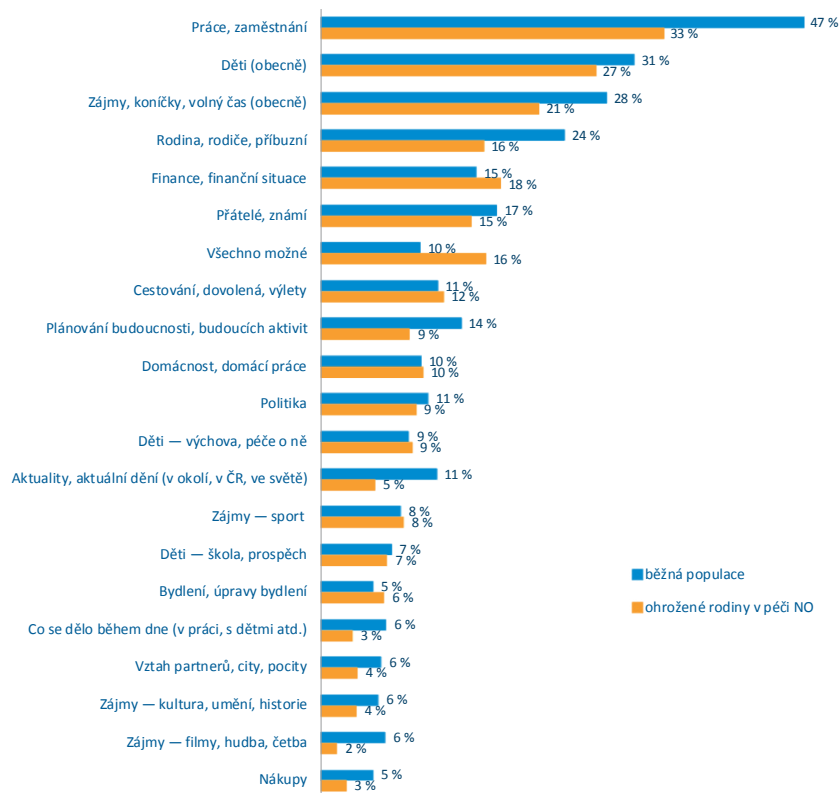
přisoudit problematičnosti v soužití stálých partnerů v ohrožených rodinách v péči NO, která vede k omezení některých typů komunikace. V popisu komunikace lidí z běžné populace častěji uvádějí, že se baví o konkrétních tématech souvisejících s dlouhodobým životem domácnosti (práce, zájmy a koníčky, rodina a příbuzní, plánování budoucnosti) či aktuálním děním v ČR a podobně. Respondenti z ohrožených rodin v péči NO uvedli častěji „o všem možném“ a o finanční situaci (díky vyšším finančním problémům) a častěji obecně uvádějí věci, které ve skutečnosti souvisejí s běžným provozem domácnosti.

Četnost výskytu a rozdíly mezi běžnou populací a ohroženými rodinami v péči NO zobrazuje následující graf č. 16.

8) Otázka na témata, o kterých spolu dospělí členové rodiny nejčastěji komunikují, byla položena jako „otevřená“ – to znamená, že respondenti sami vypisovali témata vlastními slovy a teprve následně byly odpovědi rekódovány do skupin.

9) Skutečnost, že v ohrožených rodinách v péči NO je významně více rodin, kde žije dítě jen s jedním rodičem, se v této odpovědi nepromítá, neboť přirozeně byli dotazováni pouze respondenti z rodin, kde žijí alespoň dva dospělí členové.

Graf č. 16. Podíl témat hovoru (% z komunikujících) – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

4.2 KOMUNIKACE S DĚTMI

4.2.1 Běžná populace

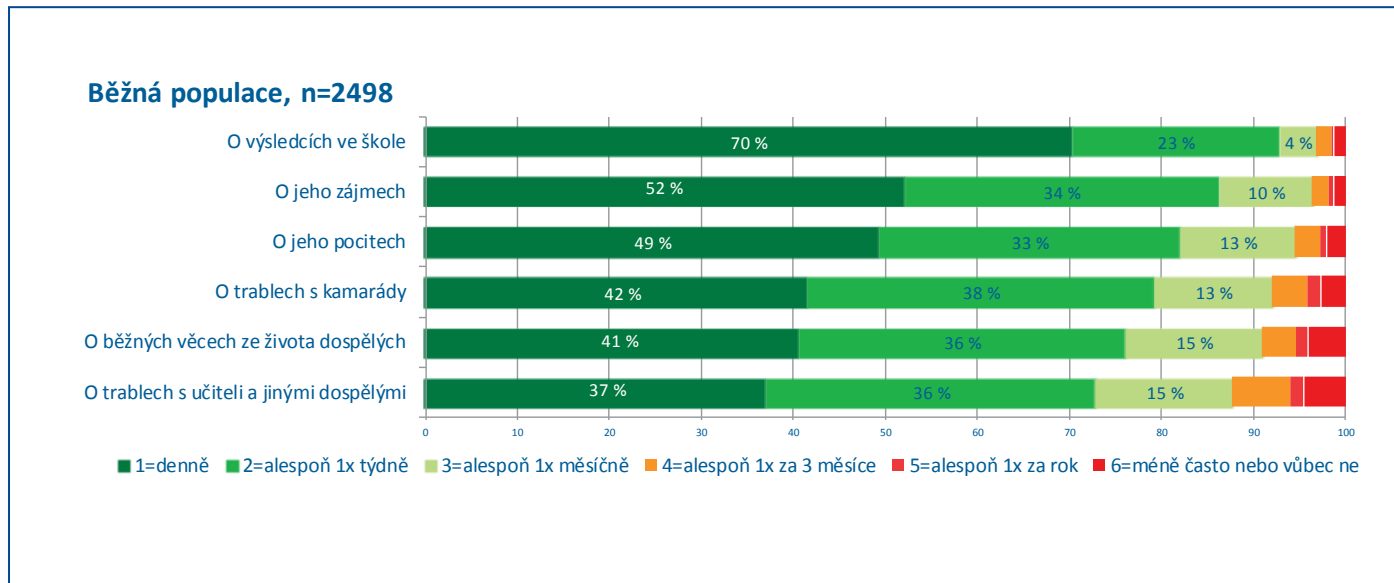
Na rozdíl od komunikace dospělých mezi sebou (na otázku, zda spolu komunikují, odpovědělo kladně 79 % dotázaných) probíhá komunikace rodiče s dítětem častěji. Pro tuto analýzu bereme přirozeně v úvahu pouze rodiny s dětmi ve věku 7–12 let. Nejčastěji probíraným tématem s dítětem je škola – o výsledcích ve škole si 70 % dotázaných rodičů povídá s dětmi denně, další

čtvrtina alespoň jednou týdně. Celkem 9 z 10 dotázaných tedy nejméně jednou týdně toto téma otevře.

O něco méně frekventované je povídání o zájmech dítěte a o jeho pocitech – každý den si o tom s dětmi popovídá polovina dotázaných, alespoň jednou týdně čtyři pětiny.

Další sledovaná témata, jako jsou trable s kamarády, učiteli

Graf č. 17. Frekvence jednotlivých témat v komunikaci s dětmi – procento komunikujících s určitou frekvencí v běžné populaci

nebo běžné věci ze života dospělých, probírají se svými dětmi denně asi dvě pětiny a alespoň jednou týdně asi tři čtvrtiny dotázaných.

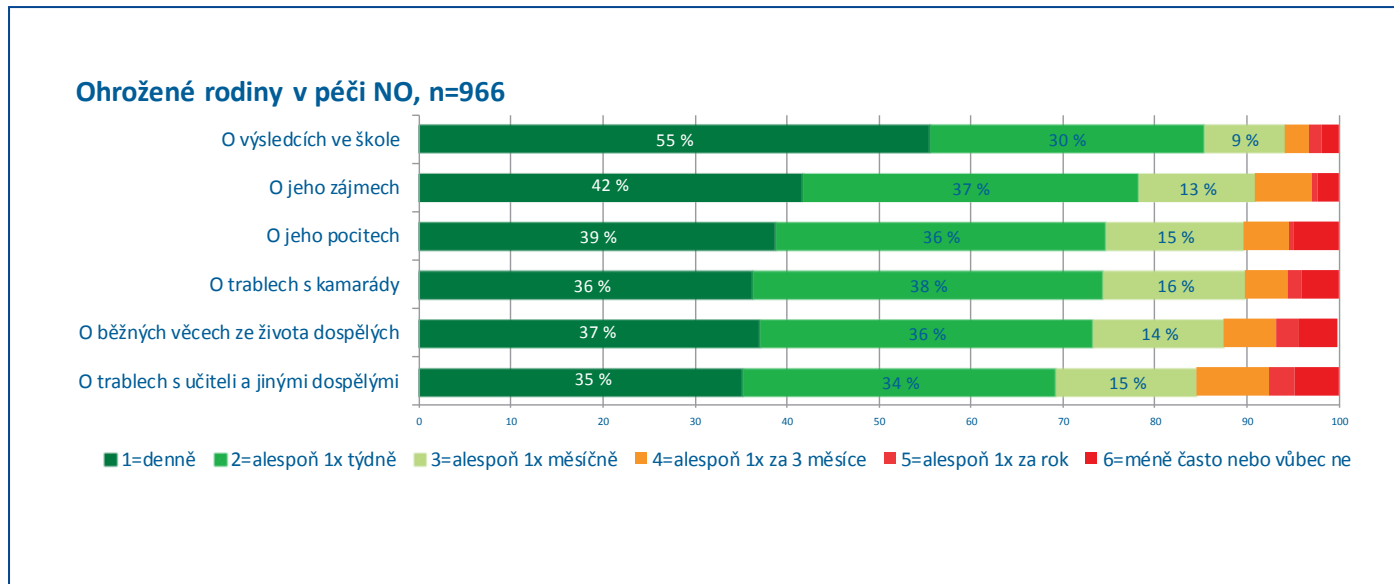
O zájmech dítěte i o běžných věcech ze života dospělých si častěji povídají v rodinách, kde dítě žije s oběma biologickými rodiči, ostatní témata se probírají nezávisle na typu rodiny.

4.2.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

V ohrožených rodinách v péči NO je pořadí témat stejné jako

v běžné populaci – na prvním místě je také škola (také v této cílové skupině bereme v úvahu pouze rodiny s dětmi 7–12 let). Všechna témata se však zde probírají v celkovém průměru signifikantně méně často než v běžné populaci – o výsledcích ve škole si denně povídá s dětmi jen 55 % dotázaných rodičů (oproti 70 % v běžné populaci). O zájmech a o pocitech dítěte si každý den popovídá okolo dvou pětín dotázaných z ohrožených rodin v péči NO, což je také významně méně než v běžné populaci.

Graf č. 18. Frekvence jednotlivých témat v komunikaci s dětmi – procento komunikujících s určitou frekvencí v ohrožených rodinách v péči NO

Na rozdíl od běžné populace se si ve vzorku ohrožených rodin v péči NO povídají s dětmi nejvíce v rodinách netradičního typu.¹⁰ Opět se tedy ukazuje, že zatímco v běžné populaci je úplnost rodiny příznakem funkční komunikace, v ohrožených rodinách v péči NO může souviset s nevyřešenými spory a problémy, které se promítají do komunikace a života dětí.¹¹

4.3 SPORY A HÁDKY A ZAPOJENÍ DĚTÍ DO NICH

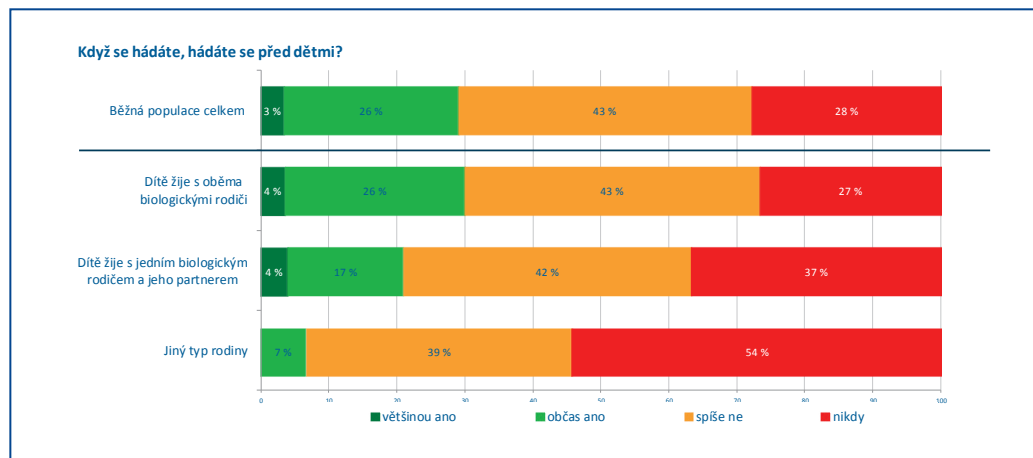
4.3.1 Běžná populace

V běžné populaci se alespoň občas pohádá čtvrtina dotázaných¹² – polovina z nich se alespoň jednou měsíčně pohádá o výchovu dítěte¹³, o ekonomickou situaci rodiny nebo kvůli problémům

v manželském soužití. Je zajímavé, že ačkoliv některé aspekty komunikace rodiny se liší dle jejího typu a struktury, v případě hádek tomu tak není. Rodiny s dvěma biologickými rodiči se hádají přibližně stejně jako rodiny s jedním biologickým rodičem a jeho partnerem. A neliší se ani témata hádek.

Čtvrtina všech dotázaných (tedy těch, kteří žijí s partnerem) uvedla, že se se svým partnerem/partnerkou hádají i před dětmi, v naprosté většině „občas“, a nikoli „většinou“. Významně záleží na věku dítěte – do hádek jsou nejvíce vřahovány děti ve věku 7–9 let. Lze předpokládat, že u mladších dětí jsou rodiče pozornější či jsou jejich vztahy mladší a méně problémové.

Graf č. 19. Procento hádajících se před dětmi – podle typu rodiny

10) Dítě žije s pěstouny, s prarodiči nebo prarodičem, ve střídavé péči nebo s matkou a babičkou.

11) Vyřešení těchto sporů v rámci úplné rodiny přitom vyřadí ohroženou rodinu z péče NO, což může způsobovat, že úplné rodiny ve vzorku ohrožených rodin v péči NO jsou častější ty, kde eskalují nějaké problémy.

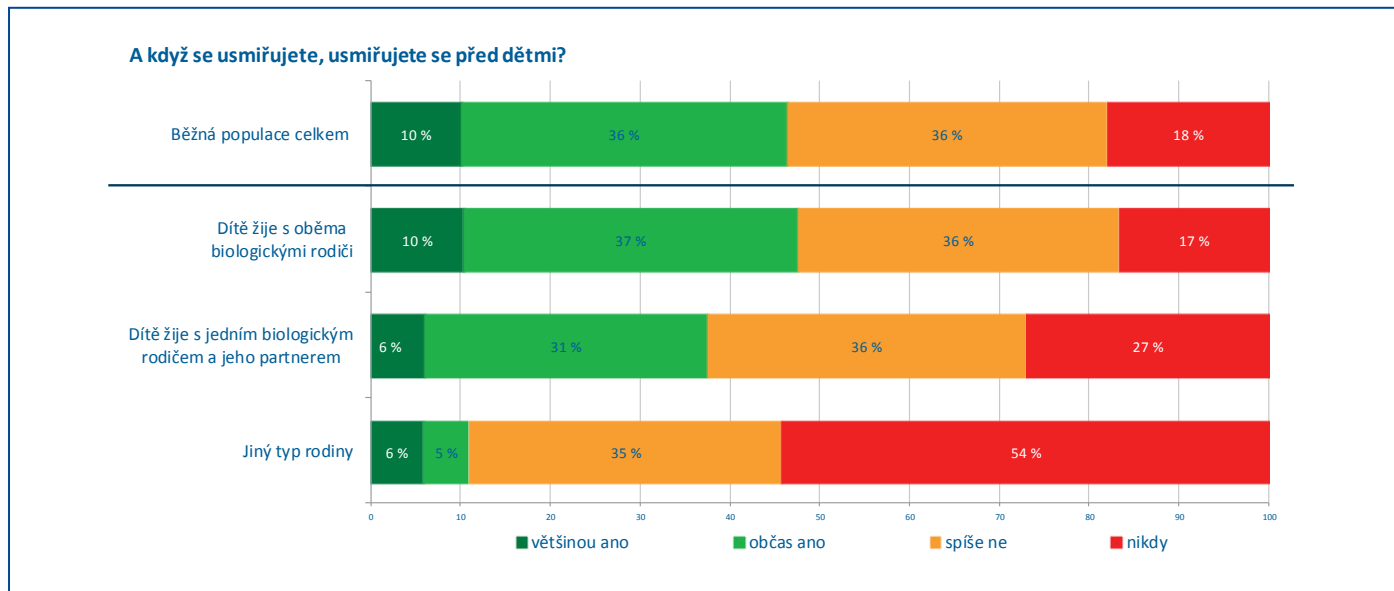
12) Lze přitom předpokládat, že reálné číslo může být i vyšší díky sociální desirabilitě odpovědí či zapominání na drobné epizodické hádky.

13) Hádky o výchovu dítěte jsou na pořadu dne výrazně častější než hádky kvůli jeho prospěchu.

Oproti hádkám probíhá usmířování před dětmi častěji – deklaruje ho necelá polovina dotázaných. Hádnání i usmířování před

dětmi probíhá mírně častěji v rodinách, kde dítě žije s oběma biologickými rodiči.

Graf č. 20. Procento usmířujících se před dětmi – podle typu rodiny

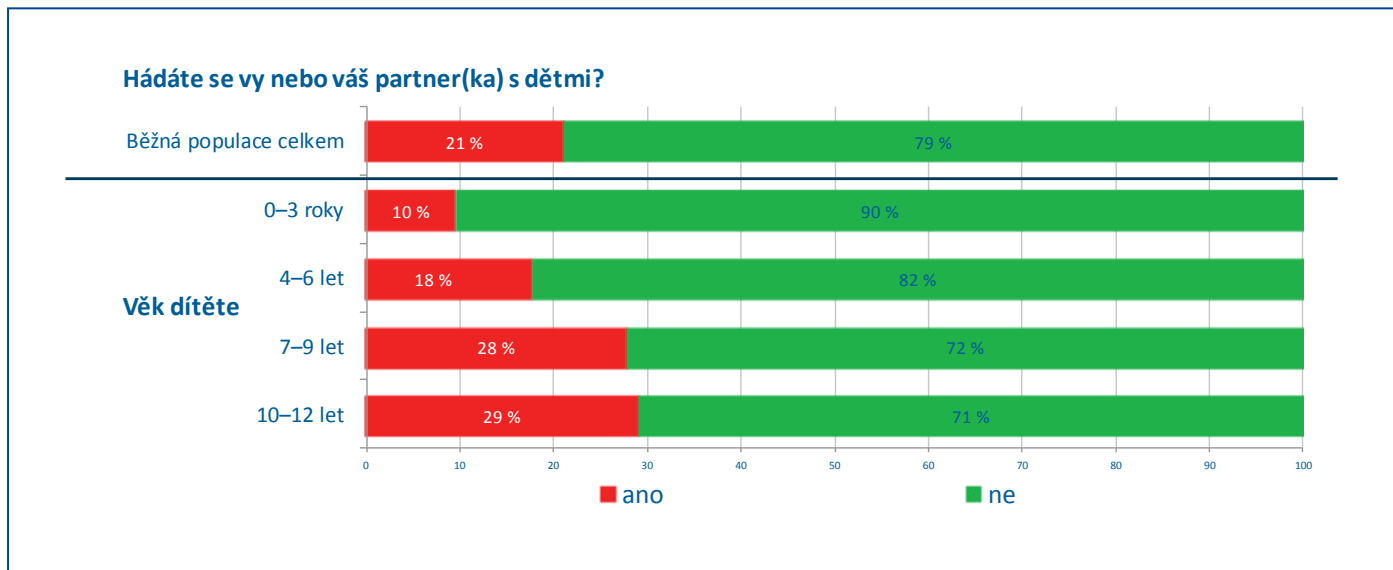
Přímo s dětmi se hádá pětina všech dotázaných. Na hádky s dětmi má typ rodiny významný vliv. Nejvíce se s dětmi hádají v rodinách, kde dítě žije s jedním biologickým rodičem a jeho partnerem, a následují rodiny s oběma biologickými rodiči. Jinými slovy: V rodinách s oběma biologickými rodiči se hádky častěji odehrávají mezi rodiči (byť před dětmi), v rodinách s jedním

vlastním rodičem je dítě častěji samotným aktérem.

Signifikantně nejméně se s dětmi hádají tam, kde dítě žije s jedním biologickým rodičem bez partnera.

Na hádky s dětmi má velmi výrazný vliv věk dítěte – s jeho věkem podíl hádek výrazně stoupá.

Graf č. 21. Procento hádajících se s dětmi – podle věku dítěte

Nejčastějšími tématy hádek s dětmi bývá neplnění domácích prací a úkolů, chování dítěte k rodičům a výsledky ve škole. Viz graf č. 25. Témata hádek se liší podle věku dítěte (kromě chování k rodičům jsou jednotlivá témata frekventovanější u dětí ve věku 7–12 let).

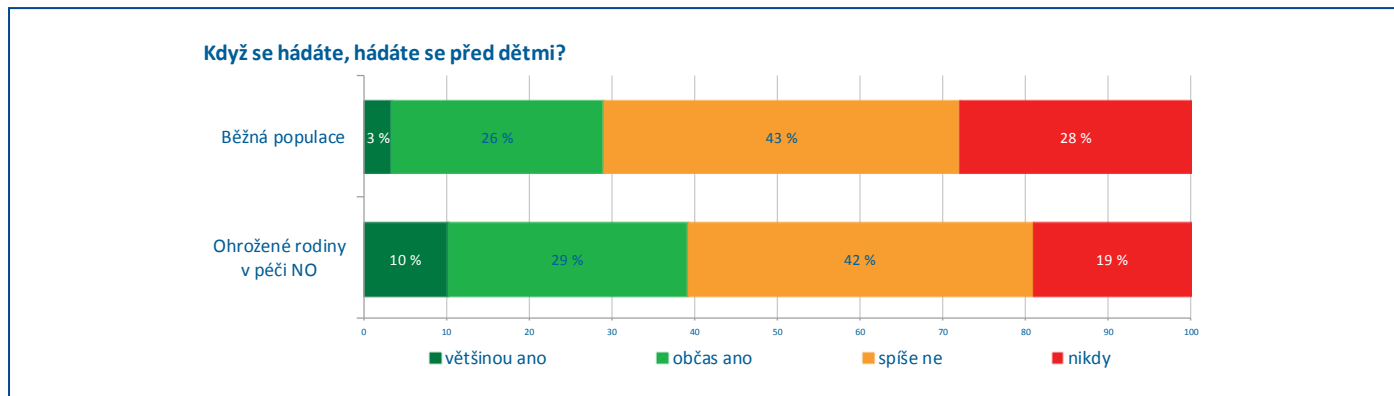
4.3.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Hádky v ohrožených rodinách v péči NO jsou častější než v běžné populaci – uvádí je třetina dotázaných. Dvě třetiny

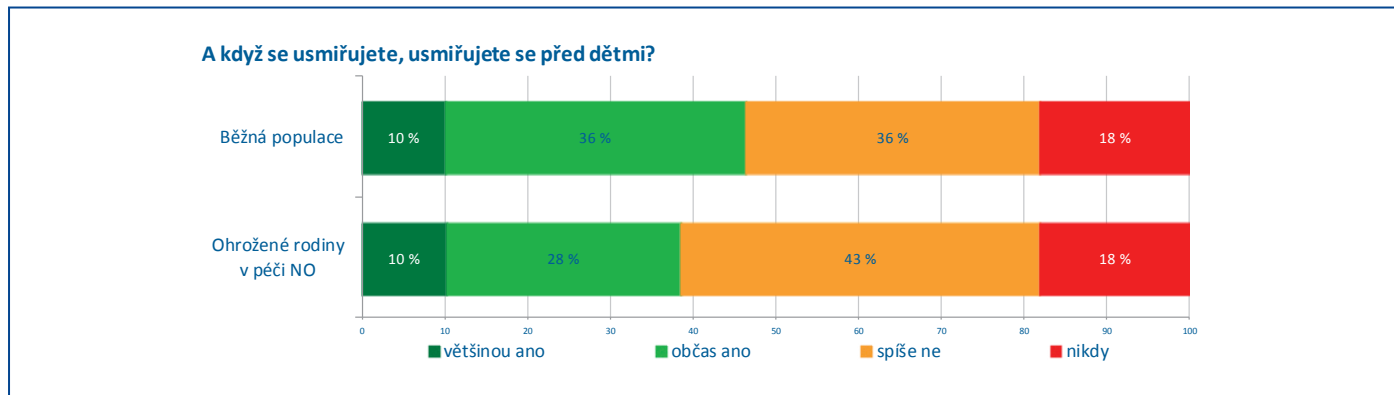
z nich se alespoň jednou měsíčně pohádají o výchovu dítěte, o ekonomickou situaci rodiny nebo kvůli problémům v manželském soužití. Tři nejfrekventovanější témata jsou tedy shodná jako u běžné populace, ale všechna témata jsou na pořadu dne výrazně častěji než v běžné populaci.

Hádky před dětmi deklaruje signifikantně více ohrožených rodin v péči NO (39 %), než je tomu u běžné populace, naopak usmírování před dětmi je výrazně nižší.

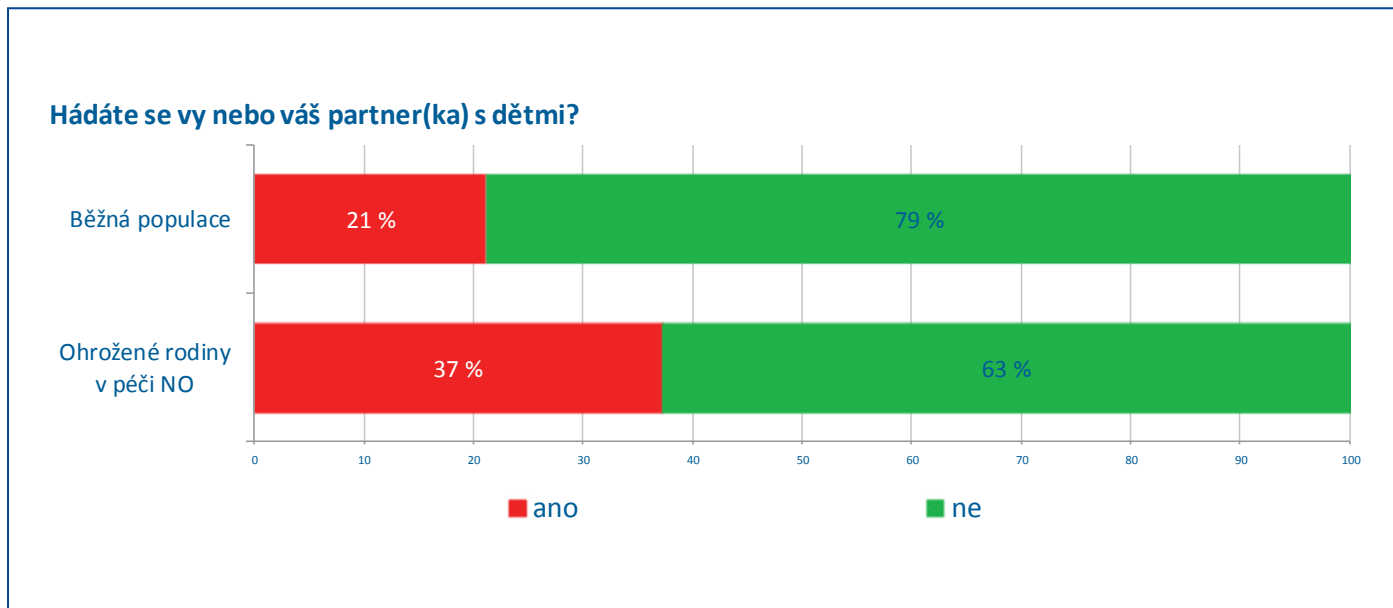
Graf č. 22. Procento hádajících se před dětmi – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Graf č. 23. Procento usmiřujících se před dětmi – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Graf č. 24. Procento hádajících se s dětmi – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

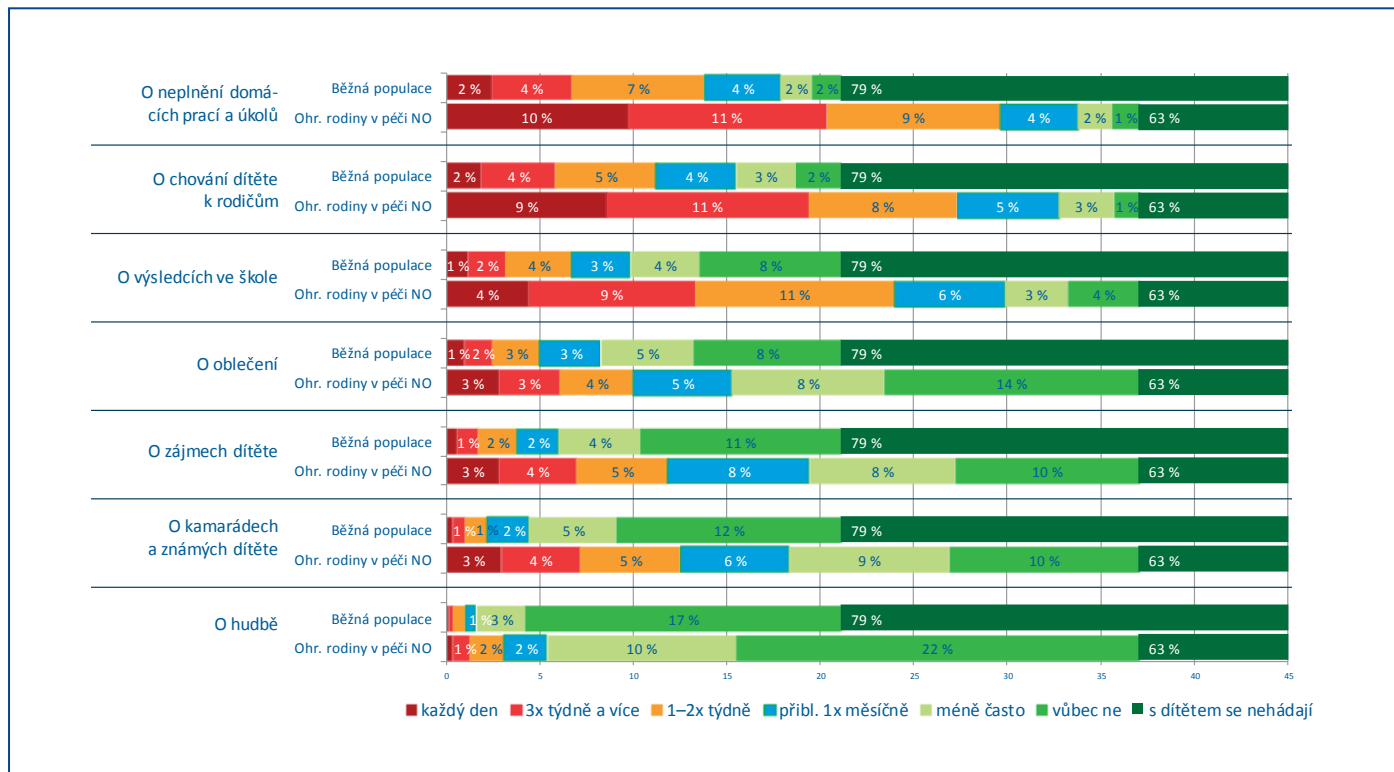
Také hádky s dětmi jsou v ohrožených rodinách v péči NO statisticky významně častější – uvádějí je zde necelé dvě pětiny dotázaných.

Stejně jako u hádek mezi dospělými se i jednotlivá témata hádek s dětmi objevují v ohrožených rodinách v péči NO s významně vyšší frekvencí, než je tomu u běžné populace.

Graf č. 25 zobrazuje frekvenci jednotlivých témat hádek s dětmi. Procenta jsou přepočítána na celý vzorek, aby lépe ilustrovala situaci v celé běžné populaci a v ohrožených rodinách v péči NO.¹⁴ Je tak dobře vidět, že o neplnění domácích prací a úkolů se v ohrožených rodinách v péči NO hádá desetina vzorku každý den, zatímco v běžné populaci jsou to pouhá 2 %.

14) Pokud na tuto otázku respondent neodpovídal, protože předtím uvedl, že se s dětmi nehádají, je zobrazen v kategorii „s dítětem se nehádají“.

Graf č. 25. Frekvence jednotlivých témat hádek na různá témata – procento hádajících se s určitou frekvencí – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

5. RODINNÉ AKTIVITY

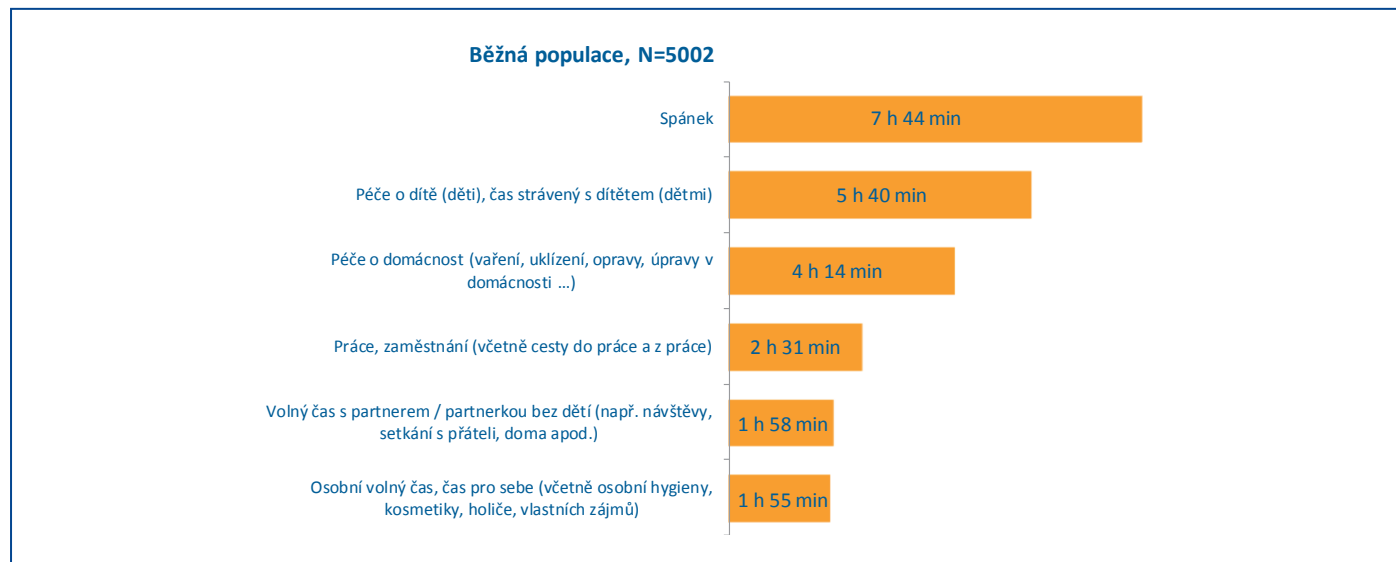
5.1 ČINNOSTI O VÍKENDU A VE VOLNÉM ČASE

5.1.1 Běžná populace

V dotazovaném 24hodinovém snímku jednoho víkendového dne věnují respondenti průměrně nejdelší čas spánku a hned na druhém místě deklarují čas věnovaný péči o dítě (v průměru

5 a $\frac{3}{4}$ hodiny). Domácnosti věnují respondenti v průměru 4 a $\frac{1}{4}$ hodiny a výrazně menší podíl zaujímá volný čas s partnerem nebo osobní volný čas. Nejméně času s dítětem tráví rodiny

Graf č. 26. Průměrný čas respondenta ve 24hodinovém snímku věnovaný o víkendu různým aktivitám

běžné populace, kde dítě žije s jedním biologickým rodičem a jeho partnerem (v průměru o hodinu méně než další rodiny). Zde však záleží i na věku dítěte, jak bude uvedeno později.

Respondent ve výzkumu vypovídal i o svém partnerovi. Pořadí prvních dvou činností se nemění, partner však spí déle a o dítě pečuje kratší dobu. Hned na třetím místě je u partnera osobní volný čas, čas pro sebe, kterému partner podle mínění respondenta věnuje průměrně více než 3 hodiny. Tento výsledek bylo možné očekávat, protože na dotazník odpovídala osoba, která se nejvíce stará o dítě, což je nejčastěji žena, která se zároveň stará o chod domácnosti. Rovnoprávnost v péči o domácnost, děti a osobní volný čas je v České republice stále otázkou budoucnosti.

V další části respondenti odpovídali na otázku, jak často¹⁵ oni sami ve volném čase provozují některé činnosti. Péče o děti se objevuje na prvním místě (83 % dotázaných se jí věnují denně). Necelé tři čtvrtiny dotázaných denně sledují televizi nebo video a dvě třetiny se denně věnují domácím pracím. Divadla, koncerty a výstavy navštěvuje minimálně 1x měsíčně okolo šestiny rodin / respondentů.

Návštěvy restaurací, klubů a kaváren jsou mnohem častější v rodinách, kde dítě žije s jedním biologickým rodičem a jeho partnerem než v rodinách, kde dítě žije s jedním biologickým rodičem (bez partnera) nebo v rodinách jiného typu.

Rodiny z nejmenších obcí se věnují častěji domácím pracím nebo pracím na zahradě, naopak významně s nejnižší frekvencí čtou noviny a časopisy. Respondenti ze středně velkých obcí (5 000–19 999 obyvatel) se nadprůměrně věnují setkáváním s příbuznými, ale i péči o sebe (kosmetika, holič...) nebo pasivnímu odpočinku (nicnedělání). Obyvatelé největších měst významně častěji uvádějí studium (jazyky, odborná literatura...), četbu knih

i sportování nebo cvičení. Frekvence návštěv divadel, koncertů nebo výstav i restaurací, klubů nebo kaváren víceméně stoupá se stoupající velikostí místa bydliště. Hraní na počítači, internet (chatování, mailování, surfování) je nejčastější v největších městech, ale i v nejmenších obcích.

Rodiče starších dětí (ve věku 7–12 let) uvádějí větší frekvenci práce do zaměstnání (ve volném čase), péče o sebe (kosmetika, holič...), studia (jazyky, odborná literatura...), četby knih i novin a časopisů, návštěv divadel, koncertů, výstav, sportování i pasivního odpočinku.

5.1.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

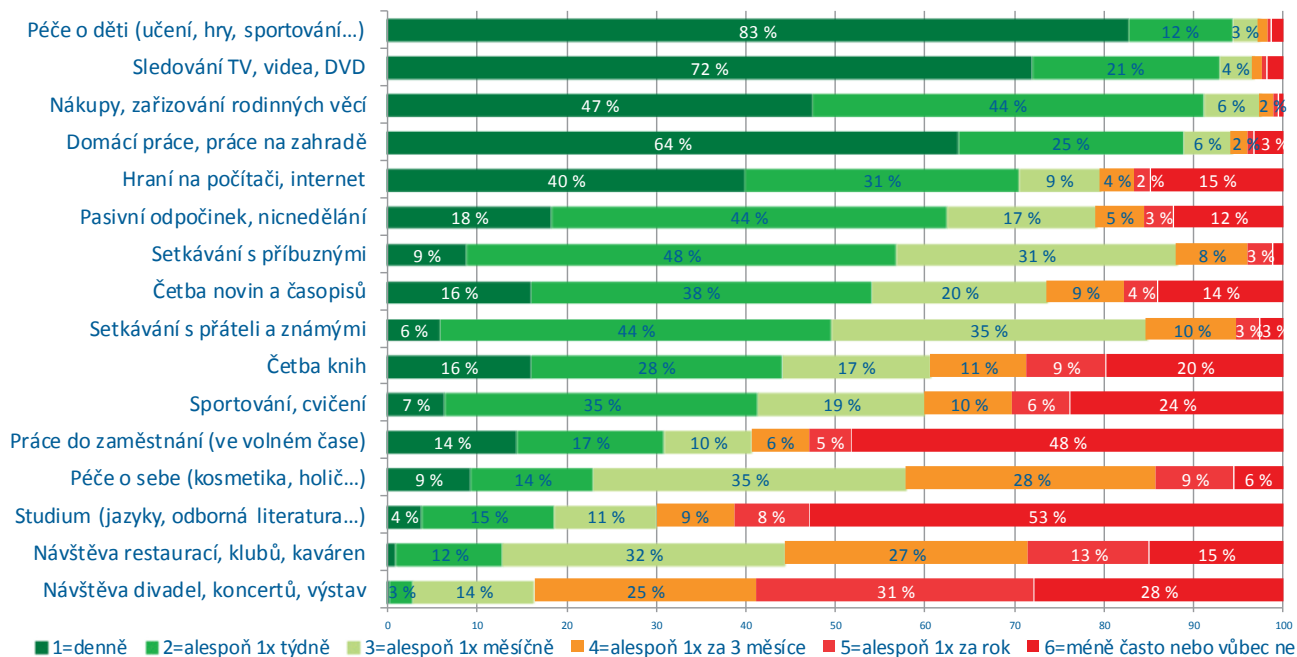
Průměrný čas strávený o víkendu sledovanými aktivitami se v ohrožených rodinách v péči NO příliš neliší. Oproti běžné populaci však tyto rodiny deklarují signifikantně delší průměrný osobní volný čas (2 a 3/4 hodiny). To je však dáno zejména tím, že mezi ohroženými rodinami v péči NO jsou děti v průměru starší.

Pokud zkoumáme čas věnovaný dětem v různých věkových kategoriích, tak v obou vzorcích platí, čím starší dítě, tím méně času se mu rodiče věnují. Ohroženým rodinám v péči NO však zabere péče o starší děti v průměru více času, u nejstarších dětí (10–12 let) je tento rozdíl signifikantní – to je patrně způsobeno tím, že v těchto rodinách se častěji vyskytují děti s různými problémy, kterým je třeba se více věnovat. Viz graf č. 28.

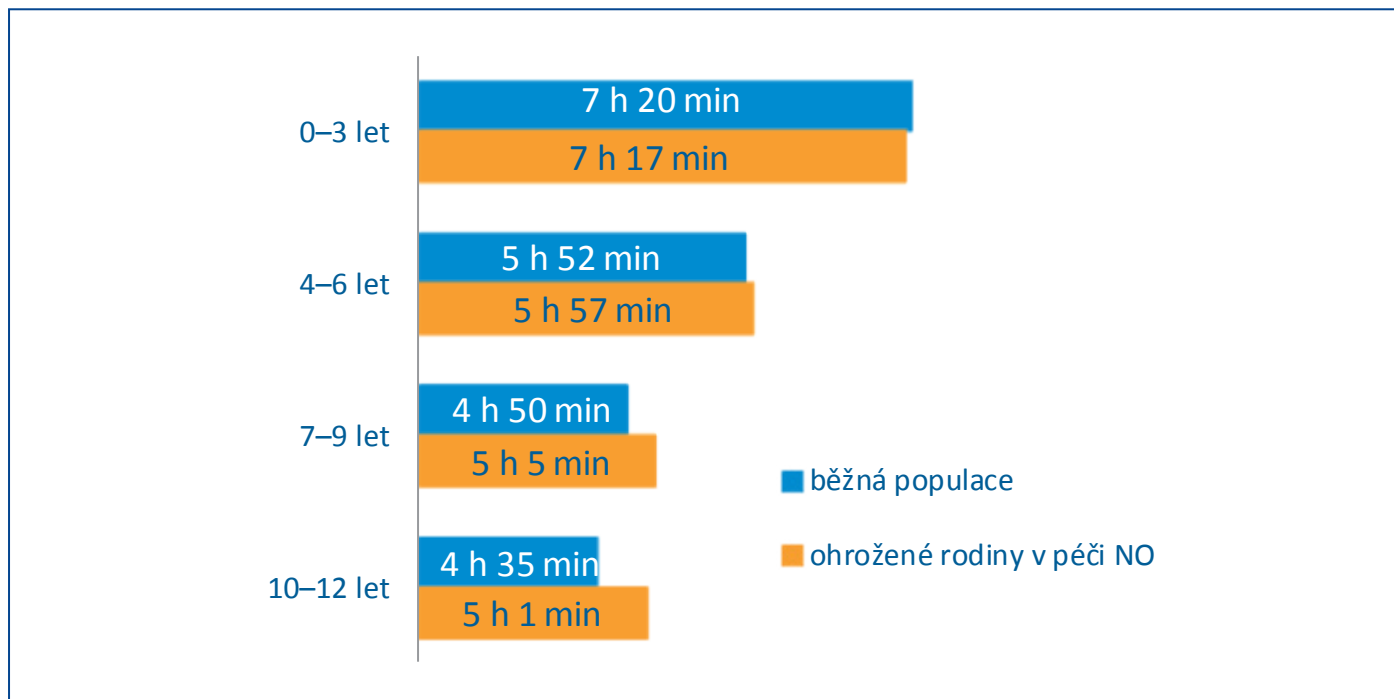
15) Jak často se ve svém volném čase, tj. čase mimo zaměstnání, věnujete následujícím činnostem? – na škále 1=denně až 6=méně často nebo vůbec ne

Graf č. 27. Frekvence jednotlivých činností – procento vykonávajících činnost s určitou frekvencí

Běžná populace, N=5002

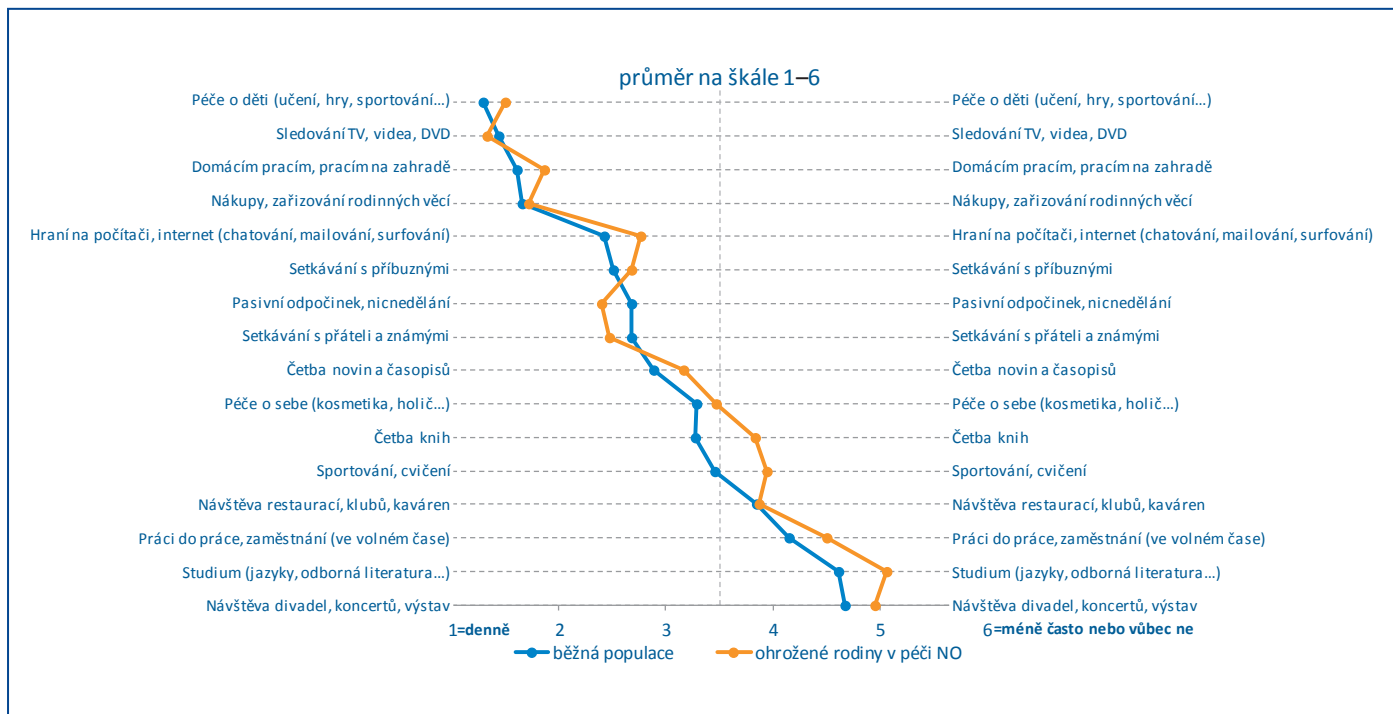
Graf č. 28. Průměrný čas ve 24hodinovém snímku o víkendu věnovaný dětem podle věku dítěte – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

V průměrné frekvenci jednotlivých činností dochází k významným rozdílům v řadě činností. Dospělí respondenti z ohrožené rodiny v péči NO se častěji věnují pasivnímu odpočinku a setkávání s přáteli/známými. Respondenti z běžné populace naopak častě-

ji provozují aktivní činnosti jako četbu, sportování či studium. Tyto diference mohou být důsledek životního stylu i menších finančních nákladů pasivních činností, díky nimž si je mohou dovolit chudší ohrožené rodiny v péči NO.

Graf č. 29. Průměrná frekvence jednotlivých činností – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

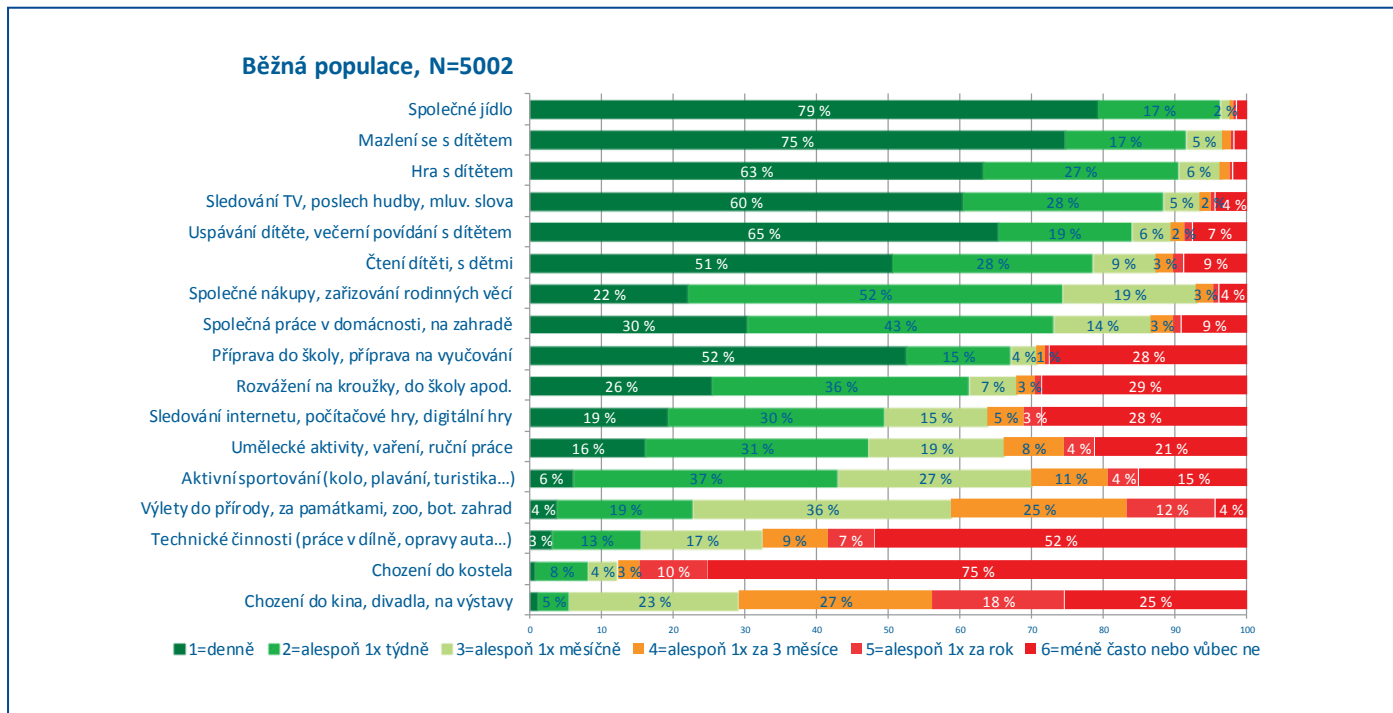
5.2 AKTIVITY S DÍTĚTEM

5.2.1 Běžná populace

V další otázce se respondenti vyjadřovali k frekvenci činností,

kteří dělají přímo s dítětem. To samozřejmě primárně záleží na věku dítěte, ale je vidět, že společně jídlo, mazlení se nebo hra s dítětem, večerní povídání i sledování televize jde napříč celým vzorkem.

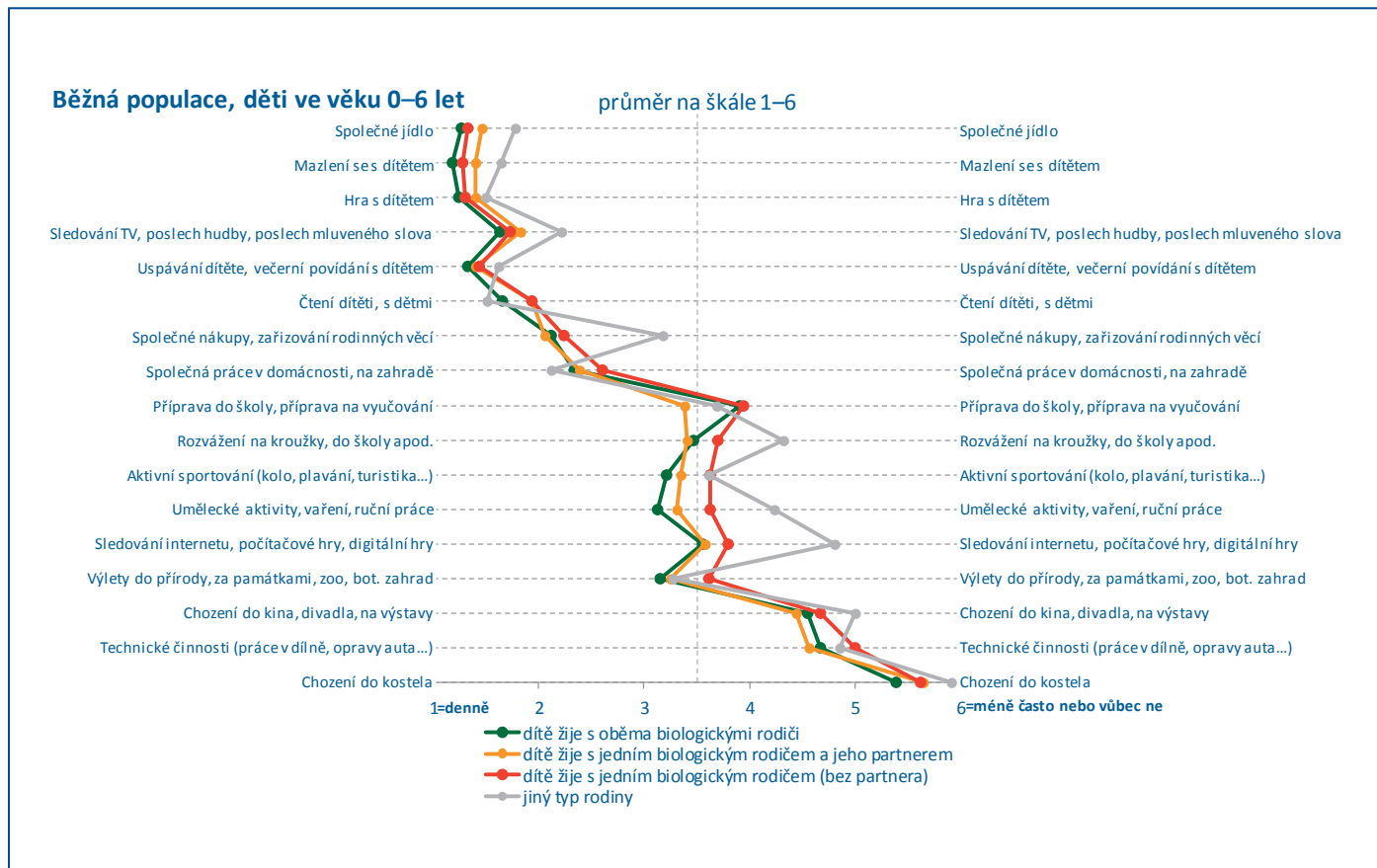
Graf č. 30. Frekvence činností s dětmi – procento věnujících se činnostem s určitou frekvencí

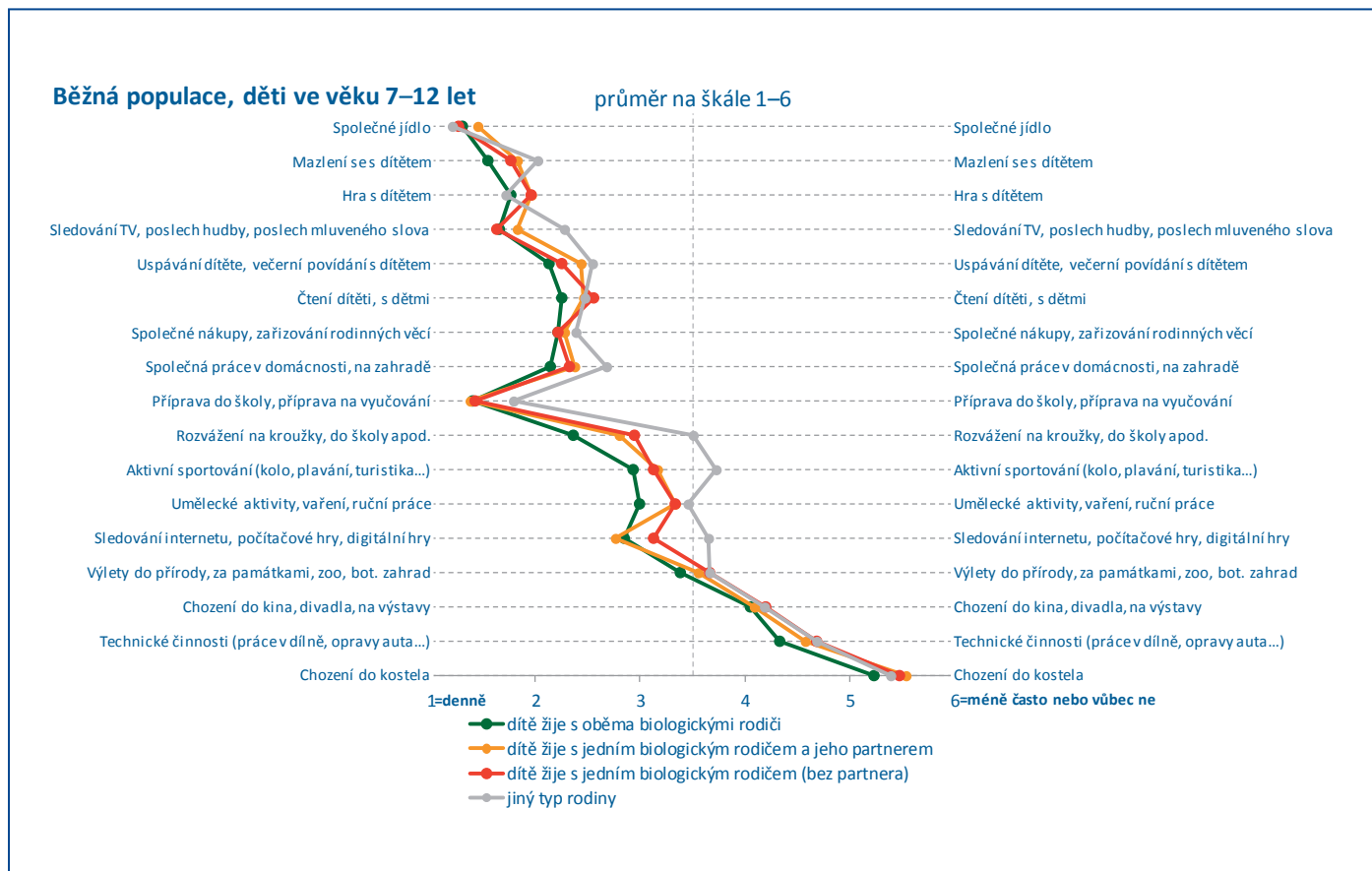
Dá se říci, že více se mladším i starším dětem věnují v rodinách, kde jsou oba biologičtí rodiče. Rodiny s jedním biologickým rodičem a jeho partnerem u mladších dětí uvádějí větší frekvenci společných nákupů a zařizování rodinných věcí, u starších dětí

se tyto rodiny nadprůměrně věnují sledování internetu, počítačovým nebo digitálním hrám. Všechny čtyři typy rodin se zhruba stejně věnují přípravě do školy nebo na vyučování – viz grafy č. 31 a 32.

Graf č. 31. Průměrná frekvence činností s dětmi podle typu rodiny – mladší děti

Graf č. 32. Průměrná frekvence činností s dětmi podle typu rodiny – starší děti

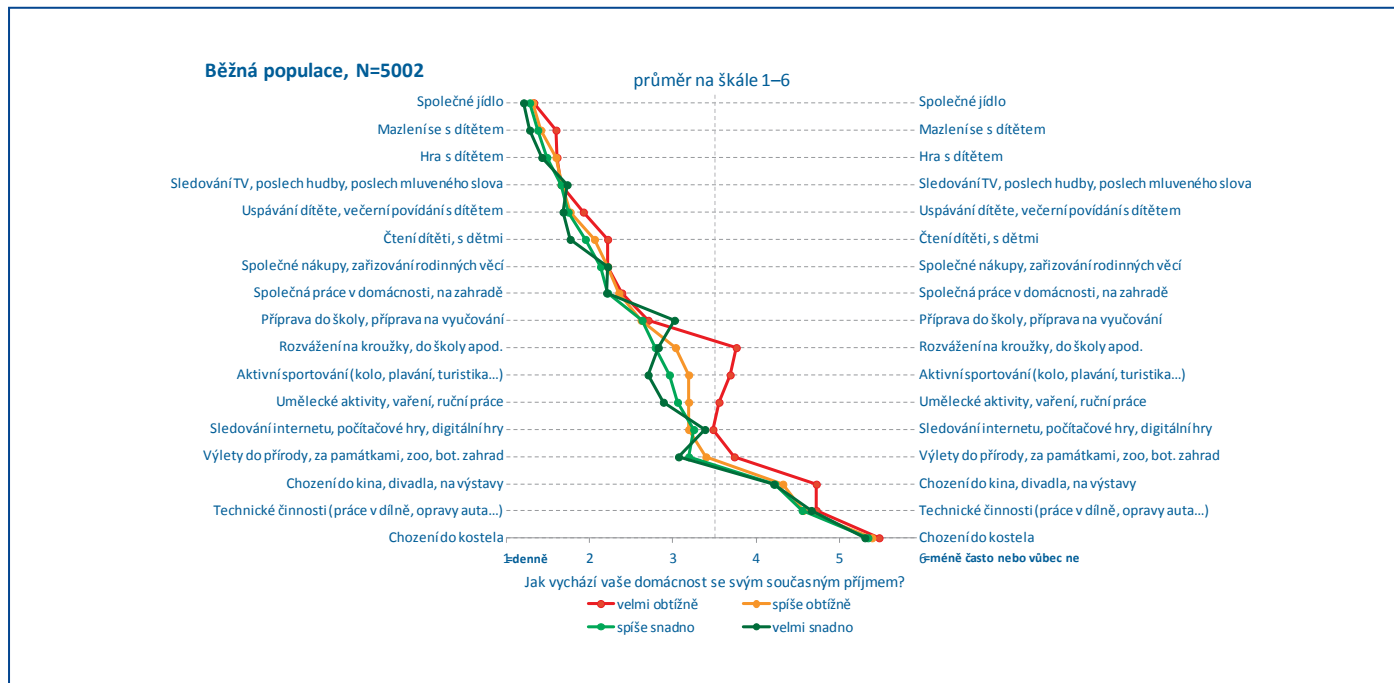

U činností náročnějších na finance, jako jsou kroužky, umělecké aktivity, sportování, výlety a kulturní akce, klesá frekvence se zhoršujícím se vycházením s příjmem. Viz graf č. 33.

Příjmová situace a schopnost vycházet s penězi tedy ovlivňuje rodinu nejen přímo, ale i sekundárně díky omezení aktivit, které mohou směřovat k rozvoji dítěte, rozšíření jeho sociálního okolí

(a tím zisku i nových sociálních podnětů) a u rodin zasažených komunikačními problémy navíc limituje možnosti využití dítěte mimo rodinu. Tyto sekundární vlivy mohou být důvodem vysokého provázání ekonomické situace rodin a její ohroženosti, která občas s ekonomikou přímo nesouvisí (problémy ve škole).

Graf č. 33. Průměrná frekvence činností s dětmi – podle vycházení s příjmy

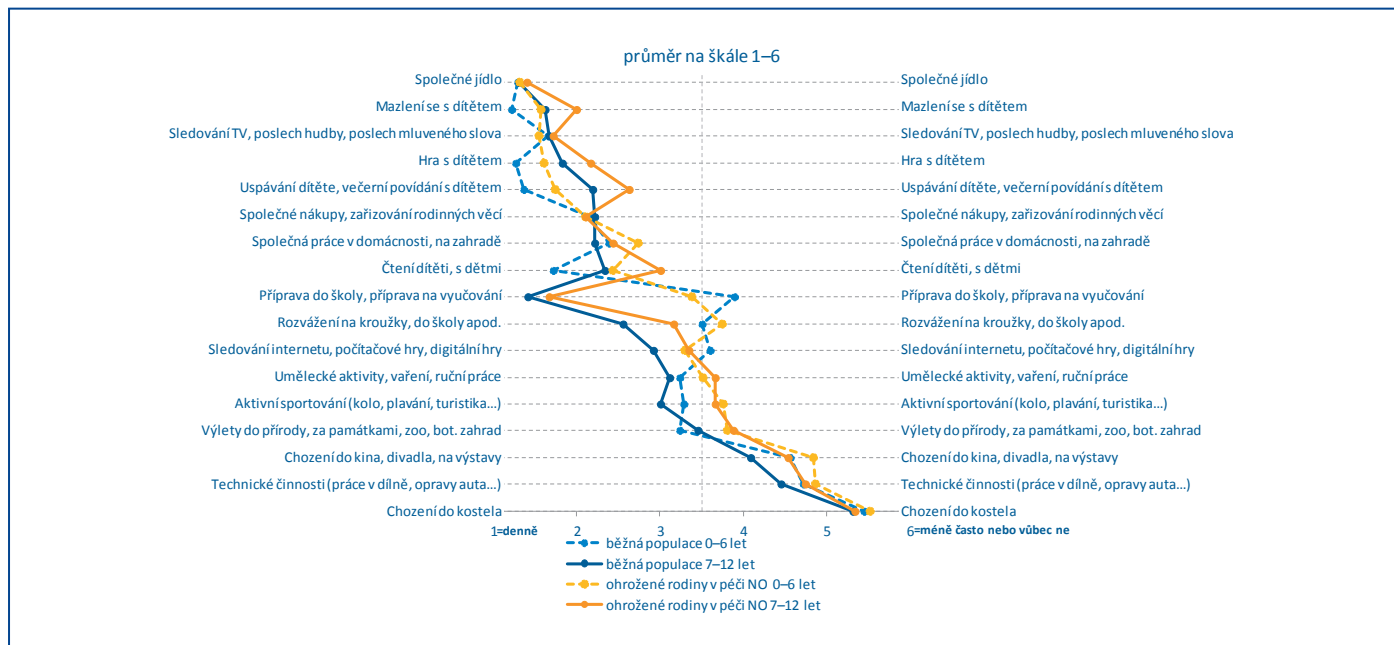

5.2.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Podobně jako v průměrné frekvenci jednotlivých činností v předchozí otázce najdeme řadu významných rozdílů i u aktivit s dětmi. I zde řada činností závisí na věku dítěte, proto byla provedena podrobnější analýza podle věku dítěte. Potvrdilo se, že rodiny v běžné populaci s dětmi provádějí více aktivit než ohrožené rodiny v péči NO nejen celkově, ale i v jednotlivých

věkových skupinách dítěte. Největší rozdíl u mladších dětí je ve čtení dítěti, výletech do přírody, za památkami, do zoo, botanic- kých zahrad a podobně a v aktivním sportování (kolo, plavání, turistika...). U starších dětí běžné populace výrazně častěji než ohrožené rodiny v péči NO s dětmi čtou, sportují, rozvážejí je na kroužky nebo s nimi dělají různé kreativní činnosti (výtvarné, vaření, ruční práce).

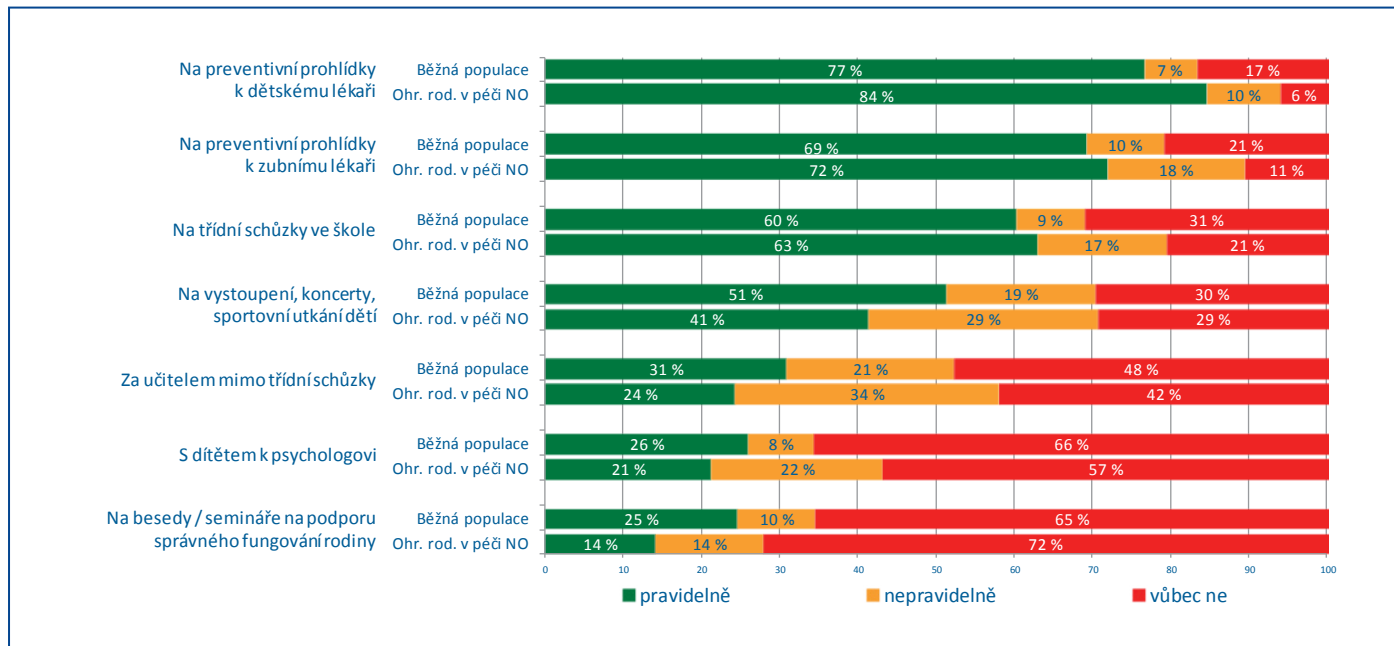
Graf č. 34. Průměrná frekvence jednotlivých činností s dětmi podle věku dítěte – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Větší pravidelnost zájmových aktivit v běžné populaci naznačuje i následující graf – větší podíl těchto rodin pravidelně chodí na vystoupení, koncerty, sportovní utkání svých dětí, za učitelem mimo třídní schůzky, s dítětem k psychologovi a na besedy / semináře na podporu správného fungování rodiny, což může být příznak správné funkce rodiny a / nebo větší ochoty řešit

problémy. Naproti tomu ohrožené rodiny v péči NO chodí více na preventivní prohlídky k dětskému a k zubnímu lékaři a na třídní schůzky ve škole, což hypoteticky může být způsobeno navázáním rizikovosti rodin a dítěte na zhoršení zdravotního stavu (u zdravotních prohlídek) a vyžádáním si návštěv na třídních schůzkách od třídního učitele a podobně.

Graf č. 35. Pravidelnost aktivit s dětmi – procento věnujících se činnosti s určitou pravidelností – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

6. PŮVODNÍ RODINA BIOLOGICKÝCH RODIČŮ

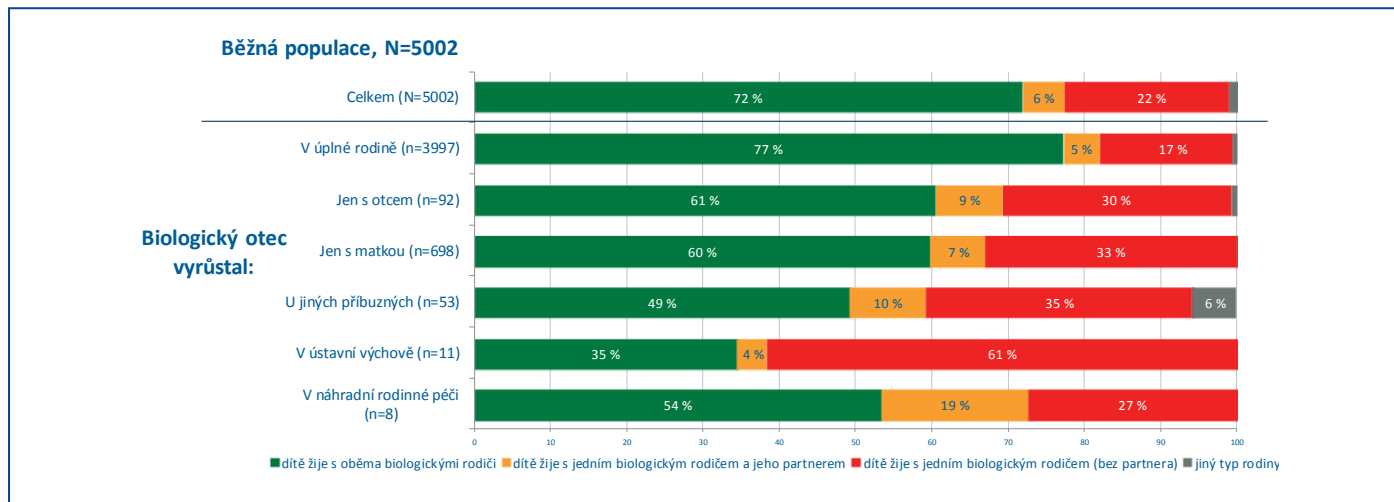
6.1 PŮVODNÍ RODINNÉ PODMÍNKY BIOLOGICKÉHO OTCE

6.1.1 Běžná populace

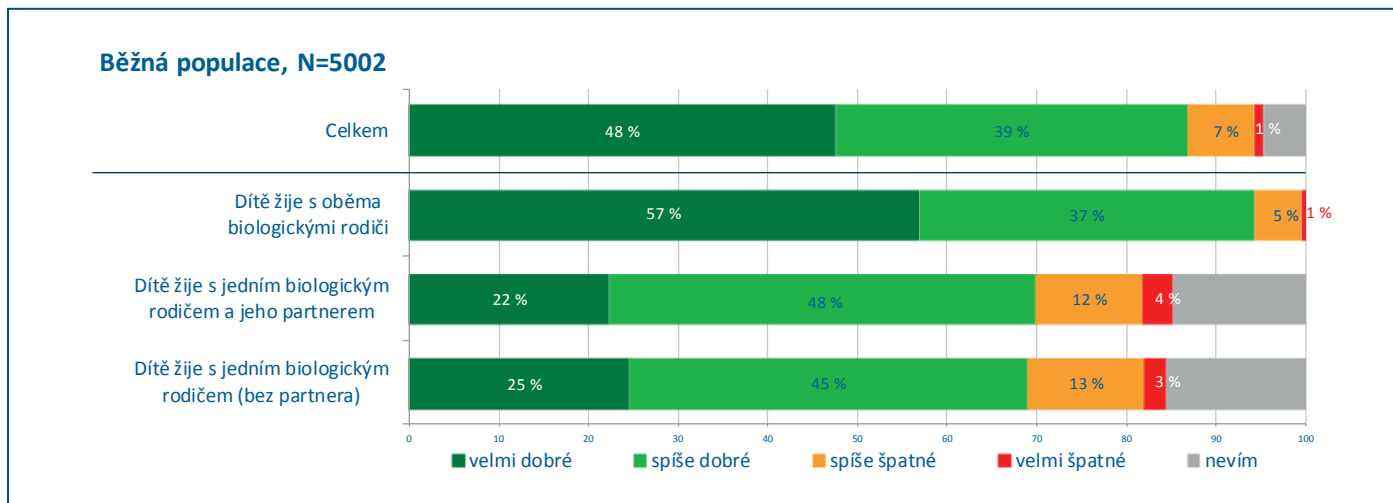
Souvislost mezi původní a současnou rodinou respondenta je u mužů zřetelná. Děti mužů, kteří vyrůstali v úplné rodině, nyní žijí v 77 % v úplné rodině se svými oběma biologickými rodiči. U dětí mužů, kteří vyrůstali jen s matkou nebo jen s otcem, to platí jen v 60 % případů. Data naznačují, že vůbec nejvyšší pravděpodob-

nost rozpadu rodiny je u biologických mužů, kteří vyrostli v ústavní péči, zatímco co stabilita rodin mužů, kteří vyrostli v náhradní rodinné péči, je oproti tomu vyšší. Statistická výpovědní hodnota je však omezena malým počtem případů.

Graf č. 36. Dětství biologického otce – podle typu současné rodiny

Graf č. 37. Hodnocení dětství biologického otce – podle typu současné rodiny

Vliv dětství na současnou rodinu se projevuje i v další otázce – svoje dětství hodnotí pozitivně významně častěji respondenti, kteří žijí v rodinách s oběma biologickými rodiči.¹⁶

Následující graf zobrazuje závislost problémů současné rodiny na problémech otce v jeho dětství. Je seřazený sestupně, to znamená, že nejvíce ze všech sledovaných jevů se v rodině otce objevovaly hádky, následuje rozvod a špatná ekonomická situace. Nejméně se objevila skutečnost, že o otce nebylo postaráno. Ve sloupcích jsou jednotlivé skupiny rizik také řazené sestupně – nejvíce se tedy v populaci objevuje skupina zdravotních problémů dítěte a škola, nejméně násilí a kriminalita.

V celé běžné populaci se skupina rizik „škola“ vyskytuje ve 14 % rodin. V rodinách, kde měl sám biologický otec dítěte v dětství problémy ve škole, se tento podíl zvyšuje na 30 %. Výrazně větší šance na problémy dítěte ve škole mají také rodiny, kde se biologický otec v dětství potýkal s nekomunikací v rodině nebo čelil domácímu násilí. Problémy v komunikaci s dítětem má celkově v běžné populaci 12 % rodin, ale třetina těch rodin, kde otec čelil domácímu násilí. Problémy s nějakým typem závislosti dítěte má celkově v běžné populaci 11 % rodin, ale 17 % těch rodin, kde otec vyrůstal v rodině se závislostmi.

¹⁶⁾ To platí i v případě, že nebereme v úvahu odpovědi „nevím“.

Graf č. 38. Problémy otce v jeho dětství a skupiny rizik současné rodiny

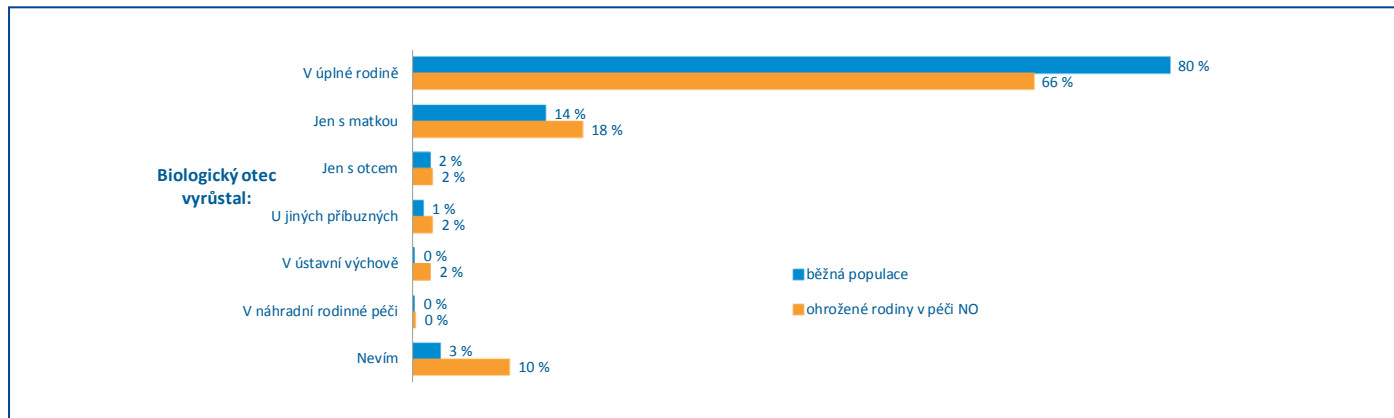
		Současná rodina je ohrožena skupinou					
		Zdravotní problémy	Škola	Komunikace	Výchova	Závislosti	Násilí a kriminalita
Běžná populace celkem (N=5002)		15	14	12	12	11	2
V domácnosti, v níž vyrůstal biologický otec, se vyskytlo:	Hádky rodičů (n=1270)	19	21	18	18	15	3
	Rozvod rodičů (n=860)	18	18	17	15	13	2
Špatná ekonomická situace (n=769)		18	22	21	17	14	2
Vážné zdravotní problémy (n=653)		21	20	19	16	11	4
Vážné potíže v komunikaci v rodině (n=636)		24	24	23	19	16	4
Alkoholismus nebo jiná závislost někt. člena rodiny (n=594)		22	21	23	21	17	3
Porozvodové konflikty rodičů (n=442)		19	20	20	17	14	3
Otec měl problémy ve škole (n=407)		22	30	27	23	17	6
Domácí násilí (n=260)		26	28	33	26	19	8
Trestná činnost někoho v rodině (n=135)		20	28	30	29	16	8
O otce nebylo postaráno, vyrůstal sám (n=83)		24	32	32	34	21	6

6.1.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

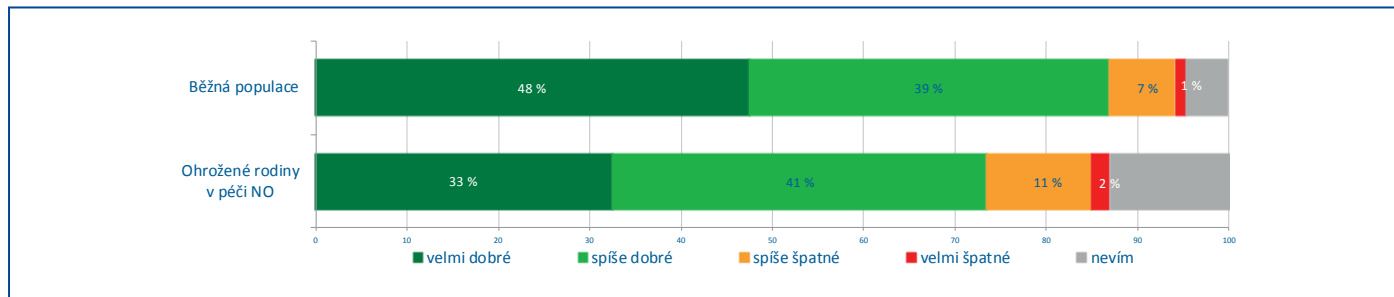
Skutečnost, že dětství otce má vliv na současnou rodinu, dokládá i fakt, že otcové z ohrožených rodin v péči NO významně čas-

těji vyrůstali jen s matkou, u jiných příbuzných, v ústavní výchově nebo o jejich dětství nejsou dostupné informace. Naproti tomu signifikantně méně pocházejí z úplných rodin.

Graf č. 39. Děťství biologického otce – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Graf č. 40. Hodnocení dětství biologického otce – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

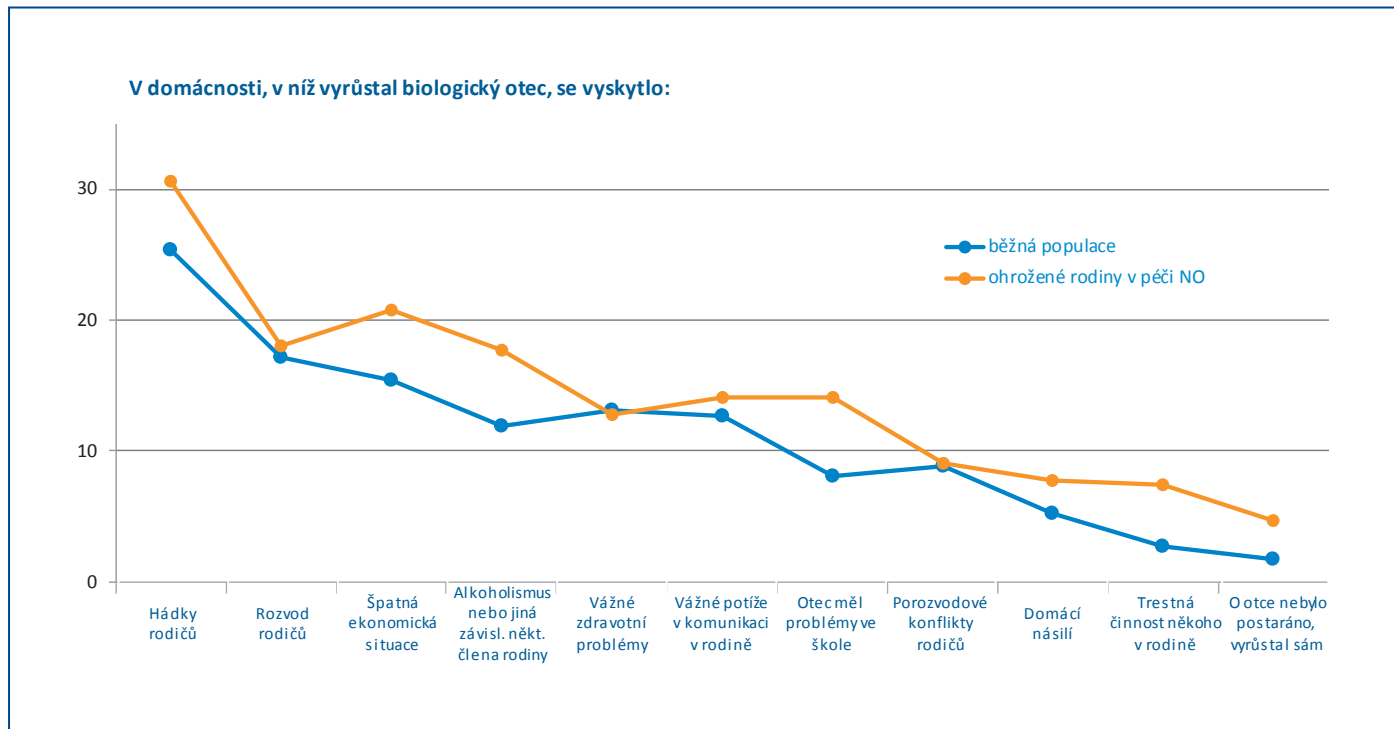

Také svoje dětství hodnotí otcové z ohrožených rodin v péči NO významně hůře.

7 z 11 sledovaných problémových jevů v původní rodině otce se vyskytovalo signifikantně častěji v ohrožených rodinách v péči

NO, především problémy otce ve škole, alkoholismus nebo jiná závislost některého člena rodiny, špatná ekonomická situace, hádky rodičů a trestná činnost.

Graf č. 41. Problémy otce v jeho dětství – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

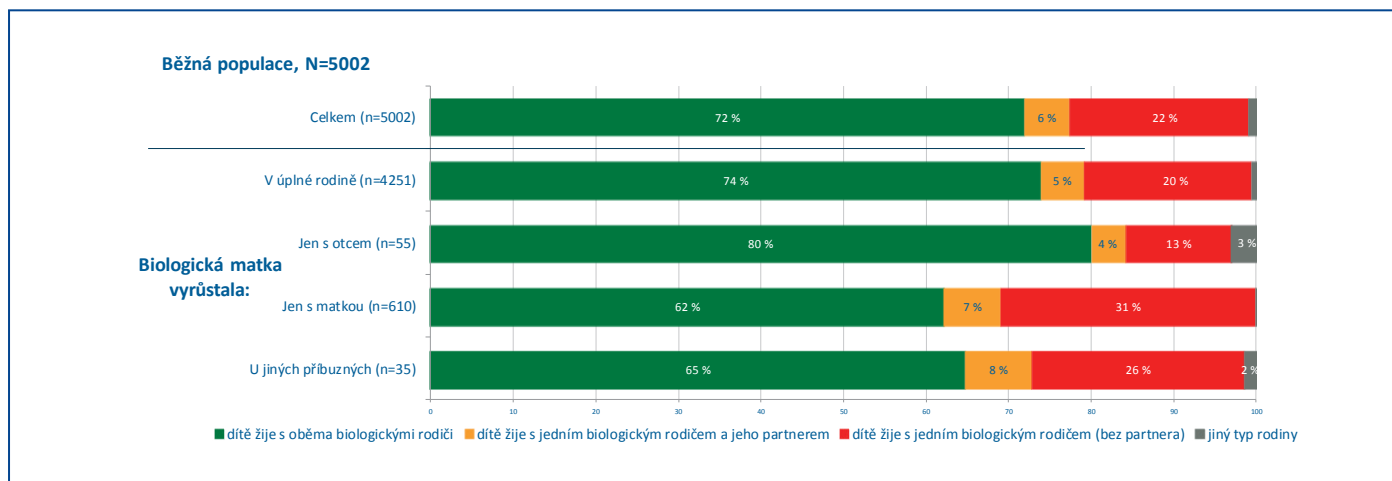
6.2 PŮVODNÍ RODINNÉ PODMÍNKY BIOLOGICKÉ MATKY

6.2.1 Běžná populace

U žen není vztah mezi původní a současnou rodinou tak výrazný, mezigenerační přenos rizika rozpadu rodiny je silnější přes otce než přes matku. Zajímavá je skutečnost, že ženy, které v dětství žily jenom s otcem, mají nyní větší šanci na udržení manželství

než ženy, které v dětství žily jenom s matkou.¹⁷ Je možné spekulovat, že vliv otce jako jediného vychovatele se projevuje tak, že je žena k mužům vstřícnější a chápavější.

Graf č. 42. Dětství biologické matky – podle typu současné rodiny

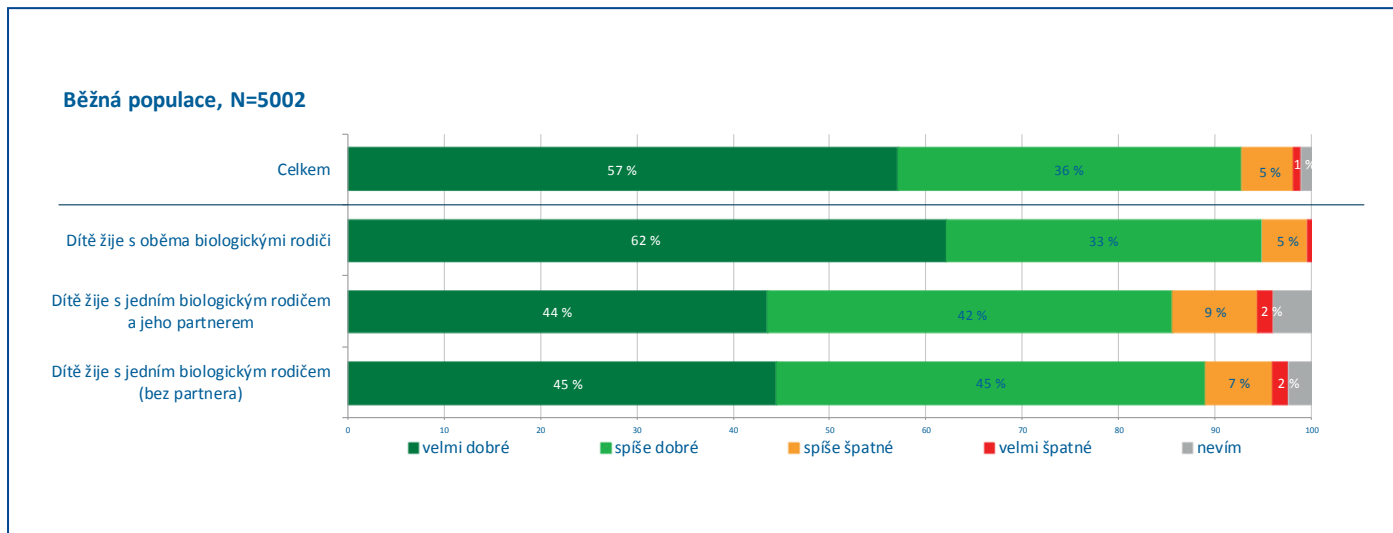

Vliv hodnocení dětství na současnou rodinu se však u žen již projevuje významně, stejně jako u mužů. Svoje dětství hodnotí pozitivně významně častěji respondentky, které žijí v rodinách s oběma biologickými rodiči.

17) Z 55 žen, které v dětství žily jenom s otcem, jich nyní 80 % žije v rodině, kde dítě žije s oběma biologickými rodiči.

Naproti tomu z 610 žen, které žily jenom s matkou, nyní žije v rodině, kde dítě žije s oběma biologickými rodiči, pouze 62 %.

Graf č. 43. Hodnocení dětství biologické matky – podle typu současné rodiny

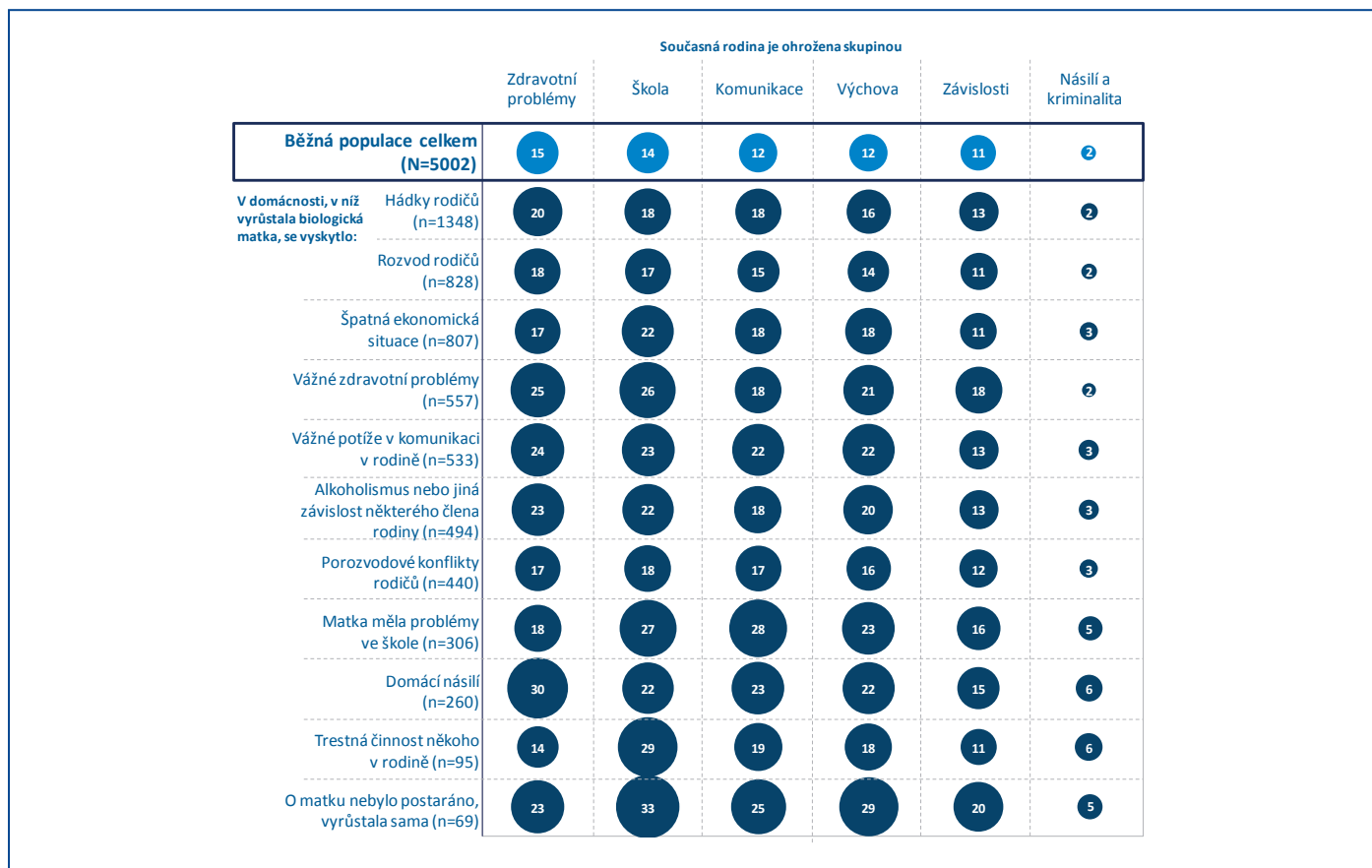
Také graf závislosti problémů současné rodiny na problémech matky v jejím dětství je seřazený sestupně, pořadí je totožné s pořadím rodiny otce. I v původní rodině matek se nejčastěji objevovaly hádky, rozvod a špatná ekonomická situace. Nejméně se objevila skutečnost, že o matku nebylo postaráno.¹⁸

Jak již bylo uvedeno, v celé běžné populaci se skupina rizik „škola“ vyskytuje ve 14 % rodin. V rodinách, kde měla sama biologická matka dítěte v dětství problémy ve škole, se tento podíl zvyšuje na 27 %. Tyto rodiny mají také výrazně větší šanci na problémy v komunikaci s dítětem (celkově v běžné populaci 12 %, rodiny, kde matka měla problémy ve škole, 28 %). Oproti

otcům však matky nevykazují ovlivnění alkoholismem nebo jiným typem závislosti na současný život. (Problémy s nějakým typem závislosti dítěte má celkově v běžné populaci 11 % rodin a 13 % těch rodin, kde matka vyrůstala v rodině se závislostmi.)

18) Pořadí výskytu problémů otce i matky v jejich dětství je u všech problémů totožné, mírně se však liší jejich četnost. Zatímco v původních rodinách otců se více vyskytovaly vážné zdravotní problémy, vážné potíže v komunikaci v rodině, alkoholismus nebo jiná závislost některého člena rodiny a otcovy problémy ve škole, v původních rodinách matky se častěji vyskytly hádky rodičů a špatná ekonomická situace.

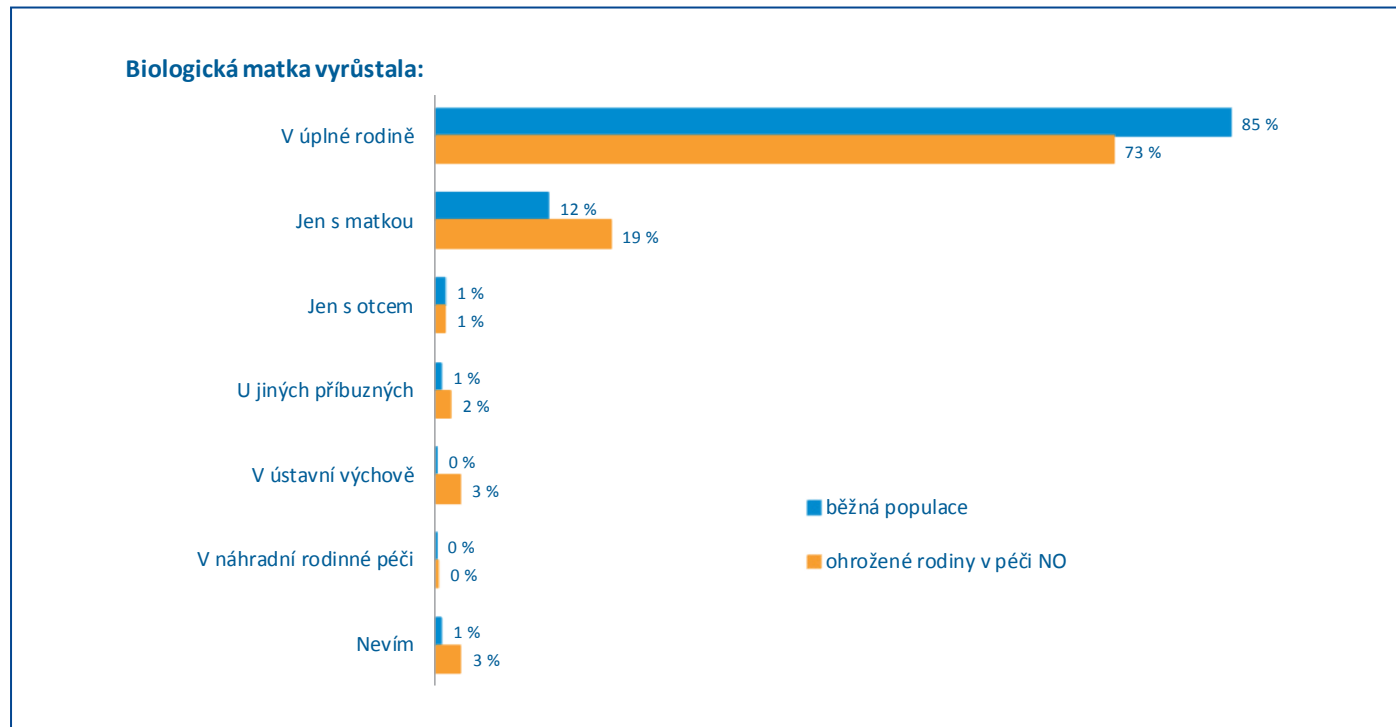
Graf č. 44. Problémy matky v jejím dětství a skupiny rizik současné rodiny

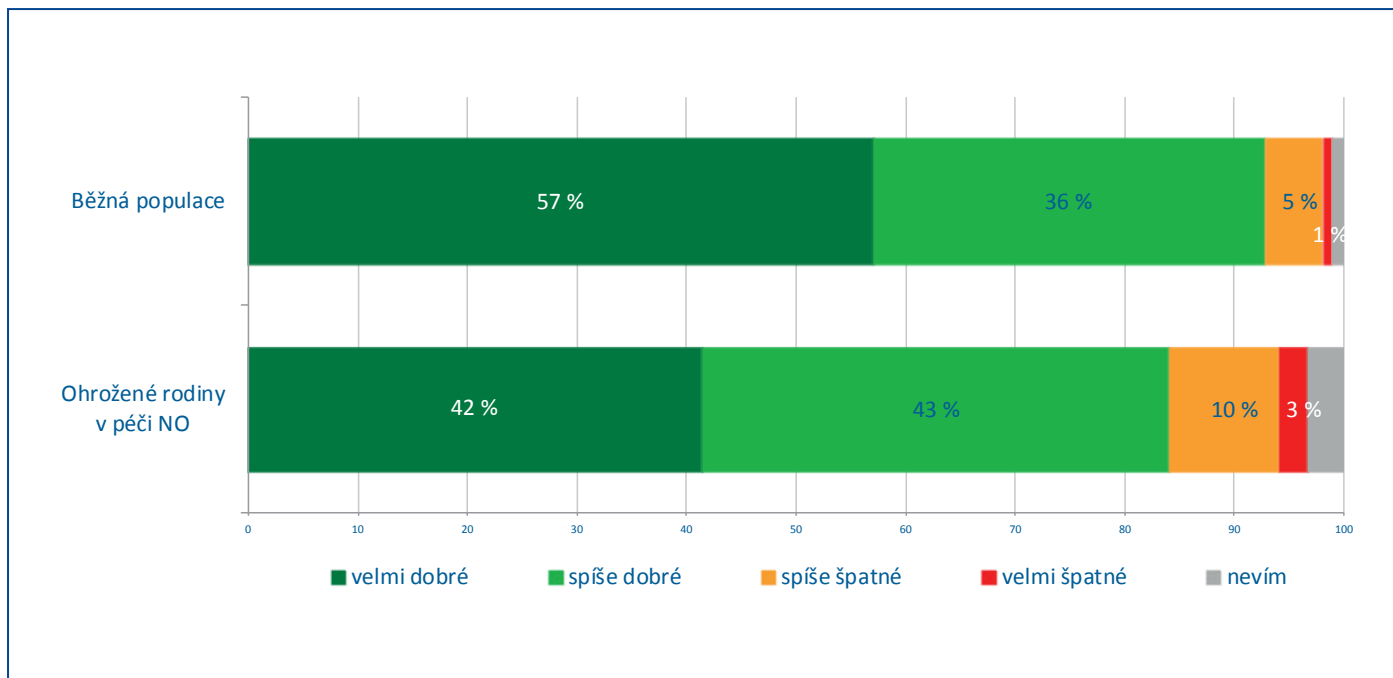
Lze tedy pozorovat, že na problémy v současné rodině má větší vliv problematické dětství otce než problematické dětství matky, a to především ve skupině rizik komunikace, závislosti a výchova.

I přes menší vliv původní rodiny matky na rodinu současnou je zřejmé, že v ohrožených rodinách v péči NO matka signifikantně častěji vyrůstala jen s matkou, v ústavní výchově nebo u jiných příbuzných a signifikantně méně pochází z úplné rodiny.

Graf č. 45. Děťství biologické matky – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Graf č. 46. Hodnocení dětství biologické matky – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

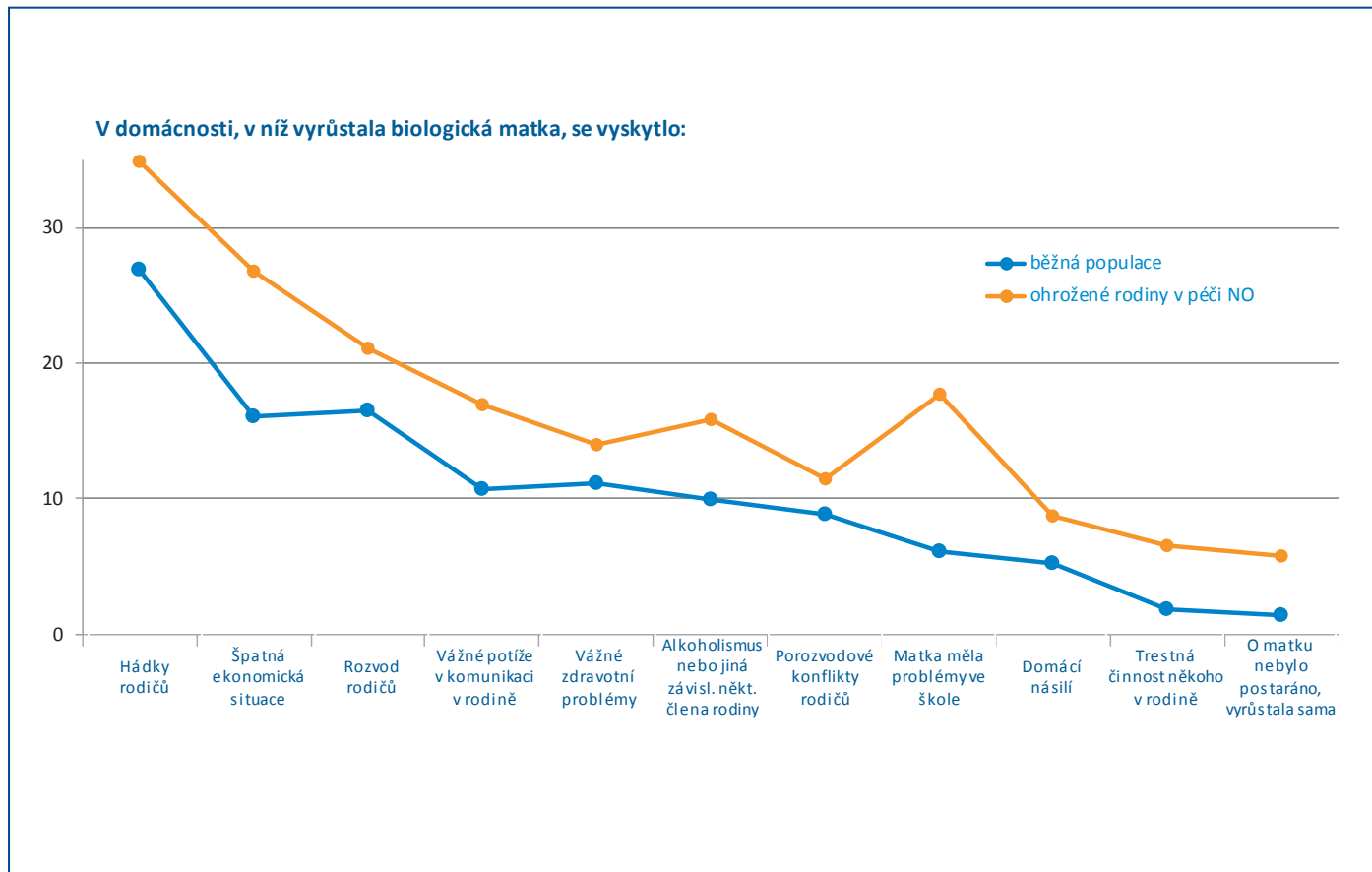

Také svoje dětství hodnotí matky z ohrožených rodin v péči NO významně hůře.

Všechny sledované problémové jevy v původní rodině matky se vyskytovaly signifikantně častěji v ohrožených rodinách v péči NO, především problémy matky ve škole, špatná ekonomická situace, hádky rodičů a vážné poříze v komunikaci.

Co se týče počtu sourozenců, matky v ohrožených rodinách v péči NO jich mají v průměru signifikantně více než matky v běžné populaci.

Graf č. 47. Problémy matky v jejím dětství – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

7. POSTOJE K ŽIVOTU, MEDIÁLNÍ CHOVÁNÍ

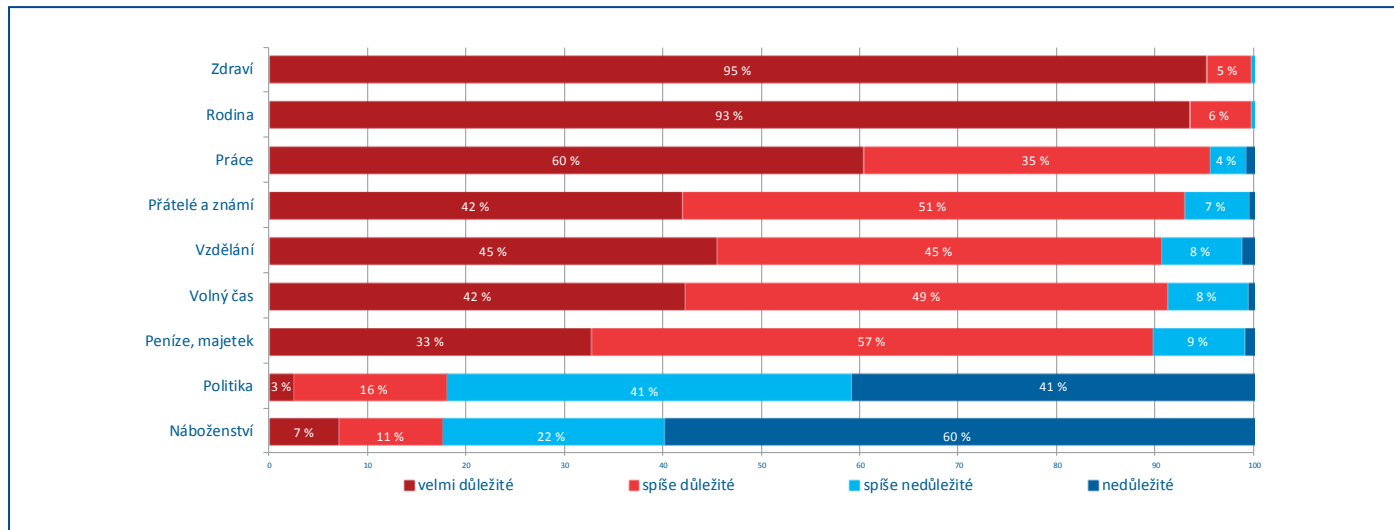
7.1 HODNOTOVÝ SYSTÉM RODINY

7.1.1 Běžná populace

Nejdůležitější je pro běžnou populaci zdraví, na škále 1=velmi důležité – 4=nedůležité dosahuje průměrné hodnoty 1,06. Jako velmi důležité ho označilo 95 % dotázaných. Rodina je hodnocena obdobně s průměrem 1,07, velmi důležitá je pro 93 %

dotázaných, významně častěji pro rodiny s oběma biologickými rodiči. Na třetím místě je v běžné populaci práce (průměr 1,46), ale jako velmi důležitou ji označilo již méně než dvě třetiny (60 %) respondentů, významně častěji z rodin, kde dítě žije s jedním biologickým rodičem bez partnera. Na opačném konci hodnotového žebříčku se nachází náboženství a politika – každé z nich je důležité pro méně než pětinu dotázaných.

Graf č. 48. Důležitost jednotlivých parametrů – procento odpovídajících

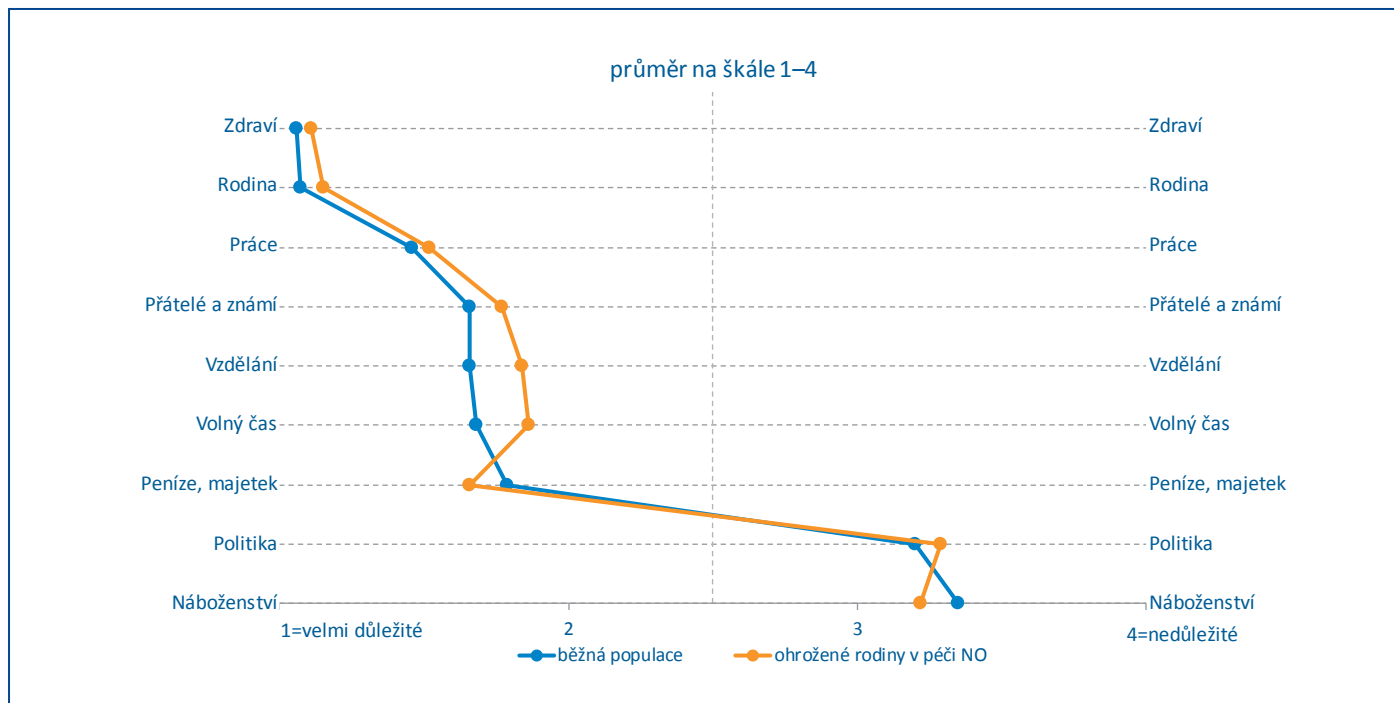

7.1.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

V ohrožených rodinách v péči NO jsou tři nejdůležitější aspekty také na prvních místech v nezměněném pořadí, hned za nimi však následují peníze a majetek. Za důležité je považuje 92 %

dotázaných a jsou tak spolu s náboženstvím jedinými dvěma aspekty, které jsou významně důležitější pro ohrožené rodiny v péči NO než pro běžnou populaci. Všechny ostatní aspekty jsou v celkovém průměru významně méně důležité, především vzdělání, volný čas a přátelé a známí.

Graf č. 49. Průměrná důležitost jednotlivých parametrů – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

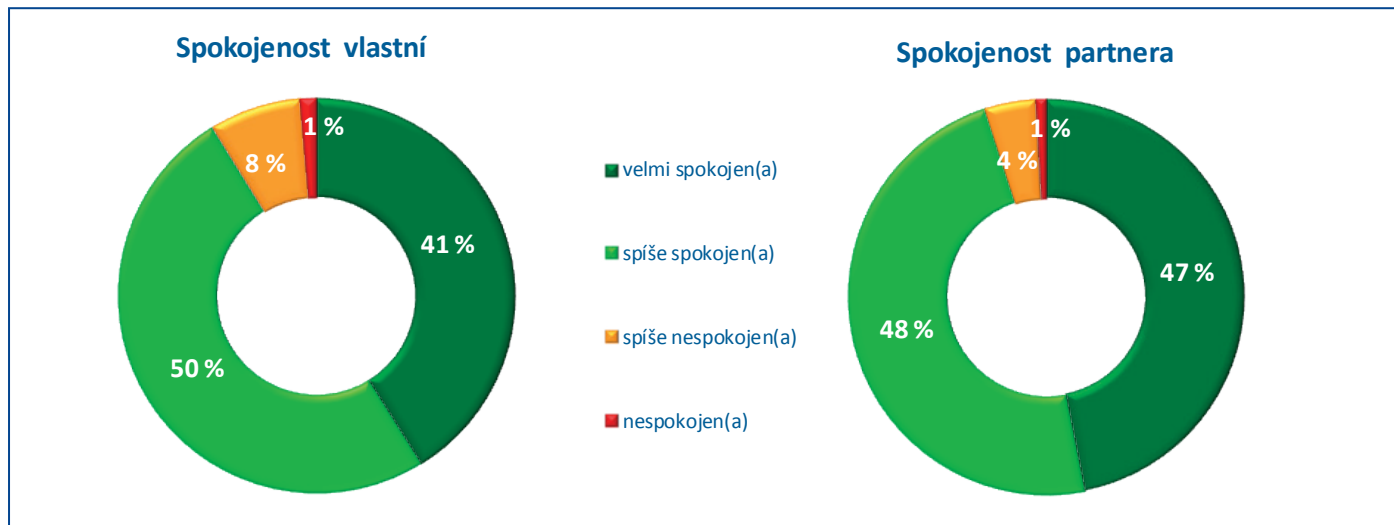
7.2 PŘÍSTUP K ŽIVOTU A SPOKOJENOST

7.2.1 Běžná populace

Spokojenost se svým životem deklaruje 91 % dotázaných z běžné populace. Výrazně spokojenější jsou respondenti, kteří žijí s partnerem. V rodinách, kde dítě žije s jedním biologickým rodičem bez partnera, jsou respondenti spokojeni významně méně – spokojenost vyjádřily tři čtvrtiny (77 %) z nich. Spokojenější jsou také rodiče mladších dětí (0–6 let) – 92 %.

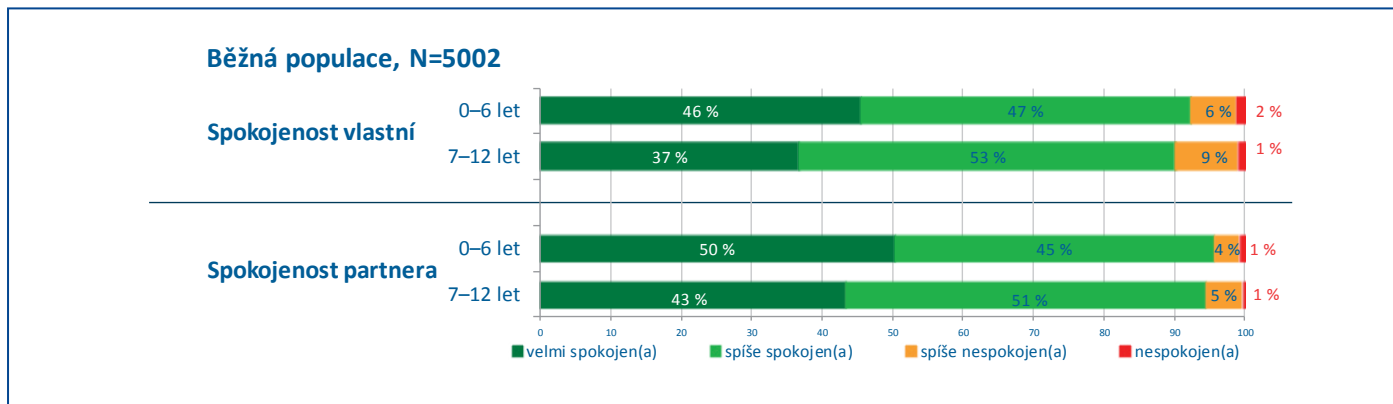
Spokojenost partnera se životem odhadují respondenti mírně výše než svoji (obě odpovědi „spokojen“ mají podíl o 4 % vyšší), necelá polovina (47 %) dotázaných¹⁹ se domnívá, že je jejich partner „velmi spokojen“. I zde se projevuje závislost na věku dítěte – za významně spokojenějšího považují svého partnera respondenti z rodin s nejmenšími dětmi (0–3 roky) – 97 %.

Graf č. 50. Vlastní a partnerova spokojenost – procento jednotlivých odpovědí

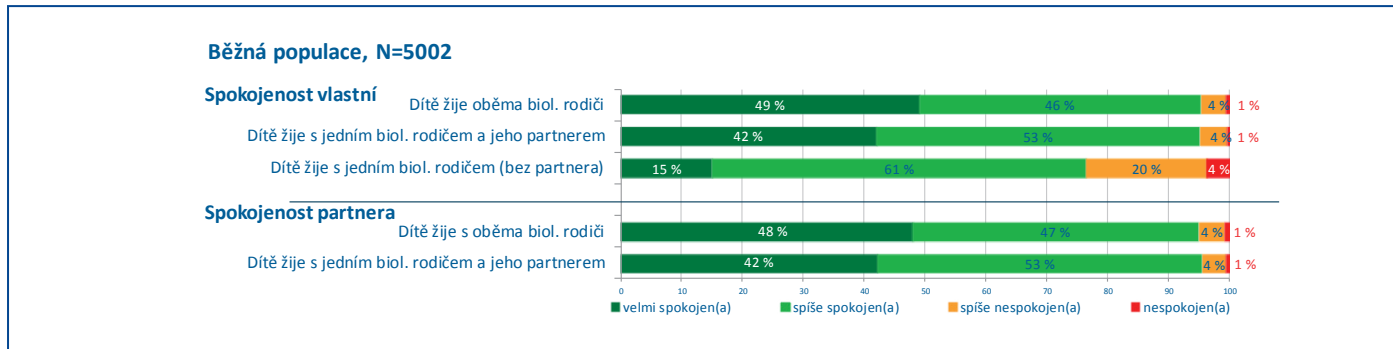

¹⁹) Tato otázka byla přirozeně pokládána jen respondentům s partnerem, odpovídalo tedy 3 920 respondentů.

Graf č. 51. Vlastní a partnerova spokojenost podle věku dítěte – běžná populace

Graf č. 52. Vlastní a partnerova spokojenost podle typu rodiny – běžná populace²⁰

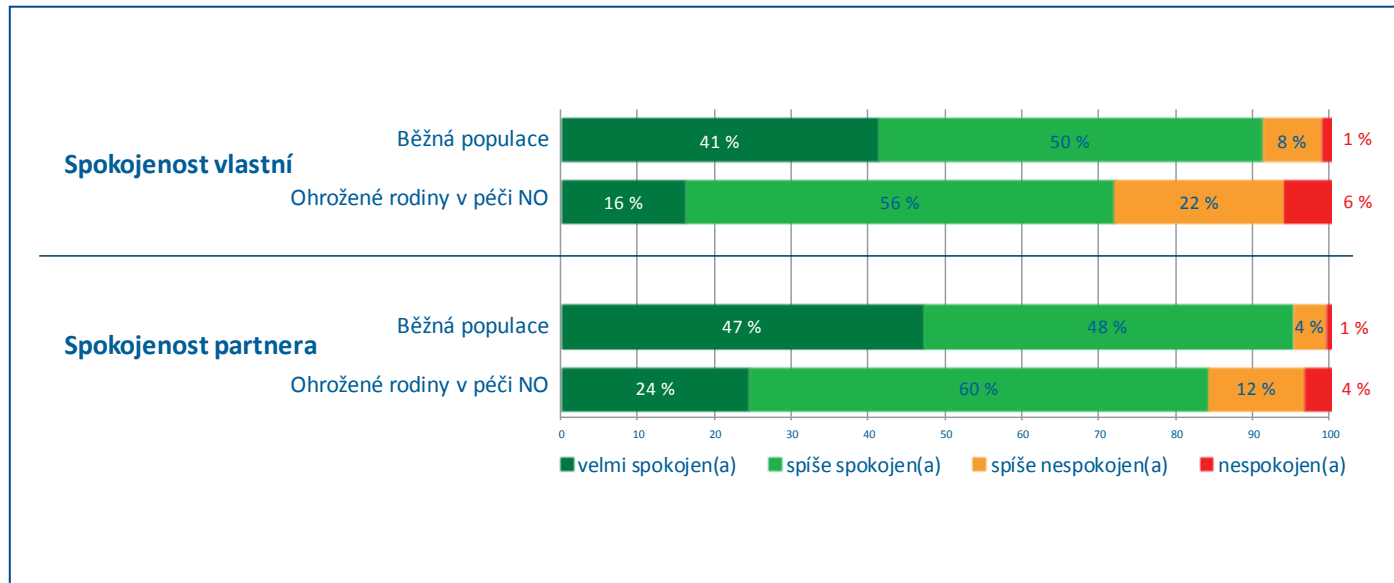
20) V grafu spokojenost partnera není zobrazen pruh pro rodiny, kde dítě žije s jedním biologickým rodičem (bez partnera), protože partner logicky neexistuje.

7.2.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Také u ohrožených rodin v péči NO platí, že spokojenost partnera je odhadována výše než spokojenost vlastní, a rozdíl je ještě větší než u běžné populace. Celková spokojenost je však velmi

výrazně nižší – jak vlastní, tak i partnerova. V ohrožených rodinách v péči NO uvedlo, že je „velmi spokojen“ se svým rodinným životem, pouze 16 % dotázaných.

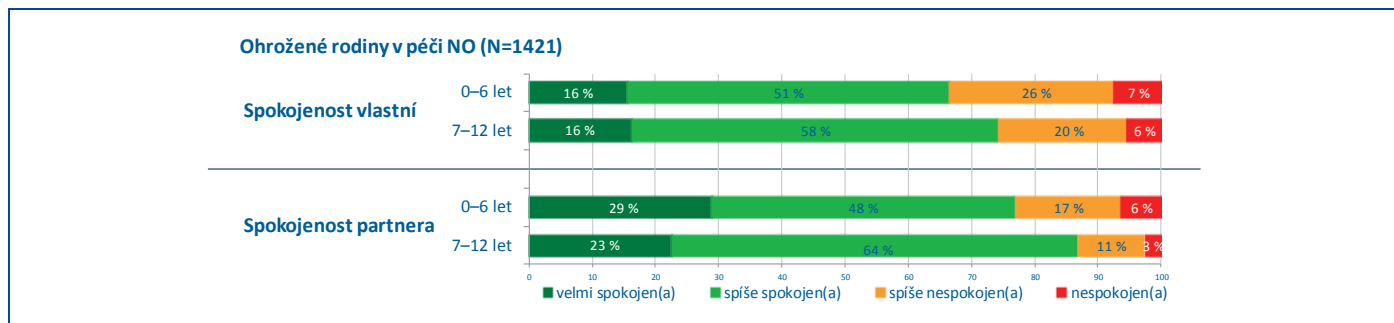
Graf č. 53. Vlastní a partnerova spokojenost – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Mohlo by se říci, že výrazně menší spokojenost v ohrožených rodinách v péči NO je ovlivněna tím, že je v tomto vzorku větší zastoupení starších dětí a neúplných rodin. V těchto rodinách však závislost „mladší dítě = větší spokojenost“ neplatí. Naopak,

součet obou odpovědí „spokojen“ je signifikantně vyšší u rodin s větším dítětem, a to jak u vlastní spokojenosti, tak i u spokojenosti partnera.

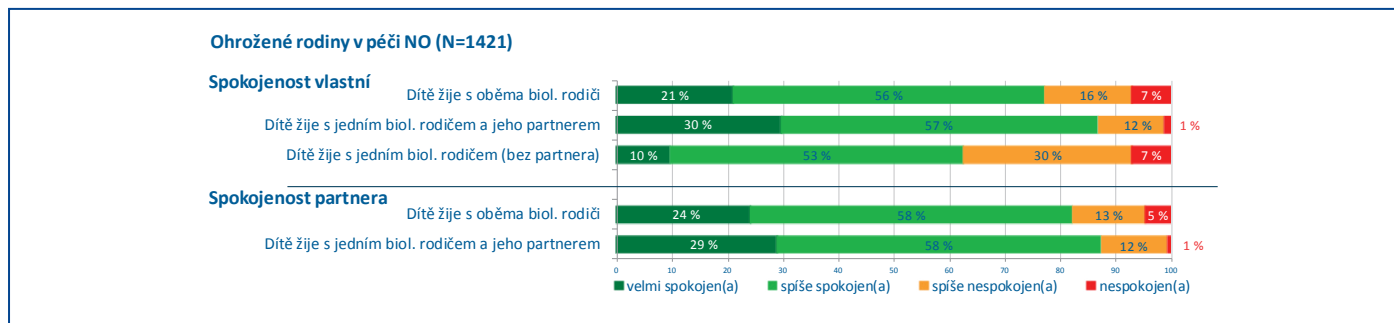
Graf č. 54. Vlastní a partnerova spokojenost podle věku dítěte – ohrožené rodiny v péči NO

Obdobně v ohrožených rodinách v péči NO neplatí, že spokojenější jsou respondenti z rodin s oběma biologickými rodiči – spokojenější jsou a větší spokojenost partnera předpokládají

respondenti z rodin, kde dítě žije s jedním biologickým rodičem a jeho partnerem.

Graf č. 55. Vlastní a partnerova spokojenost podle typu rodiny – ohrožené rodiny v péči NO²¹

21) V grafu spokojenost partnera není zobrazen pruh pro rodiny, kde dítě žije s jedním biologickým rodičem (bez partnera), protože partner logicky neexistuje.

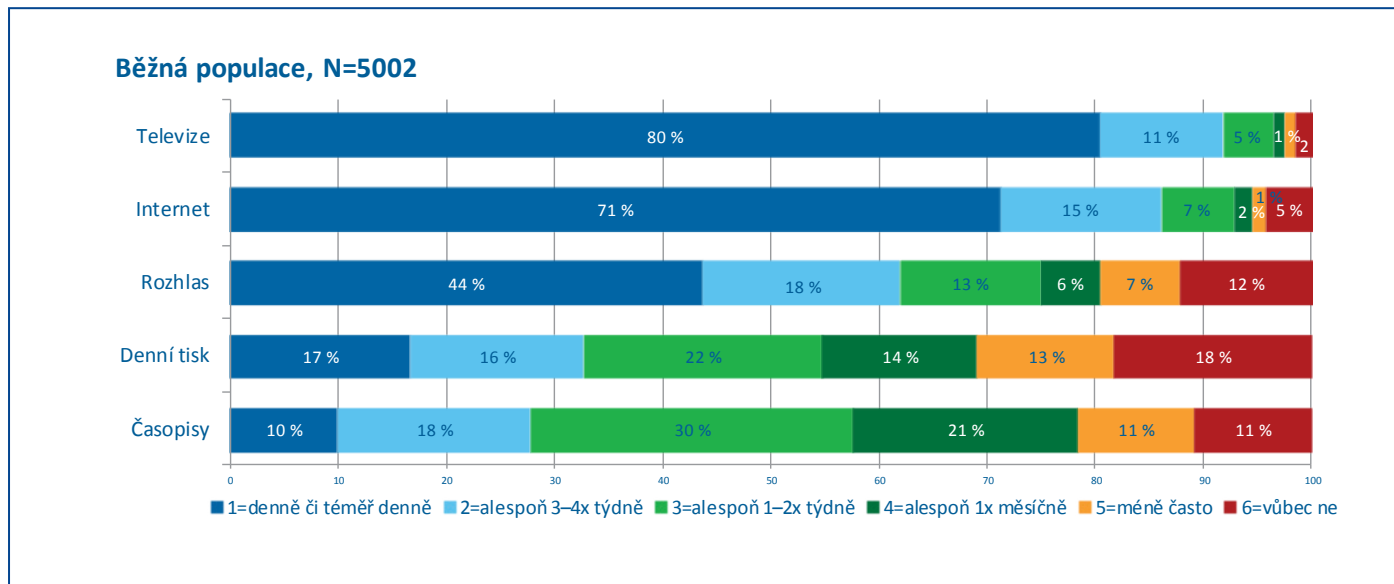
7.3 MEDIÁLNÍ CHOVÁNÍ

7.3.1 Běžná populace

Nejsledovanějším médiem je televize, denně či téměř denně ji sledují čtyři pětiny (80 %) dotázaných a dalších 11 % ji sleduje alespoň 3–4x týdně. Vůbec se na televizi neřívají 2 % respondentů. Na druhém místě je internet, jehož sledování 3x týdně a častěji uvádí 86 % respondentů. Vůbec internet nesleduje 5 % běžné populace. Podprůměrně sledují internet lidé z rodin, kde

dítě žije s jedním biologickým rodičem bez partnera („vůbec ne“ odpovědělo 10 % těchto rodin), a z jiného typu rodiny (vůbec ho nesleduje pětina z dotázaných 54) – tyto rodiny nadprůměrně čtou denní tisk. S frekvencí alespoň 3x týdně jsou na posledním místě časopisy (tuto frekvenci uvedlo 28 % dotázaných), 2x týdně – 1x měsíčně je však čte polovina populace.

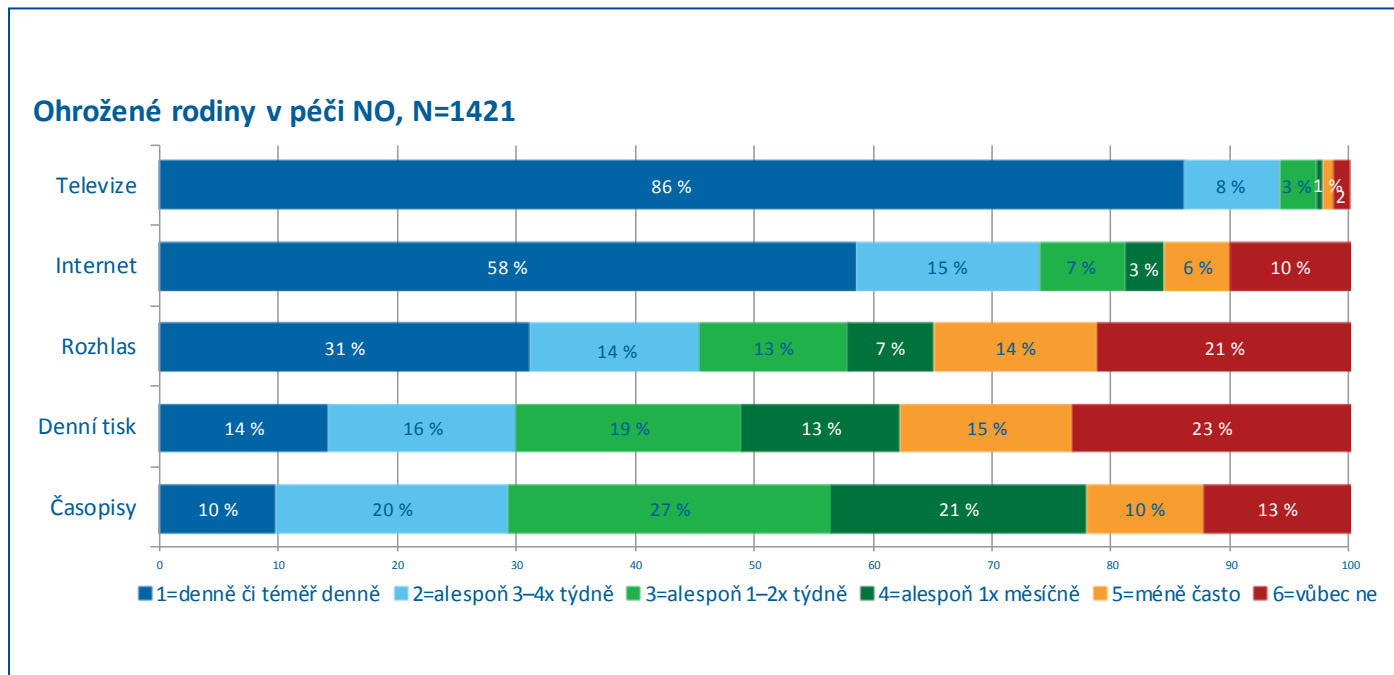
Graf č. 56. Frekvence sledování jednotlivých médií – procento sledujících s určitou frekvencí

7.3.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

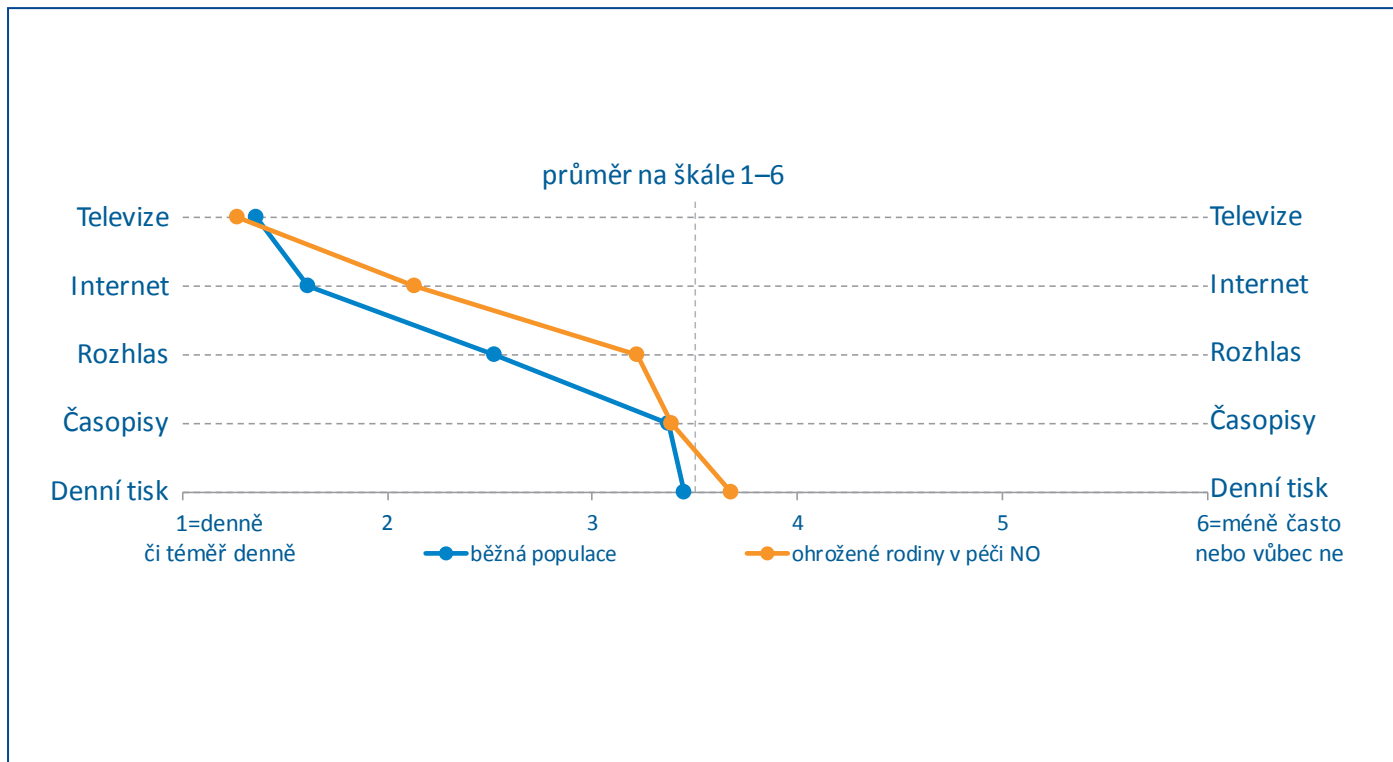
Ohrožené rodiny v péči NO sledují televizi s větší frekvencí než běžná populace, její sledování denně či téměř denně deklaruje 86 % dotázaných.

Graf č. 57. Frekvence sledování jednotlivých médií – procento sledujících s určitou frekvencí – ohrožené rodiny v péči NO

Průměrné sledování televize je v ohrožených rodinách v péči NO signifikantně vyšší než u běžné populace. Naopak rozhlas, internet a denní tisk sledují rodiny v péči NO signifikantně méně.

Graf č. 58. Průměrná frekvence sledování jednotlivých médií – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

8. POSTOJ K DĚTEM A VÝCHOVĚ

8.1 HODNOTOVÝ SYSTÉM VE VZTAHU K DĚTEM

8.1.1 Běžná populace

Respondentům byla předložena sada 35 výroků o vztahu k jejich dětem nebo charakteristiky jejich dětí a požádali jsme, aby vyjádřili míru svého souhlasu na škále 1 = zcela souhlasím – 4 = zcela nesouhlasím. Největší míru souhlasu respondenti vyjádřili s obecně platnými „pravdami“ – „Svoje děti miluji“ a „Chci pro svoje dítě to nejlepší“, následují osobnější výpovědi – „S mým dítětem (mými dětmi) se rád(a) zasměju“ a „Jsem spokojen(a) s tím, jaké mám děti“. Do TOP 5 se dostal také výrok „Dětem se má odpovídat pravdivě“.

8.1.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Všechny rozdíly mezi běžnou populací a ohroženými rodinami v péči NO jsou signifikantní s výjimkou průměrného souhlasu s výrokem „Moje dítě (naše děti) mají pevně stanovené úkoly a povinnosti, které musí každý den vykonat“ – tam se oba vzorky shodují. Se všemi ostatními výroky s výjimkou „Většinou se rozlobím, když dítě (děti) přinese špatné známky ze školy“ souhlasí více rodiny v běžné populaci. Největší rozdíly²² byly zaznamenány u výroků týkajících se vztahů nebo zájmů dítěte.²³

8.2 SPOKOJENOST DÍTĚTE A VÝCHOVNÝ STYL

8.2.1 Běžná populace

Na začátku připomeňme, že respondenti nejhůře hodnotili svoji

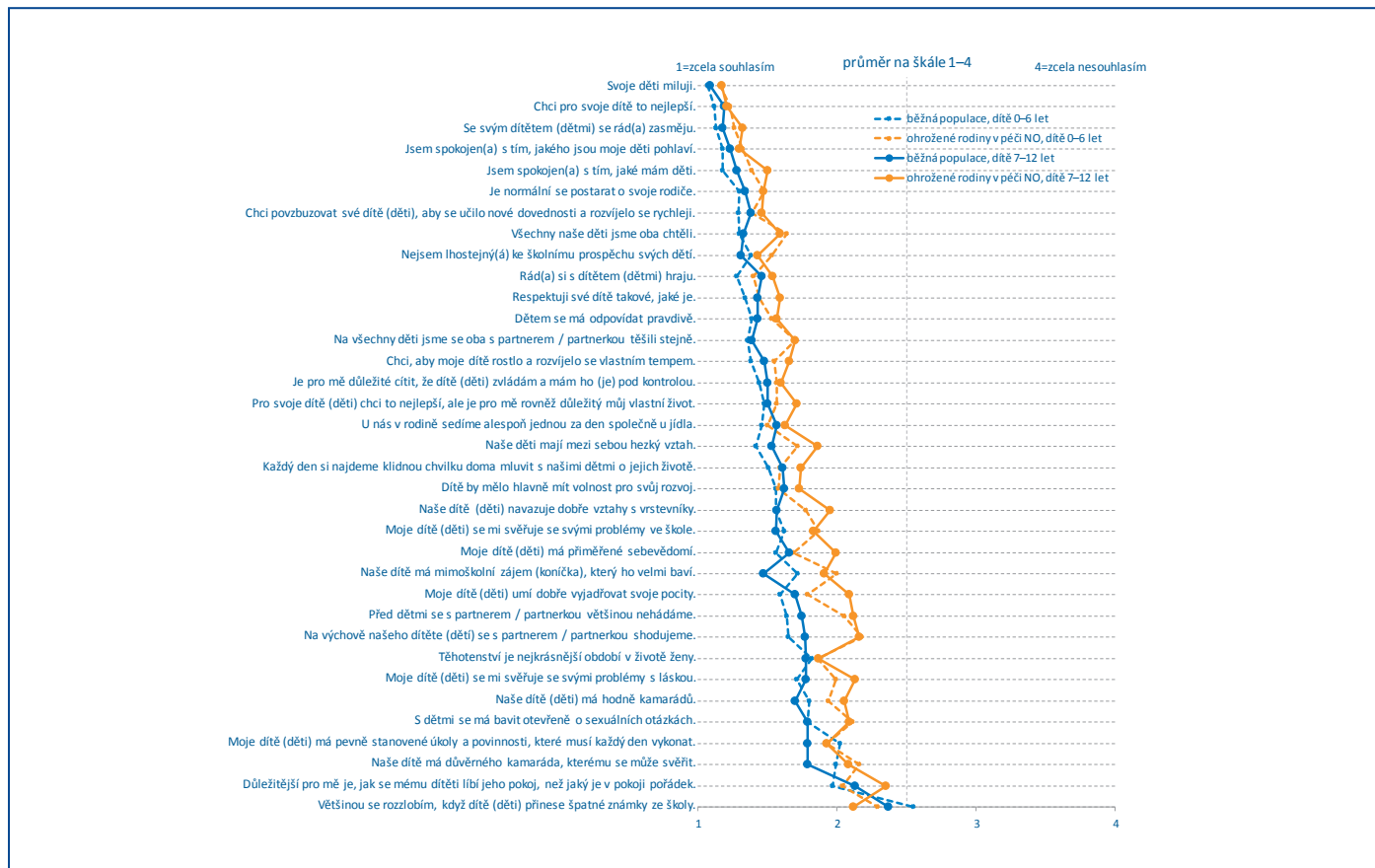
spokojenost se životem (91 % velmi nebo spíše spokojen), o něco lépe odhadovali spokojenost partnera (95 %) a spokojenost dítěte s rodinným životem (velmi nebo spíše spokojen) odhadují v 97 % případů. „Velmi spokojené“ dítě odhaduje 57 % dotázaných. Také zde je signifikantně vyšší odhadovaná spokojenost v rodinách, kde dítě žije s oběma biologickými rodiči, oproti rodinám s jedním rodičem bez partnera. Za významně méně spokojené považují respondenti děti z rodin ohrožených typem E – Nekomunikace, problémy ve škole, šikana. Za spokojenější považují rodiče mladší děti a děti z rodin, které nejsou ohrožené rozvodem.²⁴

22) Pokud nebereme v úvahu rozdíly ve výrociích „Na výchově našeho dítěte (našich dětí) se s partnerem / partnerkou shodujeme“ a „Před dětmi se s partnerem / partnerkou většinou nehádáme“, které jsou dány větším zastoupením respondentů bez partnera v ohrožených rodinách v péči NO.

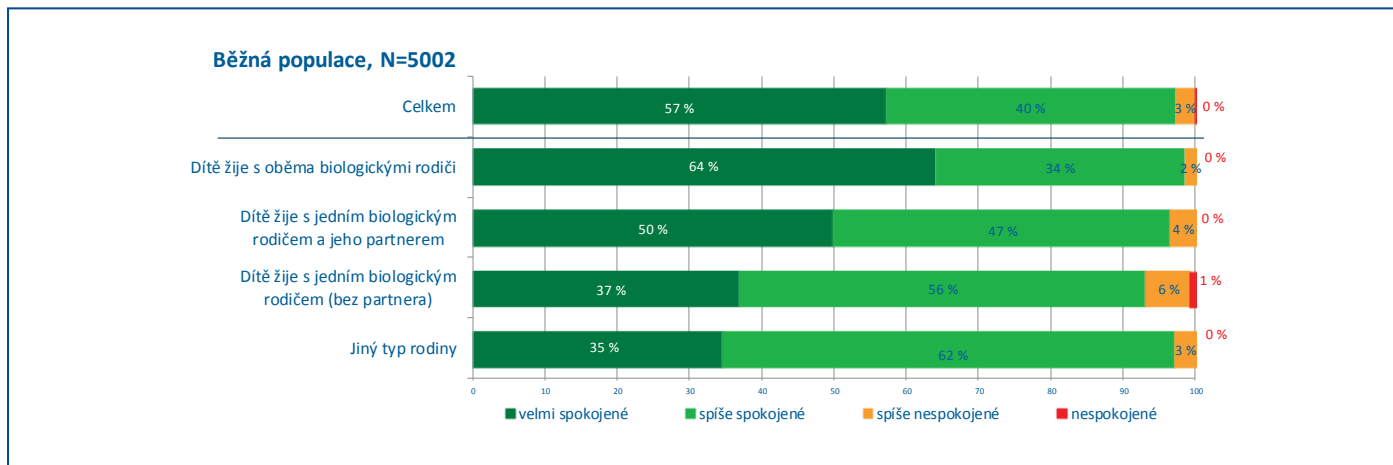
23) Konkrétně „Moje dítě (děti) umí dobře vyjadřovat svoje pocity“, „Naše dítě má mimoškolní zájem (koníčka), který ho velmi baví“, „Naše děti mají mezi sebou hezký vztah“, „Moje dítě / moje děti se mi svěřuje se svými problémy s láskou“ a „Naše dítě (naše děti) navazuje dobře vztahy s vrstevníky“.

24) Ostatní typy ohrožení nemají podle mínění respondenta na spokojenost dítěte výrazný vliv.

Graf č. 59. Průměrný souhlas s výroky o dětech podle věku dítěte – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

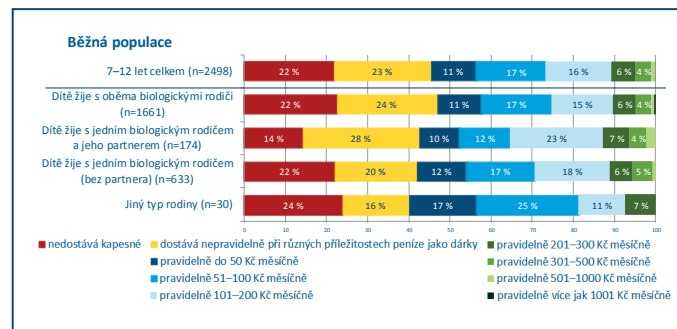
Graf č. 60. Spokojenost dítěte – procento určité úrovně spokojenosti – podle typu rodiny

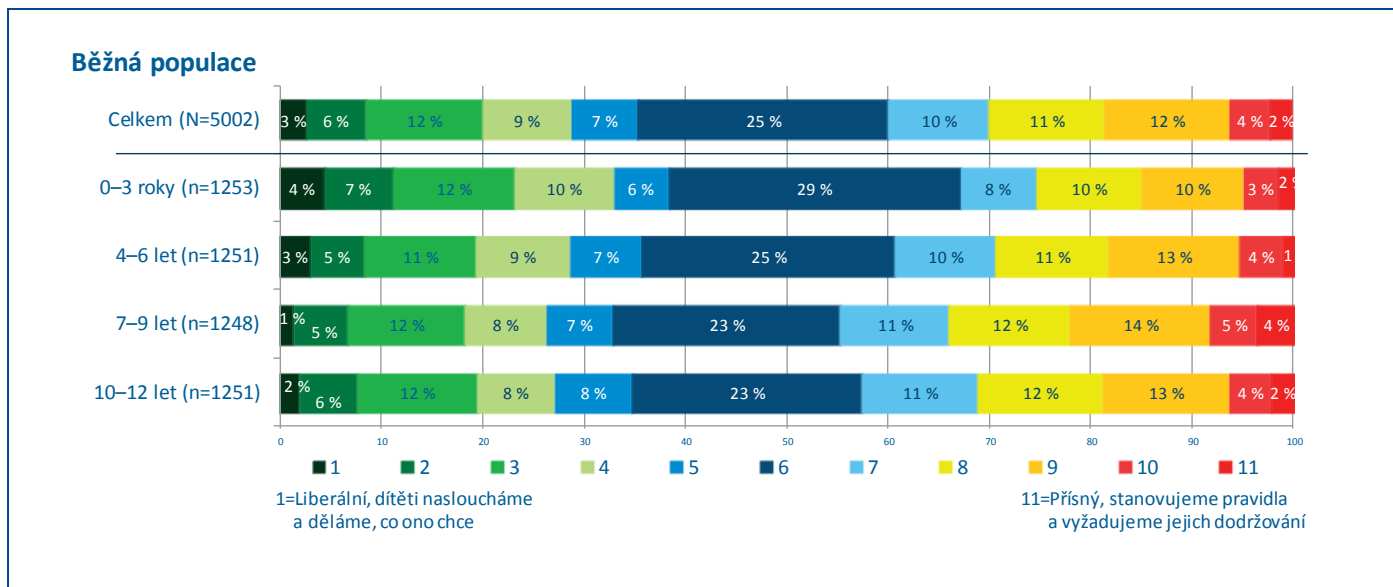
Kapesné nedostává polovina dětí z dotázaného vzorku běžné populace. Protože však kapesné nedostává (nebo jen nepravdělně peníze jako dárek) 90 % dětí ve věku do 6 let, pro detailní analýzu jsme opět vybrali pouze děti ve věku 7–12 let.

Mezi těmito dětmi nedostává kapesné více než pětina (22 %) a další podobný podíl (23 %) dostává peníze jen nepravidelně při různých příležitostech jako dárky. I když jednotlivé finanční částky nejsou podle typu rodiny signifikantně odlišné, následující graf ukazuje, že pravidelnou částku dostávají nejméně děti z rodin obou biologických rodičů a částku nad 100 Kč nejčastěji děti z rodin s jedním biologickým rodičem a jeho partnerem.

Graf č. 61. Kapesné dítěte ve věku 7–12 let a jeho výše podle typu rodiny

Graf č. 62. Výchovný styl – podle věku dítěte

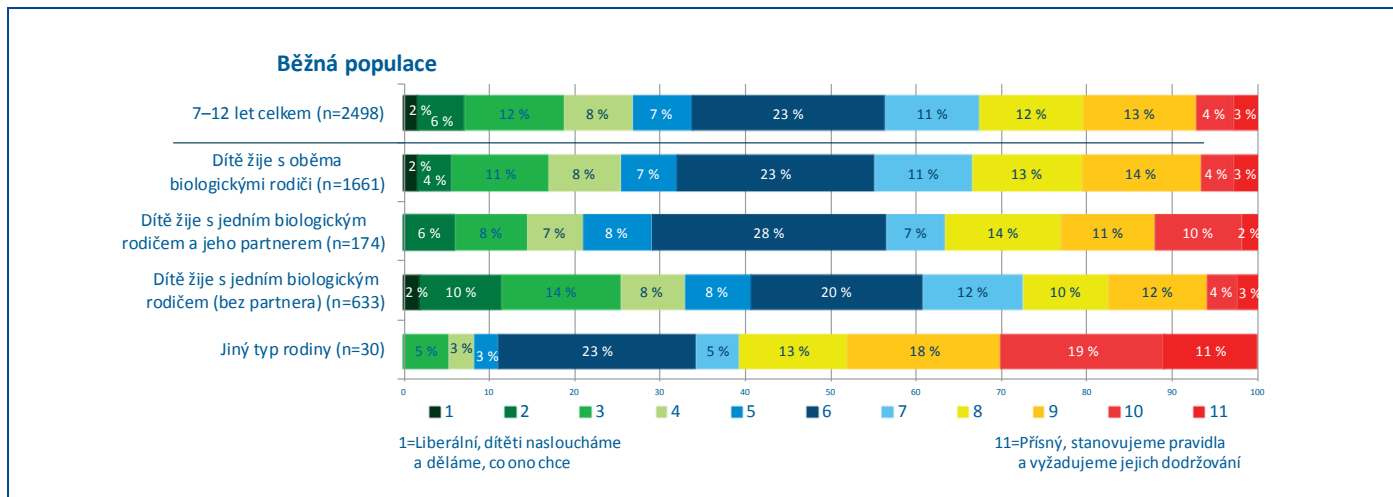
Výchovný styl se podle věku dítěte signifikantně neliší, lze však pozorovat, že tendence k přísnější výchově s rostoucím věkem dítěte mírně rostou, jak dokládá následující graf.

Z důvodu eliminace tohoto i jen velmi malého vlivu byly pro porovnání výchovných stylů v rámci jednotlivých typů rodin vybrány pouze rodiny s dětmi ve věku 7–12 let. Je tak dobře vidět, že nejliberálnější výchovu uplatňují rodiče, kteří žijí bez partnera, a naopak nejpřísnější výchovu rodiny jiného typu.

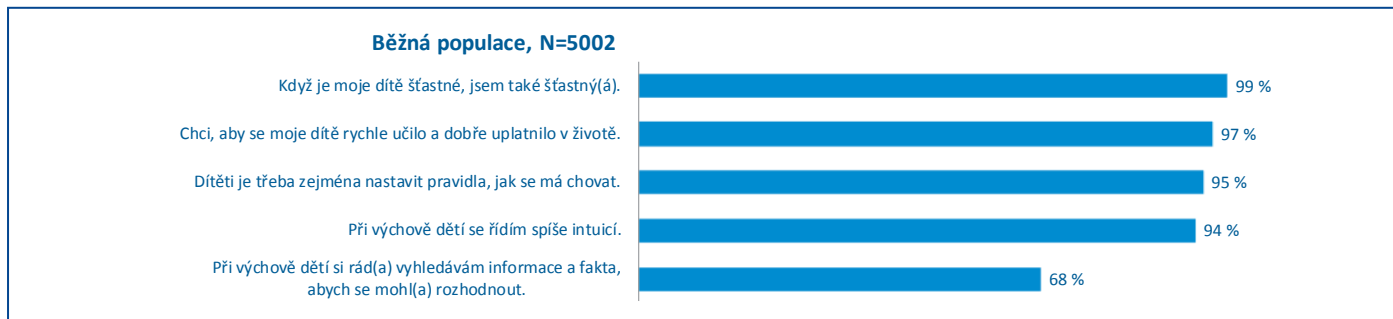
V části o výchově byla respondentům předložena baterie 11

výroků týkajících se jejich názorů na výchovu. Některé se opakovaly, a jsou tak zpracovány v kapitole 7.1 Hodnotový systém ve vztahu k dětem, proto následující graf zobrazuje součet odpovědí „zcela souhlasím“ + „spíše souhlasím“ jen u výroků, které byly položeny poprvé. Signifikanční rozdíl podle typu rodiny byl nalezen pouze v souhlasu s výrokem „Při výchově dítěte si rád(a) vyhledávám informace a fakta, abych se mohl(a) rozhodnout“ – více s ním souhlasí rodiny s oběma biologickými rodiči.

Graf č. 63. Výchovný styl u dítěte ve věku 7–12 let – podle typu rodiny

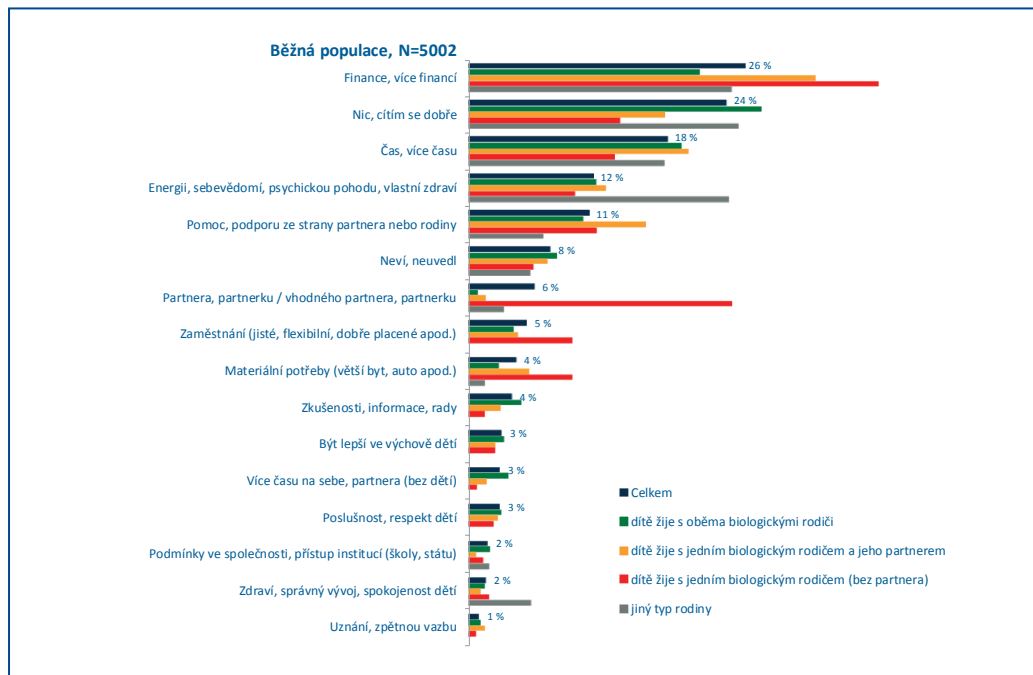
Graf č. 64. Souhlas s výroky o dětech – procento odpovídajících „zcela souhlasím“ + „spíše souhlasím“

Otázka „**Co byste potřebovali, abyste se cítili lépe v rodičovské roli?**“ byla opět otevřená²⁵. V obou vzorcích se na prvním místě objevují finance, ale v běžné populaci je jmenovalo signifikantně méně respondentů (26 %) než v ohrožených rodinách v péči NO (29 %). Na druhém místě je u běžné populace odpověď „nic, cítím se dobře“ (24 %) a následuje potřeba více času (18 %)²⁶.

V rámci běžné populace uvedli finance především respondenti, kteří žijí s dítětem sami (38 %) či žijí s novým partnerem (32 %). Subjektivní nedostatek peněz je vyšší mezi rodinami, které reportují nižší příjmy. Odpověď „nic, cítím se dobře“ nejčastěji zazněla v rodinách, kde dítě žije s oběma biologickými rodiči (27 %).

Graf č. 65. Co byste potřebovali, abyste se cítili lépe v rodičovské roli – procento spontánních odpovědí – podle typu rodiny

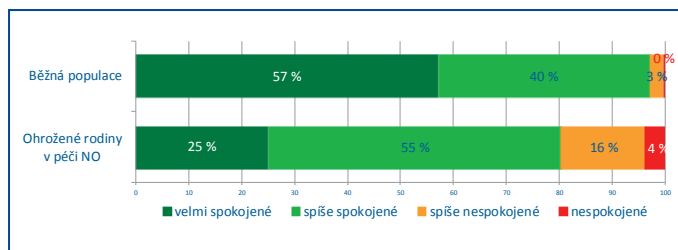
25) Respondenti odpovídali svými slovy a jejich odpovědi byly pro zpracování okódovány.
26) Součet procent nedává 100 %, protože respondenti mohli uvést až 5 odpovědí.

Také otázka „**Co vám nejvíce scházelo, když jste se stali poprvé rodiči?**“ byla otevřená a po detailním okódování²⁷ bylo možné odpovědi sloučit do vyšších tematických celků. I ve výpovědi o minulé době dominuje materiální zajištění (30 %), znalosti, zkušenosti, informace (19 %) a čas (14 %). I v této otázce čtvrtina dotázaných uvedla, že jim nechybělo nic.

8.2.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Také v ohrožených rodinách v péči NO hodnotili respondenti nejhůře svoji spokojenost s rodinným životem (72 % velmi nebo spíše spokojen), na rozdíl od běžné populace však lépe odhadovali spokojenost partnera (84 %) než spokojenost dítěte – velmi nebo spíše spokojené dítě odhadují v 81 % případů. „Velmi spokojené“ dítě odhaduje 25 % dotázaných. Na rozdíl od běžné populace je vyšší spokojenost odhadovaná v rodinách, kde dítě žije s jedním biologickým rodičem a jeho partnerem, a nikoli s oběma biologickými rodiči, nejmenší spokojenost je však i zde odhadována v rodinách, kde dítě žije s jedním biologickým rodičem bez partnera.

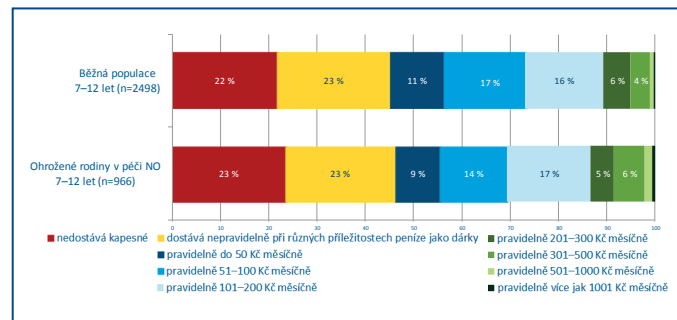
Graf č. 66. Spokojenost dítěte – procento určité úrovně spokojenosti – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Kapesné nedostává 37 % dětí z dotázaného vzorku ohrožených rodin v péči NO. Také v tomto vzorku dostávají pravidelné kapesné výrazně častěji děti ve věku 7–12 let, takže i zde jsme pro analýzu vybrali pouze děti v tomto věku. Je však nutné zmínit, že v ohrožených rodinách v péči NO dostává pravidelné kapesné i pětina (20 %) dětí ve věku 0–6 let.²⁸

Mezi staršími dětmi je situace v běžné populaci i v ohrožených rodinách v péči NO podobná – kapesné nedostává téměř čtvrtina (23 %) a další stejný podíl (23 %) dostává peníze jen nepravidelně při různých příležitostech jako dárky. Částku nad 100 Kč dostávají děti z ohrožených rodin v péči NO častěji, než je tomu v běžné populaci.

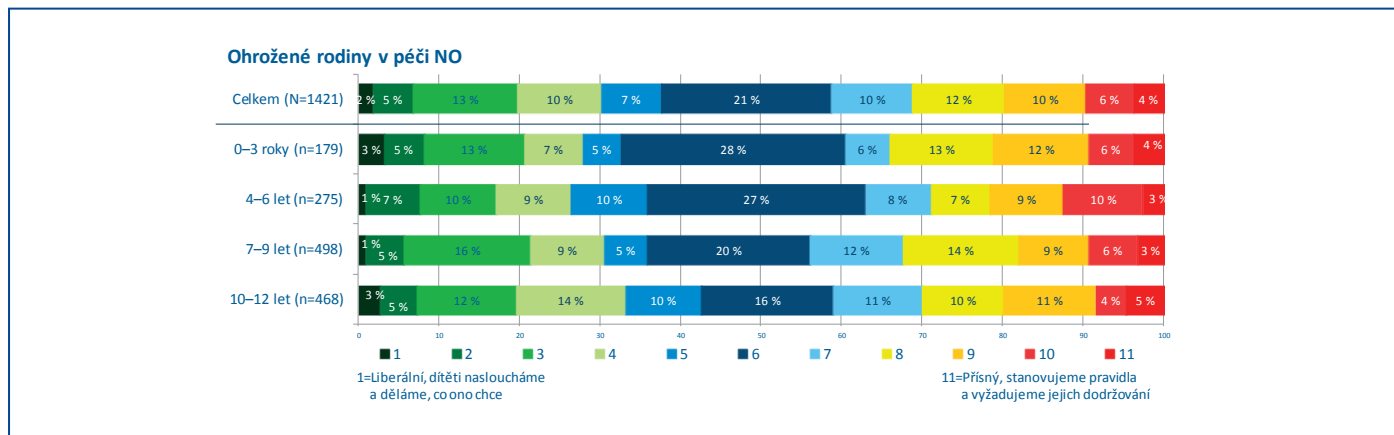
Graf č. 67. Kapesné dítěte ve věku 7–12 let a jeho výše – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

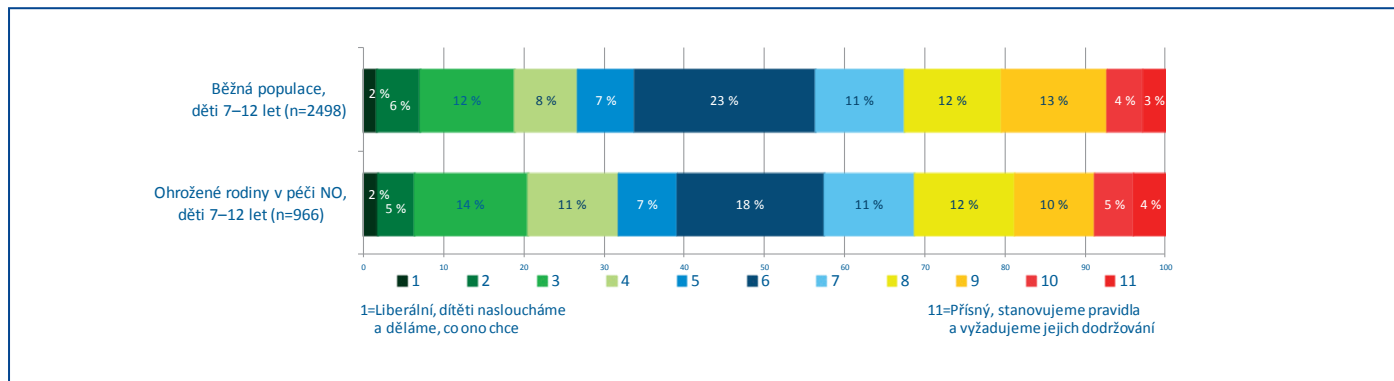
27) Tyto detailní odpovědi lze nalézt v tabulkách.

28) V běžné populaci dostává pravidelné kapesné jen desetina (11 %) dětí ve věku 0–6 let.

Graf č. 68. Výchovný styl u dítěte ve věku 7–12 let – ohrožené rodiny v péči NO

Graf č. 69. Výchovný styl u dítěte ve věku 7–12 let – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

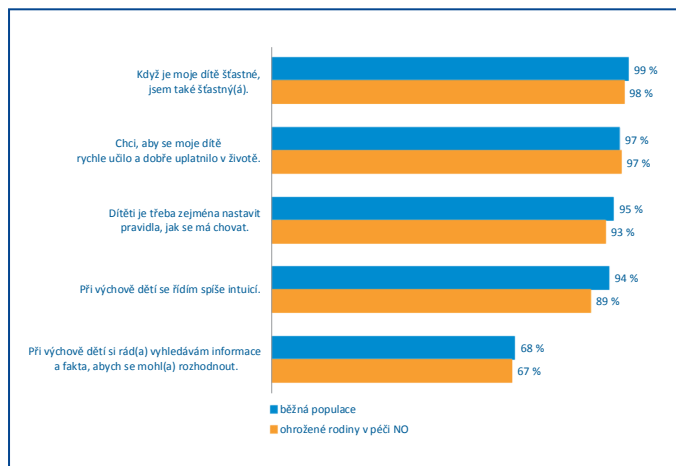

Výchovný styl se ani v této cílové skupině podle věku dítěte signifikantně neliší, lze však pozorovat, že u nejstarších dětí mírně převažuje liberálnější styl. Přísnější výchovu deklarují rodiny, kde dítě žije s oběma biologickými rodiči.

Ve stylu výchovy je mezi běžnou populací a ohroženými rodinami v péči NO jen minimální rozdíl.

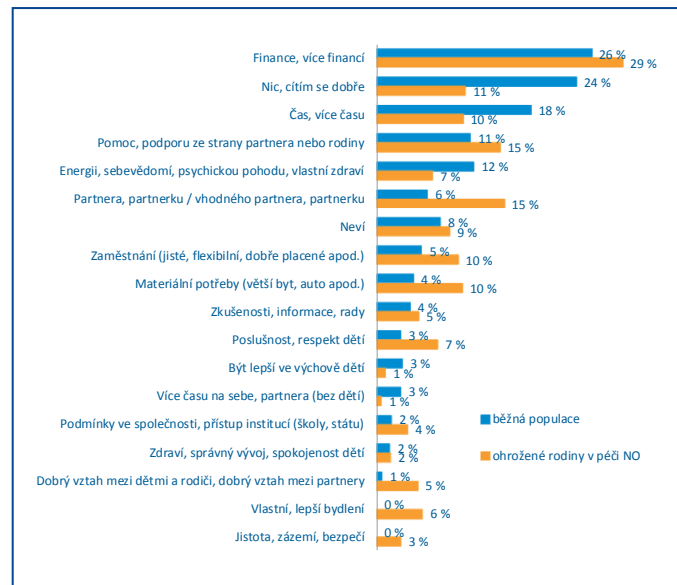
Následující graf opět zobrazuje součet odpovědí „zcela souhlasím“ + „spíše souhlasím“. Ohrožené rodiny v péči NO souhlasí signifikantně méně s výroky „Když je moje dítě šťastné, jsem také šťastný(á)“, „Dítěti je třeba zejména nastavit pravidla, jak se má chovat“ a „Při výchově dětí se řídím spíše intuicí“.

Graf č. 70. Souhlas s výroky o dětech (% odpovídajících „zcela souhlasím“ + „spíše souhlasím“) – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

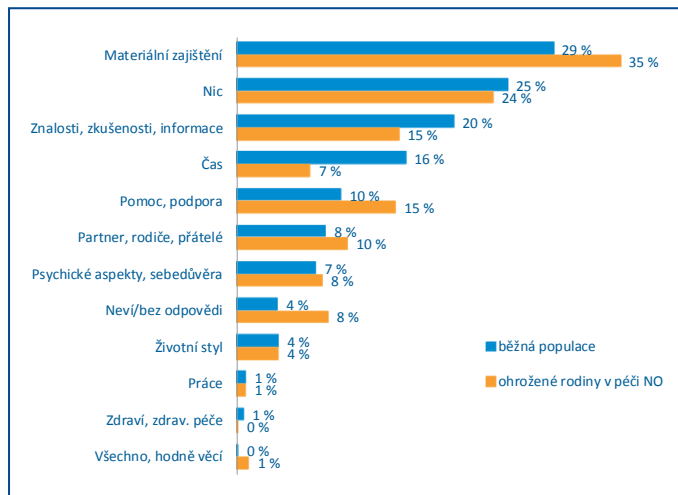
Také ohrožené rodiny v péči NO na otázku „**Co byste potřebovali, abyste se cítili lépe v rodičovské roli?**“ odpovídaly svými slovy. V obou vzorcích se na prvním místě objevují finance, ale v ohrožených rodinách v péči NO je jmenovalo signifikantně více respondentů (29 %) než v běžné populaci. Na druhém a třetím místě je u ohrožených rodin v péči NO partner a jeho pomoc a teprve na čtvrtém místě je odpověď „nic, cítím se dobře“ (11 %).

Graf č. 71. „Co byste potřebovali, abyste se cítili lépe v rodičovské roli?“ – procento spontánních odpovědí – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

V otázce „**Co vám nejvíce scházelo, když jste se stali poprvé rodiči?**“ respondenti z ohrožených rodin v péči NO jmenovali především materiální, ale i nemateriální pomoc a podporu.

Graf č. 72. „Co vám nejvíce scházelo, když jste se stali poprvé rodiči?“ – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

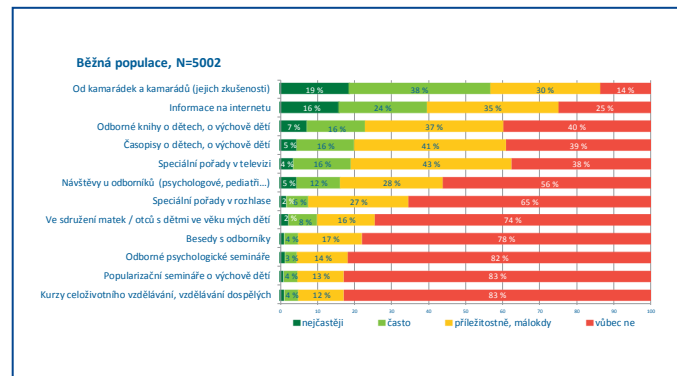
8.3 ZÍSKÁVÁNÍ INFORMACÍ O VÝCHOVĚ

8.3.1 Běžná populace

Informace o výchově získávají dotázaní nejčastěji od kamarádek a kamarádů (jako nejčastější zdroj je uvedla pětina (19 %) dotázaných) a z internetu (nejčastější zdroj pro 16 % běžné populace). Následují knihy a časopisy a na pátém místě jsou speciální

pořady v televizi, které nevylučují jako zdroj informací tři pětiny (62 %) respondentů. Většinu zdrojů jmenovali nadprůměrně respondenti z rodin obou biologických rodičů a také z rodin jiného typu. S rostoucím věkem dítěte využívání většiny zdrojů klesá, pouze odborné či popularizační semináře nebo besedy s odborníky a jediné i speciální pořady v rozhlase jsou zajímavější pro rodiče starších dětí. K odborným zdrojům se také častěji uchylují respondenti z rodin ohrožených typem E – Nekomunikace, problémy ve škole, šikana.

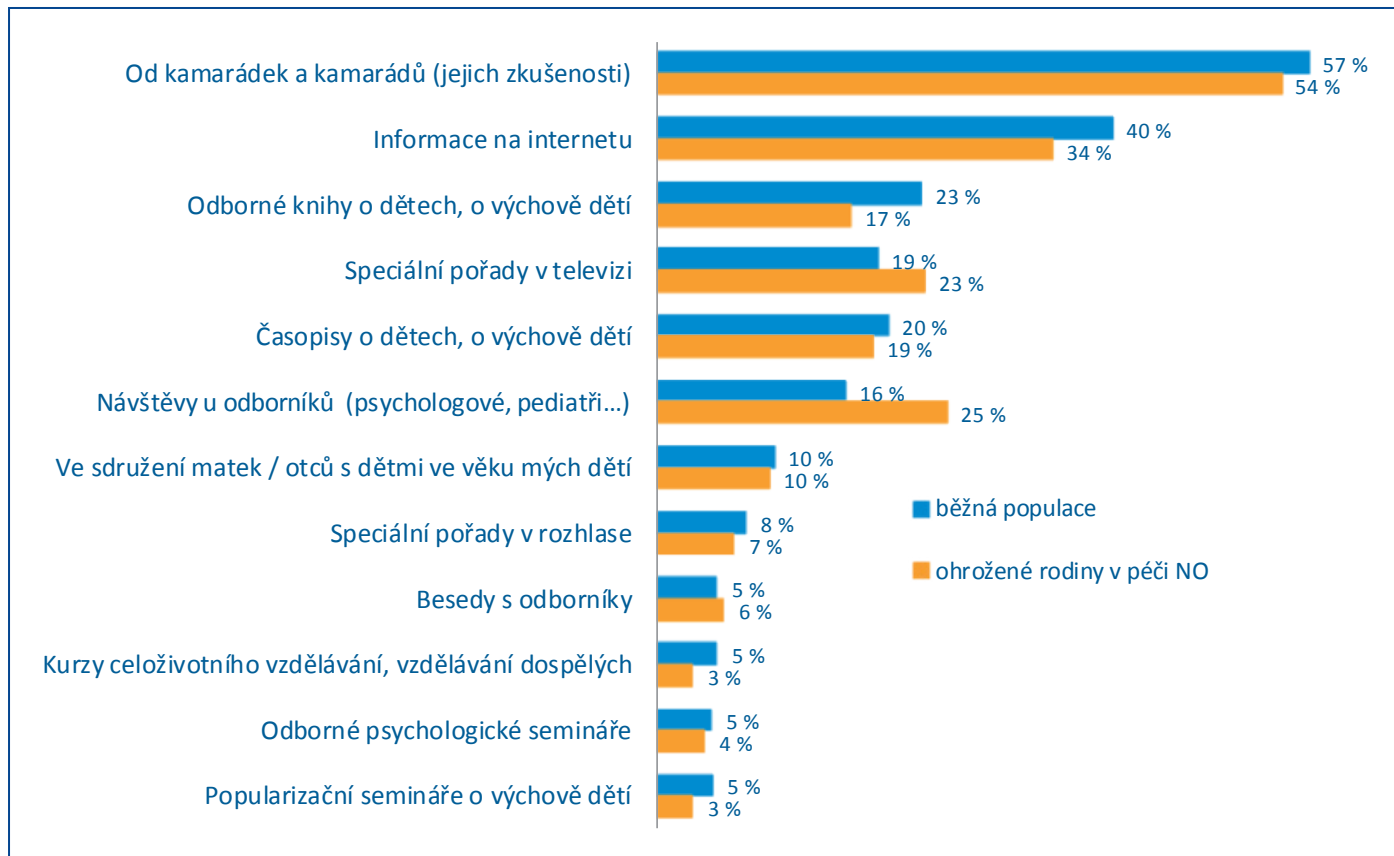
Graf č. 73. Frekvence využívání jednotlivých zdrojů – procento uvádějících určitou frekvenci

8.3.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

Ohrožené rodiny v péči NO uvedly významně častěji návštěvy u odborníků a speciální pořady v televizi, naopak významně méně čerpají z odborných knih a z internetu.

Graf č. 74. Využívání jednotlivých zdrojů – procento odpovědí „nejčastěji“ + „často“ – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

9. ŘEŠENÍ RIZIKOVÝCH SITUACÍ

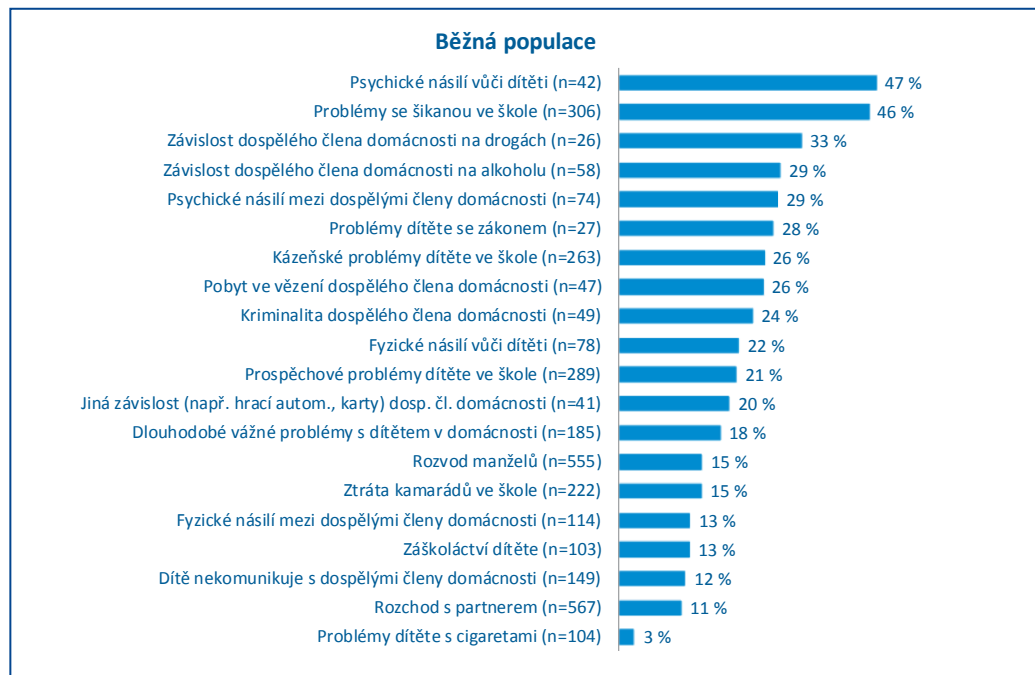
9.1 VYHLEDÁVANÉ TYPY ŘEŠENÍ RIZIKOVÝCH SITUACÍ

9.1.1 Běžná populace

Znalost organizací věnujících se podpoře rodiny není vysoká, jak bude uvedeno v další podkapitole. Od této poměrně nízké obecné znalosti a velmi nízké konkrétní znalosti se odvíjí i nevysoké využití odborné pomoci v případě rizikové situace. Většinou se dotazovaní v běžné populaci snaží záležitost vyřešit v rodině sami. Nejčastěji vyhledali respondenti z běžné populace odbornou pomoc v případě psychického násilí vůči dítěti (47 %) nebo při expozici problémům se šikanou ve škole (45 %). V případech nejčastěji se vyskytujících rizikové situace, jakou je rozchod s partnerem, se na odborníky obrátí jen desetina (11 %) těch, kteří touto situací prošli.

Ve druhé nejfrekventovanější situaci (rozvod manželů) se na odborníky obrátí jen 15 % rodin, které tuto situaci zažily.

Graf č. 75. Vyhledání odborné pomoci – procento rodin, které ji vyhledaly – podle rizikové situace

Nejčastěji se běžné rodiny v problematické situaci obracely na učitele (61 % těch, kteří se s nějakou takovou situací setkali)²⁹, necelá polovina (46 %) zvolila návštěvu psychologa. Na nezisko-

vou organizaci se obrátila necelá desetina (9 %) těch, kteří využili odbornou pomoc, to znamená 1 % z celé běžné populace.³⁰

Graf č. 76. Procento vyhledaných odborníků

Polovina rodin (52 %), které se ocitly v problematické situaci, vyhledala odbornou pomoc, když se ani po nějaké době problém nelepšil. Dvě pětiny (42 %) hned po zjištění problému.

29) Graf s přesnými údaji opět naleznete v podkapitole porovnání s ohroženými rodinami v péči NO.

30) Na učitele se obrátilo 5 % z celé běžné populace.

9.2 ZNALOST A SUBJEKTIVNÍ HODNOCENÍ POMOCNÝCH ORGANIZACÍ

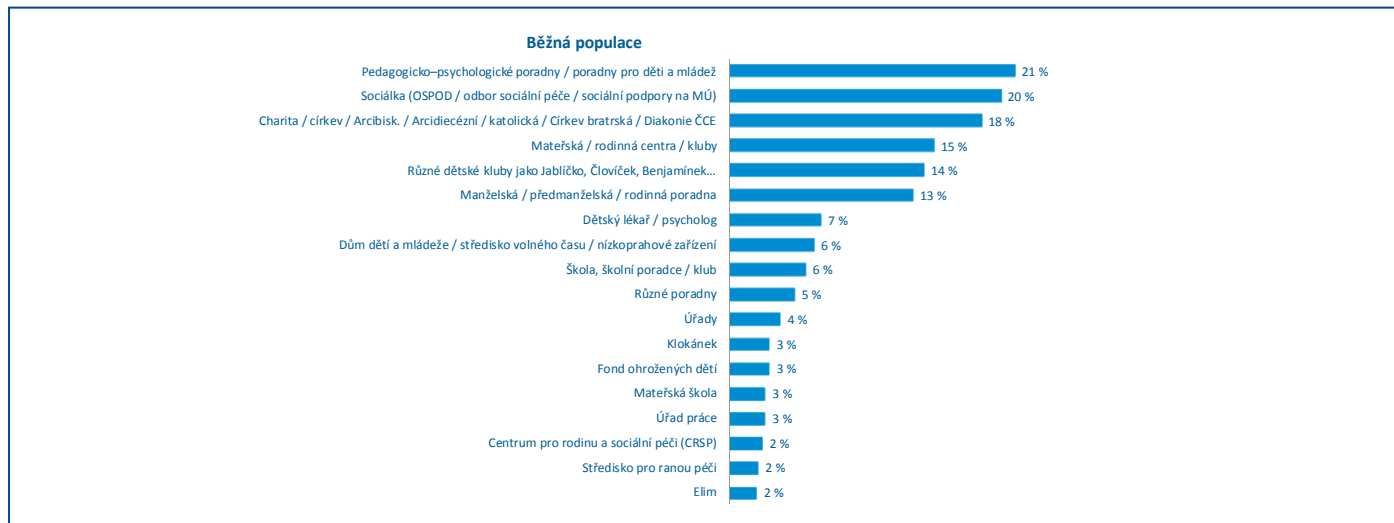
9.2.1 Běžná populace

Jak již bylo uvedeno, znalost organizací věnujících se podpoře rodiny není příliš vysoká – že nějakou takovou organizací zná, deklaruje pouze pětina (19 %) dotázaných z běžné populace.

Respondenti, kteří odpověděli, že nějakou organizaci znají, byli požádáni, aby ji nebo je³¹ jmenovali. Z těchto 952 dotázaných většina uvedla spíše obecná zařízení, jako jsou různé porad-

ny (pedagogicko-psychologické nebo manželské), sociálka (OSPOD / odbor sociální péče / sociální podpory na MÚ / OÚ, sociální pracovníce), charita nebo mateřská centra. Konkrétní názvy organizací se objevily spíše sporadicky. Následující graf zobrazuje odpovědi, které uvedla nejméně 2 % dotázaných, ostatní odpovědi jsou v tabulkách.

Graf č. 77. Znalost organizací věnujících se podpoře rodiny – % spontánně uvedených organizací

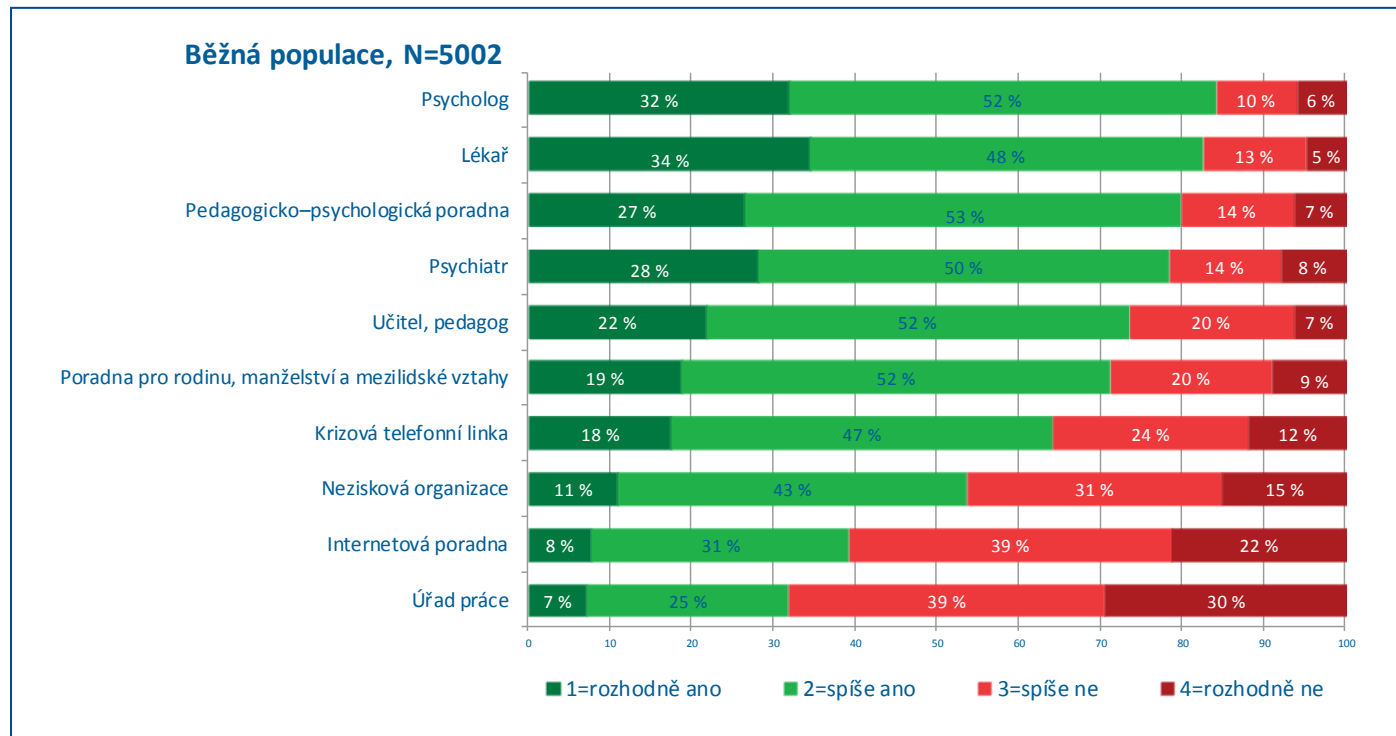

31) Respondenti mohli uvést až deset organizací.

Všichni respondenti bez ohledu na to, zda již nějakou pomoc vyhledali nebo mají nějakou jinou zkušenost, byli dotázáni, zda si myslí, že jim jednotliví odborníci a organizace dokážou pomoci s problémy. Nadpoloviční většina se vyjádřila kladně téměř

u všech sledovaných institucí, nižší důvěru projevlili pouze internetovým poradnám a úřadu práce. Nejvíce běžná populace důvěřuje psychologům a lékařům. Učitelé, na které se obracejí v první instanci, jsou až na pátém místě.

Graf č. 78. Důvěra k osobě/instituci odborné pomoci – procento uvádějících určitou míru důvěry

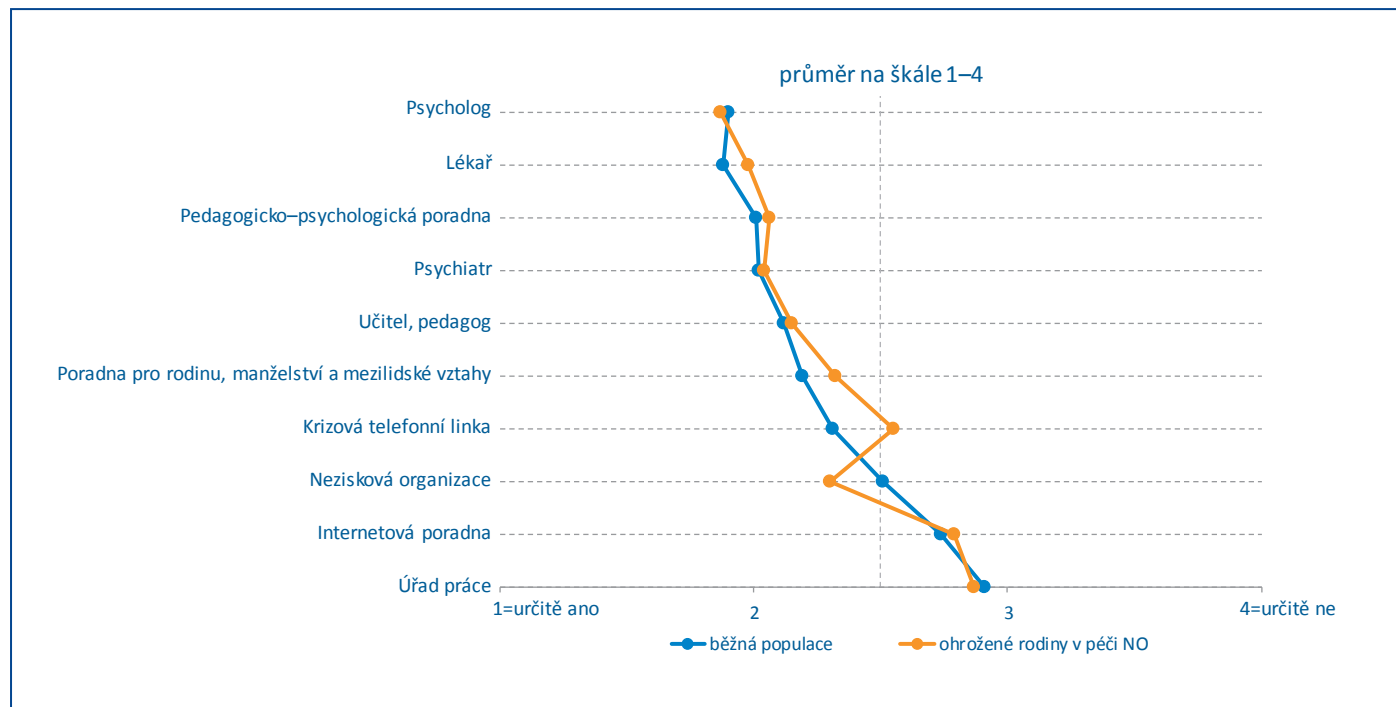

9.2.2 Srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

I respondenti z ohrožených rodin v péči NO nejvíce důvěřují psychologům, v tom se od běžné populace neliší. Lékaři jsou u nich sice také na druhém místě, míra důvěry je však signifikant-

ně nižší, stejně jako důvěra v účinnou pomoc pedagogicko-psychologických poraden, poraden pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy a krizových telefonních linek. Signifikantně více než běžná populace však důvěřují neziskovým organizacím.

Graf č. 79. Průměrná důvěra k osobě/instituci odborné pomoci – srovnání běžné populace a ohrožených rodin v péči NO

10. SHRNUTÍ

Výzkumu, z něhož vychází tato závěrečná zpráva, se zúčastnilo 5 002 rodin s dětmi do 12 let z běžné populace a 1 421 ohrožených rodin v péči neziskových organizací (dále také „ohrožené rodiny“). Nabízí tak unikátní možnost srovnání, čím jsou tyto ohrožené rodiny specifické, což může být podkladem pro další analýzy (hledání nejvýznamnějších rizikových a protektivních faktorů, modelování a scoring). Některá hlavní zjištění lze shrnout do následujících bodů:

STRUKTURA RIZIK:

- Ohrožené rodiny jsou oproti běžné populaci dle očekávání zasaženy všemi typy problémů dopadajícími na dítě, u některých typů problémů je výskyt 3–5x častější (problémy ve škole / se šikanou, v komunikaci, ve výchově, se závislostmi, s násilím a kriminalitou).
- Zasažení různými typy problémů se v rodinách kumuluje – například děti, které mají problémy ve škole, mají zároveň vyšší šanci, že budou mít problémy zdravotní, a naopak. To platí i u kombinace dalších typů problémů.

HOSPODAŘENÍ DOMÁCNOSTÍ:

- Ohrožené rodiny jsou častěji neúplné rodiny a mají vyšší poměr dětí k dospělým členům. Kvůli neúplnosti rodin, častější nezaměstnanosti a nižší kvalifikaci mají významně nižší příjmy.
- Ohrožené rodiny častěji reportují kumulaci půjček a úvěrů, méně často jsou zajištěné spořením a mají větší problém

vycházet s příjmy a splácet dluhy.

- Ohrožené rodiny výrazně častěji bydlí v nestabilním bydlení (nájem, podnájem a podobně) a velmi často se stěhují (často až 3–4x za dosavadní historii rodiny).

KOMUNIKACE:

- Ohrožené rodiny častěji komunikují jen o provozních záležitostech či se baví o „všem možném“. Rodiny z běžné populace proti tomu více komunikují o konkrétních tématech (koníčky, rodina, aktuální dění ve společnosti, práce a podobně). To se projevuje i v komunikaci s dětmi – ohrožené rodiny se méně často baví s dětmi o jejich výsledcích, zájmech, pocitech a podobně.
- Při hádkách se ohrožené rodiny oproti běžné populaci častěji hádají před dětmi. Pokud se usmířují, tak se naopak častěji usmířují mimo zrak dítěte. V ohrožených rodinách také častěji probíhají hádky s dětmi.

AKTIVITY:

- V trávení volného času s dítětem se ohrožené rodiny méně často věnují kreativním, rozvojovým a poznávacím činnostem (aktivní sportování, čtení dítěti, výlety do přírody, za památkami, do zoo / botanických zahrad, rozvážení dětí na kroužky). Důvody mohou být kulturní, kognitivní, ale i časové a finanční (omezené prostředky).

MEZIGENERAČNÍ PŘENOS PROBLÉMŮ:

- I v běžné populaci lze vysledovat silný mezigenerační přenos problémů. V rodinách, kde otec či matka byli v dětství svědkem rozvodu, hádek, alkoholismu, násilí a podobně, se častěji vyskytují analogické problémy. Mezigenerační přenos je přitom silnější přes otce.
- Dospělí členové ohrožených rodin hodnotí svoje dětství výrazně negativněji než rodiče z běžné populace. Častěji vyrůstali v neúplných rodinách. A v jejich rodinách se často vyskytovaly ekonomické problémy, hádky, alkoholismus či problémy ve škole.

HODNOTOVÝ SYSTÉM A SPOKOJENOST:

- V hodnotovém systému se ohrožené rodiny od běžné populace rodiny příliš neliší. I u nich je na prvním místě rodina a zdraví.
- Rodiče i děti z ohrožených rodin jsou ale výrazně méně spokojeni se svým životem.

VÝCHOVNÝ STYL:

- Rodiče z ohrožených rodin a z běžné populace se příliš neliší ve svém příklonu k liberálnímu či tvrdšímu výchovnému stylu.
- Rodiče z ohrožených rodin častěji říkají, že pro lepší vykonávání rodičovské role jim chybí partner a finance a materiální zabezpečení.

INFORMOVANOST:

- Ohrožené rodiny méně užívají internet a méně poslouchají rozhlas, naopak televizi sledují minimálně stejně jako rodiny z běžné populace.
- Ohrožené rodiny méně často získávají informace o výchově

z „přirozených“ zdrojů – tedy od kamarádů / kamarádek, z odborných knih, z internetu a podobně. Častěji se je dozvědí až od odborníků.

SEZNAM SPOLUPRACUJÍCÍCH ORGANIZACÍ:

- Adiktologická poradna PREVENT – Poliklinika Vltava ČB
- Advaíta – centrum ambulantních služeb
- Armáda spásy – azylový dům (Opava)
- Azylové bydlení o. s. ESTER – azyl pro muže, ženy a rodiny s dětmi
- Azylové domy – azyl pro ženy, muže, rodiny s dětmi (Klatovy)
- Azylový dům – Byt pro matky v říšni – azyl pro rodiny s dětmi
- Azylový dům – Domov sv. Alžběty pro matku a dítě – azyl pro těhotné ženy, rodiny a matky s dětmi
- Azylový dům – azyl pro matky, těhotné ženy a rodiny s dětmi (Karviná)
- Azylový dům – azyl pro muže, ženy, rodiny s dětmi (Praha 9 – Černý Most)
- Azylový dům – Domov pro matky (otce) s dětmi, Ječmínek
- Azylový dům – Domov sv. Zdislavy pro matky s dětmi v říšni
- Azylový dům – Charitní domov pro matky s dětmi – azylový dům pro rodiny, těhotné ženy a matky s dětmi (Havlíčkův Brod)
- Azylový dům – pro ženy a matky s dětmi (Krnov)
- Azylový dům Debora pro ženy a matky s dětmi
- Azylový dům FOD Olomouc – azyl pro mladé lidi do 26 let a rodiny s dětmi
- Azylový dům FOD Plzeň – azyl pro mladé lidi do 26 let a rodiny s dětmi
- Azylový dům FOD Tábor – Jeníčkova Lhota – bydlení pro lidi do 26 let, rodiny s dětmi
- Azylový dům Kladno, o. p. s. – azylový dům pro těhotné ženy a matky s dětmi
- Azylový dům Košfany u Teplíc
- Azylový dům Most k životu, o. p. s. – azylový dům pro rodiny a matky s dětmi
- Azylový dům Plzeň Naděje
- Azylový dům pro matky s dětmi – Otevřené srdce
- Azylový dům pro matky s dětmi – azylový dům pro rodiny, těhotné ženy a matky s dětmi (Ústí nad Labem)
- Azylový dům pro matky s dětmi – pod Armádou spásy
- Azylový dům pro matky s dětmi v říšni – azylový dům pro těhotné ženy a matky s dětmi (Kojefín)
- Azylový dům pro matky s dětmi v říšni (Uherský Brod)
- Azylový dům pro matky s dětmi (Valašské Meziříčí)
- Azylový dům pro osamělé rodiče s dětmi (Jeseník)
- Azylový dům pro těhotné ženy v říšni – azyl pro ženy a rodiny s dětmi (Hlinsko)
- Azylový dům pro ženy a matky s dětmi – azylový dům pro těhotné ženy a matky s dětmi (Jihlava)
- Azylový dům pro ženy, lidi do 26 let a rodiny s dětmi – Centrum „PRO“ Blansko
- Azylový dům R-Mosty – azylový dům pro rodiny, těhotné ženy a matky s dětmi
- Azylový dům SÁRA
- Azylový dům sv. Josefa pro matky/otce s dětmi
- Azylový dům Svaté rodiny pro matky s dětmi
- Centrum pro rodinný život Olomouc
- Centrum pro rodinu Drop In, o. p. s.
- CSSP – Azylový dům pro matky s dětmi
- DD Sázava
- Dětské centrum Znojmo
- Dětský domov Dolní Počernice
- Dětský domov Staňkov
- Dětský domov Strážnice JM

- Dětský domov Š (Praha 9 – Klánovice)
- Diakonie – sanace rodin (Praha)
- Diakonie ČCE – Centrum podpory rodiny
- Diakonie ČCE – středisko v Plzni
- Domov Na skalách – azylový dům a krizová pomoc
- Domov pro dětský život – azylový dům pro ženy s dětmi a těhotné ženy
- Domov pro matky s dětmi (Litoměřice)
- Domov pro matky s dětmi (Zábřeh)
- Domov pro matky s dětmi (Hradec Králové)
- Domov sv. Zdislavy pro matky s dětmi v říši
- Domov sv. Agáty Břeclav
- Dům Gloria – Azylový dům pro ženy a matky s dětmi
- Dům Jonáš – dům pro matky s dětmi v říši
- Dům tří přání, o. s.
- FOD – Azylový dům pro matky s dětmi Fondu ohrožených dětí (Olomouc)
- FOD – Klokánek Hostivice u Prahy
- FOD – Klokánek Chomutov
- FOD – Klokánek Litoměřice
- FOD – Klokánek Brno
- FOD • Praha 4 – Láskova
- FOD • Praha 8 – Chabařovická
- FOD Klokánek Brno – pobočka Klokánku
- FOD Klokánek Dlouhá Loučka
- FOD Klokánek Pardubice
- FOD Klokánek Pardubice – pobočka Klokánku
- FOD Klokánek Štěrboholy
- FOD Klokánek Žatec a Kbely, Poříčí
- Fond ohrožených dětí (Brno)
- Fond ohrožených dětí, Zábřeh
- IC PLZEŇ
- Krajská hygienická stanice Olomouckého kraje
- Krušnohorské centrum pro rodinu a sociální péči, o. s. (Most)
- Magdaléna, o. p. s.
- Městský azylový dům pro ženy a matky s dětmi (Pardubice)
- Most naděje – azylový dům pro rodiče s dětmi
- Nezisková organizace Neposeda, o. s./ NEPOSEDA, občanské sdružení
- Nový domov Otrokovice – azylové ubytování pro matky s dětmi a těhotné ženy
- Občanské sdružení Darmoděj
- Občanské sdružení LECCOS
- Oblastní charita Rokycany
- Poradna – Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy (bývalá manželská poradna fungující od r. 1970)
- Poradna pro rodinu Vyškov
- Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy (Praha 6 – Dejvice)
- PPP Vyškov
- PPP Znojmo
- PPP Znojmo
- Ratolest Brno, o. s.
- Služby sociální prevence (Most)
- Společnost Podané ruce, o. p. s.
- SVP Archa, Chrudim
- SVP Keič
- SVP Most patří pod SVP Liberec
- SVP Pyramida
- ŠMP ZŠ Tišnov nám. 28. října
- WHITE LIGHT I., z. s. – Ambulantní léčba Ústí n. L.
- ZŠ Kouřim – Středočeský kraj
- ZŠ Litovel
- ZŠ Smiřice 50303
- ZŠ Trávník v Přerově

Nadace Sirius

Všehrdova 560/2
118 00 Praha 1
tel.: +420 257 712 942
info@nadacesirius.cz
www.nadacesirius.cz

ISBN 978-80-906468-1-0